

Тиждень

український www.ut.net.ua

Історик
Ярослав Грицак:
«Україна –
найуспішніший
світовий проект».
Стор. 14

№ 4 (12) 25 – 31 СІЧНЯ

КУЛАЧНЕ ПРАВО

Скільки дадуть Луценку
за бійку. Стор. 22

ВІДКУП РУДОЮ

Ахметов пішов на поступки.
Стор. 32

ТРУДОВИЙ ТИЖДЕНЬ

Даєш 11-годинний
робочий день. Стор. 38

БОЛЬОВІ ТОЧКИ

ТРАГЕДІЇ І ПЕРЕМОГИ
У ФОРМУВАННІ НАЦІЇ. СТОР. 40, 56

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 99319

Оформити передплату ви можете:

- у будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта»;
- через передплатні агенції:

АТЗТ «САММІТ» (м. Київ)
(044) 254-50-50 (багатоканальний)

ДП «САММІТ-Крим»
(м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56

Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35

«САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61

«САММІТ-Кременчук»
(0536(6) 3-21-88, 79-61-89

ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23,
370-45-12

ТОВ «ПресЦентр»:
(м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39

ТОВ «Фірма Періодика»
(м. Київ) (044) 278-00-24

ТОВ Агенція передплати
«Меркурій»:
(м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчук) (0536) 70-03-84

ТОВ фірма «Меркурій»:
(м. Дніпропетровськ)
(056) 721-93-93, 721-93-94

(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбасс-Информ»

(м. Донецьк) (062) 345-15-92,
345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472) 45-31-13,
45-25-10

ПП «Медиа-Новости»
(м. Полтава) (0532) 50-90-75

ТОВ «Ранкова Преса»
(м. Київ) (044) 251-48-44 (45),
(044) 251-49-01

Вартість редакційної передплати на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»:

1 місяць – 14 грн;

3 місяці – 42 грн;

6 місяців – 84 грн;

12 місяців – 168 грн

Відправте заповнений бланк замовлення та квитанцію про оплату:
• факсом : (044) 503-37-41,
(044) 258-88-48;
• поштою : ТОВ «Український ТИЖДЕНЬ»
вул. Васильківська 2а, м. Київ, 03040

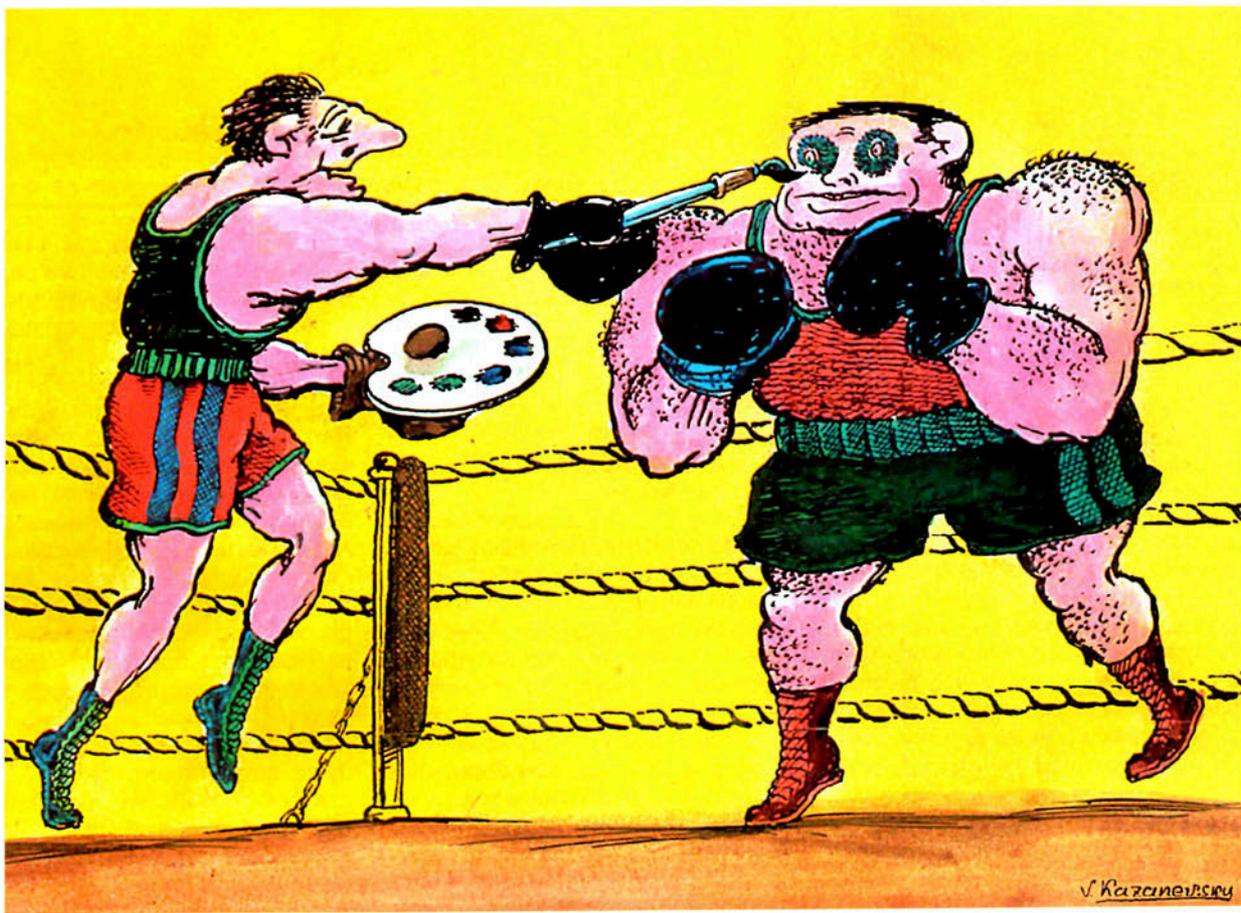
повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
		322012	
		МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
		вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»	
	період:		
касир		сума, грн	
	платник (підпис)		

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 503-37-41 менеджер з передплати Кашук Тетяна kta@ut.net.ua

квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
		322012	
		МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
		вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»	
	період:		
касир		сума, грн	
	платник (підпис)		

Міні-спаринг головного мільйонера країни та мера столиці викликав неабиякий шквал публікацій, заяв та чуток. Проте дивує, як Юрій Луценко,

неприязній цих двох чиновників читайте на стор. 22-23. Малюнок Володимира Казаневського.

який не служив в армії та професійно не займався спортом, міг аж до стругу моку побити Леоніда Черновецького, який і в армії служив, і легкою атлетикою займається. І васне, чому Черновецький не дав задчі? Детальніше про спореі

Тижень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
 Видавець ТОВ «Український Тижень»
 Головний редактор Юрій Макаров
 Перший заступник
 головного редактора Роман Кузьминський
 Відділ політики Анатолій Бондаренко
 Відділ економіки Сергій Лук'яничук
 Відділ розслідувань Андрій Лаврик
 Відділ суспільства Ольга Михайлова
 Відділ новин Наталія Васютин
 Відділ країна Ігор Кручик
 Відділ історії та науки Роман Кабачій
 Відділ культури та спорту Вікторія Поліненко
 Спеціальний кореспондент Марія Старожицька
 Літературний редактор Ольга Артюк

Виконавчий директор Роман Чигрин
 Фінансовий директор Андрій Решетник
 Відповідальний секретар Юрій Коломицев
 Арт-директор Надія Кельм
 Дизайнери Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиков,
 Микола Титаренко
 Художник Андрій Єрмоленко
 Білд-редакція Вікторія Бугнова, Анатолій Белов
 Фотографи Андрій Ломакін, Євген Котенко
 Кольорокоректор Олена Шовкопляс
 Коректори Маріана Петрова, Світлана Стоглова
 Відділ реклами Алла Левковська
 Відділ розповсюдження Наталія Астаф'єва
 Event manager Ганна Лебедева
 Відділ маркетингу Сергій Криган
 Помічник головного редактора Олена Чекан

Свідоцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.

Друк ТОВ «Новий друк»
 Київ, вул. Магнітогорська, 1
 № зам. 08-3137
 Наклад 17 000

Адреса редакції 01030, Київ, вул. Б. Хмельницького, 36, кв. 7
 Адреса для листування 03040, Київ,
 вул. Васильківська, 2 а

Телефон (044) 503 3740
 Виходить щотижня
 Розповсюджується в роздрібній торгівлі
 та за передплатою

Ціна договірної
 Передплатний індекс 99319

Смертю смерть поправ...

ТАРАС ВОЗНЯК

шеф-редактор культурологічного часопису «і»

Національні катастрофи для багатьох, хоча не всіх, народів, як це не парадоксально, були не лише трагедіями, але й інструментами, за допомогою яких вони укріплювали свою внутрішню єдність і навіть формували майбутнє. Для них це часто було своєрідним гегелівським «запереченням заперечення». Національна катастрофа переважно мобілізувала народ, змушувала його переформатовуватися або модернізуватися задля виживання. Я далекий від твердження, що для здобуття свободи обов'язково має пролитися кров, як під час Великої французької революції. Однак і свобода, що впала з неба, нерідко виявляється не потрібною — народ, який ще не дозрів до свободи, як правило, обмінює її на шматок хліба.

Я розумію, що ці міркування є міркуваннями на межі, і дуже легко скотитися у відсторонену байдуність, яка межує з цинізмом. Тим не менше, не можна уявити сучасного Ізраїлю без трагічного досвіду та пам'яті про Голокост. Сучасна Польща побудована переважно на двох століттях польських національних катастроф — повстаннях ХІХ ст., знищенні держави 1939 року, розстрілі еліти у Катині. Навіть сучасна німецька демократія не мислиться без двох світових війн та національного гріха нацизму.

Звичайно ж, утвердження після катастрофи не є новітнім прикладом. На індивідуальному рівні це дуже похристиянськи. І ми всі можемо тільки поклонити голови перед евангельським «запереченням заперечення», яке у християнстві набрало форми «смертю смерть поправ». Чудо Воскресіння Господнього, що повторюється не лише кожного року, але і у

житті кожного справжнього християнина є парадоксальним нововведенням Нового Заповіту. Парадоксальний — бо не укладається у нормальне логічне мислення.

Старий Заповіт знав інші формулювання: «око за око», «зуб за зуб», які були зрозумілими. Натомість парадокс смерті заради життя був зрозумілим не всім.

Однак у цьому випадку йшлося про добровільну жертвну смерть заради спасіння всіх на землі сущих. Національні катастрофи часто не бувають свідомою жертвою. Хоча і можуть. Скажімо, польські чи угорські повстання у ХІХ ст. були свідомими жертвами. Так само воїни Української повстанської армії у 1943–1951 роках розуміли, що їхня боротьба є боротьбою за майбутнє, а тоді — це, перш за все, смерть, у кращому випадку — довголітнє заслання. Це десятиріччя можна сприйняти і як поразку, бо держави так і не вибороли, як перемогу — бо без їхньої боротьби та їхньої жертви сучасна Україна або була б інакшою (наприклад, як Білорусь), або її б не було взагалі. І у цьому сенсі поразки бувають плідними.

І робить їх такими пам'ять про них. Однак не проста пам'ять, а така, що мобілізує. Такою груповою, мобілізувальною, пам'яттю є мистецькі артефакти — фольклор, мелос, перекази, легенди. А у сьогоднішній — мистецтво. Мистецтво не дає національній катастрофі можливості музеїзуватися, стати простим і байдужим, що найгірше, історичним фактом. Тому мистецтво неначе оживляє минуле, а можливо, і роздирає рану, яка задля майбутнього має кровоточити.

Українці не виняток. Вони також пробують, і не без успіху, будувати

своє майбутнє, не забуваючи про поразки минулого, і навіть на них опираючись. Напевно, за останнє десятиріччя найбільшої єдності наша нація досягла у вшануванні жертв Голодомору. Вшанування розпочалися не цього року. Однак усвідомлення того, що ж насправді відбулося і якими були його масштаби, прийшло не одразу. Народ неначе відтавав. Він не хотів знати, що з ним зробили. Можливо, це ефект згвалтованої жінки, яка підсвідомо викидає з пам'яті частину свого життя. Однак цього-річ, хоча вже майже відійшли ті, хто пам'ятають про це дорослою пам'яттю, нація об'єдналася. Смертю смерть поправ...

Це не означає, що будувати майбутнє потрібно виключно на поразках. Їх у нас забагато, як на один народ. Євреї будували Ізраїль не лише на пам'яті про Голокост, але й на етосі перемог. Причому не лише сучасних, а і давніх. Те саме мали б робити й українці, бо не одного разу було так, що доля не те що України, але і Європи вирішувалася саме ними, як от у битві з Османом ІІ 1621 року під Хотином. Однак це потрібно ще усвідомити і культивувати. Етос перемог зазвичай характерний для звятижних, імперських націй. Наприклад, для росіян — вони будують своє майбутнє радше на перемогах. Тобто за великим рахунком на Старому Заповіті. І в результаті отримують не лише сильну державу, але і спалений Грозний. Тоді як українці будують радше на Новому. Однак, я гадаю, що не потрібно забувати ні Старого, ні Нового. І тоді держава буде і міцна, і людяна. ■

Читайте на стор. 40–49, 56–59
про роль національних катастроф у
консолідації народів.

У НОМЕРІ

ФОТО: REUTERS

ФОТО: АНДРІЙ ШВЕЦЬКО

36 МІСТО, ОБ'ЄДНАНЕ ШЕНГЕНОМ
Возз'єднання на кордоні Польщі та Чехії

60 ДНІ КАЛЕНДАРЯ КОЛЬОРУ ВІНА
Фестиваль вина в Мукачевому

70 НИВКА РІДНОЇ КУЛЬТУРИ
Пристрасті навколо Шевченківської премії

ОБРАЗ

1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.
Малюнок Володимира Казаневського

ОСОБИСТА ДУМКА

2 СМЕРТІЮ СМЕРТЬ ПОПРАВ...
Авторська колонка Тараса Возняка

НА ЧАСІ

- 4** ФОТО ТИЖНЯ. Майдан по-кенійськи
- 5** ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.
Новий чорний понеділок
- 12** СУБ'ЄКТИВ. На війні, як на війні.
Авторська колонка Василя Васютіна

ВПРИТУА

- 14** УКРАЇНА – ЦЕ МОДЕРНИЙ ПРОДУКТ.
Ярослав Грицак про успішність «Українського проекту»
- 20** ЩАСТЯ Є! Весілля Валентини Семенюк і Віталія Самсоненка
- 22** КУЛАЧНЕ ПРАВО. Сутичка Луценка і Черновецького в коментарях
- 24** ПРИКОРДОННЕ ЕЛЬДОРАДО.
Контрабанда і нелегальна міграція на кордоні поблизу Чопа
- 28** ГАЗОПОДІБНА БРЕХНЯ.
Справжні мотиви перегляду цін на транзит газу
- 30** СИСТЕМА «НАФТОГАЗ».
Сумнівні структури паразитують на «Нафтогазі»
- 32** ВІДКУПИТИСЯ РУДОЮ.
Доступ до залізничної сировини як політичний чинник
- 34** СТАТИ СОРОСОМ.
Абетка фондових спекуляцій
- 36** МІСТО, ОБ'ЄДНАНЕ ШЕНГЕНОМ.
Возз'єдналося місто, розділене у 1920-му між Польщею і Чехословаччиною

38 «КРОК НАЗАД – ДВА КРОКИ ВПЕРЕД».
Робочий день українців, очевидно, збільшиться

ТЕМА ТИЖНЯ

40 ЗНАКОВІ ТРАГЕДІЇ.
Національна трагедія як чинник консолідації

МИ

- 50** ТОРБЕШНИКИ ОСТАННІХ ДНІВ.
Поляки монополізували контрабандне «ювілікарство»
- 55** ЧУЖОГО НАВЧАЮСЯ – СВОГО НЕ ЦУРАЮСЯ.
Авторська колонка Дмитра Крапівенка
- 56** «ГОСПОДНЯ ВОЛЯ».
Переживши Великий голод, ірландці виплекали ідею незалежності

НАВІГАТОР

- 60** ДНІ КАЛЕНДАРЯ КОЛЬОРУ ВІНА.
На Старий Новий рік у Мукачевому проходить фестиваль вина
- 66** ХРОМОСОМНА КНИГА БУТТЯ.
Наша ДНК містить інформацію, цікаву історикам
- 68** БІПИ ТА СТІЛЯТИ. Чемпіонат світу з біатлону чекає вболівальників
- 70** НИВКА РІДНОЇ КУЛЬТУРИ.
Номінантів на Шевченківську премію стає все більше
- 73** ДУМА ПРО ГРОШІ.
Іда Ворс про премії та таланти
- 74** ТЕПЛИЙ ДІМ.
Адепт ліричного живопису Борис Єпазарян
- 76** ВІДГУКИ. Вистави, фільми, виставки, книги, музичні записи
- 78** АНОНСИ. Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

80 Кілька слів від журналістів
Тижня

24 ПРИКОРДОННЕ ЕЛЬДОРАДО.
Гарячі будні Чопського прикордонного загону

ФОТО: ПРЕС-СЛУЖБА ЗАХІДНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ

ФРАГМЕНТ КАРТИНИ
«СВ. СЕБАСТІАН»
АНТОНЕМО ДА МЕССІНА

| НА ЧАСІ |

Майдан по-кенійськи

Гумантарна катастрофа сталася після чергових грудневих президентських і парламентських виборів у Кенії. Чинний президент країни Мваї Кібакі стверджує, що переміг чесно, натомість головний опозиціонер Райла Одінга переконує, що вибори сфальсифіковано. Внаслідок акцій протесту 500 осіб вбито і понад 250 000 стали біженцями. У свою чергу, обрання представника опозиції на посаду спікера парламенту викликало нову хвилю насильства. У підвалинах конфлікту – етнічні суперечки: правляча партія представляє плем'я кікуя, опозиція – плем'я луо. Іноземні журналісти уникають неполіткоректних висловлювань, але в коментарях читається вердикт: неспроможність африканських народів користуватися цивілізованими демократичними процедурами. Не всі при цьому згадують, що африканські кордони визначалися відповідно до меж заморських володінь тієї чи іншої колоніальної імперії, а не національним складом населення. Наслідки імперіалізму та колоніалізму даються взнаки десятиріччя по тому чи то в Африці, чи то в Європі. І кількість жертв залежить не лише від темпераменту аборигенів. Згадаймо ту ж Югославію...

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

СЕРГІЙ ГОЛОВАТИЙ
 слідуватиме
 за демократією

Депутата від Партії регіонів обрали головою Моніторингового комітету Парламентської асамблеї Ради Європи та одночасно віце-президентом ПАРЕ. Двічі экс-міністр юстиції України слідуватиме за дотриманням демократії у країнах – членах Ради Європи.

РАЙСА БОГАТИРЬОВА
 готує північний вояж

Секретар РНБО їде до Білокам'яної, де готуватиме зустріч президентів – Віктора Ющенко та Владіміра Путіна. Прем'єр-міністр України Юлія Тимошенко вирушить на перемовини до Росії після зустрічі президентів.

ФРАНСІС ЖУАЙОН
 встановив рекорд

51-річному французові вдалося перетнути земну кулю за 57 днів, 13 годин, 34 хвилини і 6 секунд. На своєму 9-тонному тримарані спортсмен проплив Індійський і Тихий океани на 14 годин швидше, аніж це зробила у 2005 році англійка Елен Макартур.

ДМИТРО ФІЛЮШКІН
 врятував двох дітей

22-річний житель Запорізької області виніс із палаючого будинку двох малюків (2004 та 2006 років народження), які залишилися без батьківського нагляду. Здоров'ю дітей нічого не загрожує.

ДЖОРДЖ КЛУНІ
 на нього покладають
 надію бойовики

Не встиг американський актор стати Послом миру ООН, як до нього звернулися за допомогою. Бойовики «Руху за звільнення дельти річки Нігер» (MEND) закликали кінозірку сприяти вирішенню конфлікту з урядом Нігерії.

Новий чорний понеділок

21–22 січня світова економіка пережила гостру кризу

Парадоксально, але факт: найзначніше за 6 останніх років падіння вартості цінних паперів зумовила спроба президента США Джорджа Буша заспокоїти діловий світ, повідомивши про заходи з недопущення економічної рецесії в США. Світ відреагував з точністю до навпаки, розцінивши заяву про запровадження податкових пільг на \$140–150 млрд як остаточний доказ неминучої кризи американської економіки. Першими відреагували біржі Японії, де в понеділок індекс Nikkei упав до рівня дворічного мінімуму. За ними в піке увійшли фондові ринки інших азіатських країн, для яких рецесія в США є вкрай загрозовою: адже Америка – головний імпортер товарів цього регіону. Потім кризова хвиля накрила і Європу. Справжнього обвалу зазнав російський фондовий ринок: акції «Ростелекому» і РАО «ЕЕС Росії» подешевшали на 11%, «Газпрому» – на 7,5% та «Роснефті» – на 5,6%. Ситуацію погіршило те, що в понеділок американські біржі не працювали через державне свято США –

День Мартина Лютера Кінга. Відповідно, поки на азіатських ринках повним ходом ішов обвал, Америка, яка його спричинила, не могла вжити жодних заходів. Втім, вже наступного дня в хід пішла артилерія найбільшого калібру: федеральна резервна система США оголосила про зниження облікової ставки до 3,5% річних. Це водночас і спрацювало, і ні: в Азії, Європі та Росії ціна цінних

ЦИТАТА ТИЖНЯ

ВІКТОР ЯНУКОВИЧ про День Соборності:

84 роки тому на Софійській площі в Києві було урочисто проголошено об'єднання всіх територій, які входили до складу двох республік – Української Народної і Західно-Української – в єдину Українську державу

ДОВІДКА

Нагадаємо, урочистий Акт злуки (об'єднання) двох суверенних українських держав (УНР і ЗУНР) був проголошений Директорією УНР 22 січня 1919 року. Нескладно підрахувати, що з часу цієї події минуло 89 років. І хоча помилку в прес-службі ПР пізніше відкоригували, «ляп» головного регіонала має всі шанси поповнити скарбничку його попередніх конфузів. Зрештою, на тілі уже легендарних «проколів» экс-прем'єра (поетеси Анну Ахматову він якось назвав Ахметовою, а книгу за авторством лідера ПР опублікували із перевернутим українським прапором) математична помилка просто тьмяніє.

НА ЧАСІ

паперів знову почала зростати і станом на середу було відіграно значну частину втрачених протягом двох попередніх днів позицій. Натомість у самих США радикальне зниження облікової ставки, яке, до речі, майже неминуче спричинить інфляцію долара, лише призупинило падіння. За попередніми оцінками, акції нью-йоркської фондової біржі втратили за день півтрильйона доларів.

Світова криза не оминула й Україну — середнє падіння курсів акцій на найбільшій фондовій біржі країни — ПФТС — досягло 5%. Втім, наша ситуація відзначається своєрідністю. «Зв'язок між російським і українським ринками за деякими позиціями частково навіть протилежний, — вважає Олександр Жолудь, економіст Міжнародного центру перспективних досліджень. — У нас найбільше компаній-експортерів у хімічній та металургійній галузях. І для них газ є ресурсом. Якщо світові ціни на газ внаслідок кризи стануть нижчими, то це означатиме, що і добрива, і метал виробляти стане дешевше. Тому саме тут проблем українські виробники не матимуть. Негативний вплив може бути лише тоді, коли відбудеться зменшення інвестицій по всьому світу у зв'язку із загрозою загальної кризи. Український експорт йде, передусім, на будівництво у світі. Якщо не буде інвестицій, не буде і будівництва, що зменшить потребу в українській промисловій продукції. Та поки що цей сценарій малоімовірний. Додаванням цього є відсутність проблем з економіками країн, що швидко розвиваються, приміром, Китаю».

**Сергій Лук'ячук,
Антоніна Цимбалюк**

НАТХНЕННЯ

Прапори forever!

Від 22 січня і назавжди у Києві на фасадах державних та комунальних установ постійно будуть вивішені державні прапори. «Підтримуючи ініціативу Президента Віктора Ющенка, віднині прапори

виситимуть постійно, а не вивішуватимуться лише перед урочистими заходами, як це було раніше», — зазначив секретар Київської ради Олесь Довгий.

*Дамо нотатку для екскурсій:
Яскраво прапор майорів —
Був знак такий для тих, хто в курсі,
День — вихідний для хабарів.
А відтепер щодня в нас свято —
Не варто прапори знімати!*

Рима Щотижнева

П'ЯТЬ ПОДІЙ

ПРОТЕСТ. «Студентське братство» пікетувало радіонавігаційну станцію ЧФ на Херсонщині, вимагаючи повернути її Україні.

ДО ЦИВІЛІЗАЦІЇ. Мінтрансу зв'язку телефонізує та надасть доступ до Інтернету 300 селам.

НЕБЕЗПЕЧНЕ МОРЕ. В Азовському морі лідь не затонув теплохід «Сергій Скадовський». Жертв немає.

ВИБУХ. На шахті «Воскресенська» у місті Сніжне на Донеччині стався вибух, постраждали 4 гірники.

ЗЛУКА. 50 000 українців відсвяткували День Соборності. Наймасштабніше — в Києві, Житомирській, Івано-Франківській, Харківській, Львівській та Тернопільській областях.

Ціна чемпіонату

Підготовка до Євро-2012 зрушила з мертвої точки

Втілення плану проведення Євро-2012 коштуватиме Україні понад 126 млрд грн. Таку цифру оприлюднив заступник голови Секретаріату Президента Юрій Богущкий. Посилаючись на підрахунки Міністерства фінансів, він уточнив, що лише 17% цієї суми — державні кошти. Решту грошей необхідно залучити за допомоги інвесторів. У 2008 році на підготовку фінальної частини чемпіонату з футболу держбюджетом передбачено 4 млрд грн.

Вдалося зрушити з місця і питання будівництва поблизу НСК «Олімпійський». Компанії-забудовники погодилися зупинити зведення розважального центру в обмін на фінансову компенсацію, розмір якої ще має визначити Кабмін. Але

експерти вже прогнозують, що сума компенсації може сягнути \$100 млн і вище.

Тим часом спостерігачі переконані: активність влади щодо Євро-2012 викликана тим, що зволікати вже просто не можна. Хоча б тому, що у лютому цього року до нас прийдуть із перевіркою інспектори УЕФА. Пришвидшити виконання необхідних робіт закликає і Президент Віктор Ющенко. Протягом 2-х тижнів він доручив укласти реєстр доріг, що пов'язуватимуть 6 міст проведення чемпіонату.

Нагадаємо, в Україні ще немає загальнонаціональної програми підготовки до Євро-2012. Тож сподіватися на гарний рівень готовності дозволяє лише особистий контроль Глави держави.

Легкий кордон

Польща спростила візові вимоги до українців

Польща змінила перелік документів, необхідних для відкриття Шенгенських віз.

Відтепер українцям не потрібно подавати виписки з трудової книжки, виписку з банку щодо наявності рахунку, довідку з місця роботи про заробітну плату і посаду, ксерокопії сторінок паспорта громадянина України та ідентифікаційного коду. Натомість потрібно подати візову анкету, дві кольорові фотокартки, закордонний паспорт та ксерокопію його першої сторінки, а також поліс медичного страхування з мінімальним покриттям €30 000. Додаткових підтверджень цих даних можуть попросити лише на вимогу консула.

Метро у вогні

У столичній підземці зайнявся вагон потяга

На станції метро «Театральна», що в центрі Києва, загорівся другий вагон потяга. За описами очевидців, потяг під'їхав до станції і зупинився, а працівники метрополітену кинулися з вогнегасників гасити вагон, з якого ішов дим. І лише через 5 хвилин із гучномовців пролунало оголошення про евакуацію людей зі станції, передає УНІАН. Проте представники МНС та дирекції метрополітену стверджують, що насправді пожежі не було. Відбулося коротке замикання, наслідком якого стало незначне іскріння і задимлення нижньої частини вагона. При цьому вони наголошують, що жертв та потерпілих немає, а затримка потягів була лише кількахвилинною.

ЦИФРА ТИЖНЯ

542 000

НОВИХ АВТО

придбали українці
минулого року

Ця цифра на 46% більша за показники 2006 року. Україна стала 7-ю країною Європи за кількістю автовласників. Австрійський, нідерландський та бельгійський ринки пасуть задніх.

Експерти прогнозують: позитивна динаміка збільшення українського авторинку збережеться і в 2008 році, сягнувши рівня продажу 709 000 автівок. Розвиватися поки що є куди: рівень автомобілізації вважатиметься достатнім, коли на 1000 українців припадатиме 500 машин. Сьогодні ж це співвідношення ледь становить 130 авто на 1000 осіб.

Нелегальний екстрим

Українка з 5-ма дітьми заблукала в Альпах

В Альпах врятували українку, яка намагалася нелегально потрапити з Італії до Швейцарії. У екстремальний похід жінка подалася разом із 5-ма дітьми віком від 9 до 21 року. За інформацією посольства України в Швейцарії, рятувальники знайшли нелегалів на висоті 1600 м. Намір перетнути кордон через гори міг закінчитися трагедією. Українці не мали ані відповідного для таких маршрутів спорядження, ані теплого одягу. Сигнал про допомогу через портативну рацію подала старша донька утікачки. На щастя, «SOS» випадково почув місцевий житель. Лише після 4-годинних пошуків ряту-

вальним вертольотом вдалося знайти нелегалів.

Зараз троє дітей із обмороженнями перебувають у лікарні. Найбільше постраждав наймолодший малюк. За попередніми даними, українці збиралися попросити притулку у Швейцарії. Жінка, мабуть, не знала, що Швейцарія уже 2 роки не приймає біженців.

ОПИТУВАННЯ

Рівень довіри

Українці вірять журналістам так само, як і церковникам

Понад 10% громадян України найбільше довіряють вчителям, релігійним лідерам та представникам преси. Такі дані оприлюднено в дослідженні Voice of the People («Голос народу»), яке проводила компанія

Gallup International Association спеціально для Економічного форуму в Давосі, що триває в Швейцарії з 23 по 27 січня.

Натомість найменше віри у опитаних до політиків та представників бізнес-еліти.

Та найбільше людей надають перевагу недовірі до всіх. Причому українська соціологічна замальовка мало чим відрізняється від стану справ у країнах Західної та Центральної Європи.

Кому ви найбільше довіряєте?

	 Україна	 Чехія	 Франція
Політикам	9%	3%	11%
Релігійним лідерам	14%	7%	11%
Армії, поліції, міліції	5%	5%	17%
Бізнес-еліті	4%	6%	4%
Журналістам	14%	16%	15%
Юристам	10%	13%	15%
Вчителям	15%	23%	44%
Членам профспілок	8%	9%	14%
Нікому	41%	37%	27%

Кому б ви надали більше влади у вашій країні?

	 Україна	 Чехія	 Франція
Політикам	8%	5%	5%
Релігійним лідерам	9%	5%	3%
Армії, поліції, міліції	5%	4%	9%
Бізнес-еліті	3%	8%	3%
Інтелектуалам	23%	23%	24%
ЗМІ	11%	9%	7%
Юристам	11%	13%	7%
Вчителям	11%	11%	28%
Членам профспілок	9%	9%	13%
Нікому	28%	32%	29%

ГРАВКА: АНДРІЙ ЕРМОЛЕНКО

ФОТО: АНДРІЙ КОМАРЕНКО

Мінський протест

У Білорусі жорстоко придушили мітинг підприємців

На центральній площі Мінська відбувся кількатисячний мітинг. Біля будинку уряду протестували майже 3000 невдоволених діями влади приватних підприємців. З початку року їм заборонено приймати на роботу найманих працівників, за винятком близьких родичів. Влада також вимагає від них реєстрації їхніх компаній та сплати податків на загальних підставах. Учасники мітингу вимагали відставки одного з розробників нових правил. В іншому разі пообіцяли розпочати з 1 лютого безтерміновий страйк, відмовившись платити податки.

Втім вимоги підприємців влада зустріла міліцейськими кийками. Під час акції протесту ОМОН затримав понад 20 осіб. Правоохоронці кваліфікували їхні дії як destabilізацію ситуації в місті.

Більшість затриманих — молоді люди. За повідомленнями правозахисників, усі вони були жорстоко побиті працівниками міліції в Центральному РУВСі. Шести учасникам акції протесту вже винесли вирок — \$300 штрафу.

Карантин

До Бразилії без щеплень краще не літати

Перш ніж відвідати Бразилію — зробіть щеплення! Із таким попередженням звертається МЗС України. За його інформацією, вірус жовтої лихоманки, переносником якої є комар, охопив густонаселені міські зони Бразилії. Від цієї хвороби вже померли 8 осіб. Аби запобігти пандемії хвороби, уряд Бразилії терміново надіслав до столиці та регіонів 350 000 доз вакцини. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, щороку від жовтої лихоманки у світі вмирають близько 30 000 людей.

Другий тур

Президента Сербії обиратимуть між демократом та радикалом

Сербії не уникнути другого туру виборів президента, який відбудеться 3 лютого. Жоден із кандидатів не набрав більше 50% голосів. Тепер серби обиратимуть одного із двох лідерів перегонів — президентом Борисом Тадічем та кандидатом від Сербської радикальної партії Томіславом Ніколічем. Останній випередив Тадіча на 4%, здобувши в першому турі майже 40% голосів електорату.

Головні кандидати пропонують суспільству дві кардинально протилежні моделі розвитку країни. Тадіч вважається прихильником швидкої інтеграції з Євросоюзом. Натомість Ніколіч, давній соратник Слободана Мілошевіча, наполягає на проросійському векторі руху. Обох єднає лише неприйнятність незалежності Косового.

Показово також, що саме між обома турами виборів уряд Сербії

погодився на підписання угоди, відповідно до якої Росія поза конкурсом придбає 51% акцій сербської нафтової компанії NIS та 50% сербської ділянки майбутнього газогону «Південний потік». На думку політологів, угода зможе покращити рейтинги Тадіча.

Міхо знову президент

Саакашвілі присягнувся об'єднати Грузію

У Тбілісі відбулася інавгурація повторно обраного на посаду президента країни Міхаїла Саакашвілі. Привітати колегу приїхало 5 керівників інших держав: Румунії, Польщі, Латвії, Литви та Естонії. Приступаючи до обов'язків очільника держави в друге за останні 4 роки, Саакашвілі присягнув на Конституції, обіцяючи налагодити співпрацю з опозицією, подолати бідність в країні та покращити відносини з Росією.

Але більшого резонансу набув візит президента до Кутаїсі, древньої столиці Грузії, куди він прибув наступного дня після інавгурації. У соборі царя Баграта новообраний очільник країни вкотре наголосив на необхідності об'єднання Грузії, поклавши руку на Біблію. Вимовлені як клятва, ці слова набули для присутніх особливого значення. Сакральності обіцянці додала й відсутність телетрансляції, на чому Саакашвілі наполіг особисто.

Тим часом опозиціонери відзначили інавгурацію мітингом. Вони продовжують наполягати на відставці президента і вимагають надати своїм представникам місця в обласних виборчих комах та ЦВК. В іншому разі погрожують бойкотом парламентських виборів, призначених на травень 2008 року.

ОЦІНКА

ДЖЕЙМС ШЕРП

провідний науковий співробітник вищої дослідницько-аналітичної групи при Британській академії оборони*

Місія уряду

Уряд обирають не для того, щоб він половину свого часу працював на себе, а іншу половину – грав роль опозиції

Лист до генерального секретаря НАТО з проханням започаткувати щодо України План дій щодо членства у НАТО, поданий 18 січня в Брюсселі міністром закордонних справ Володимиром Огризком, – це значне досягнення, тому що його було підписано очільниками всіх трьох гілок влади. Водночас це дуже дивний лист. Судячи з розвитку його сюжету, він має завершитися кульмінацією. Але вона виявилася настільки смиренною, наскільки це взагалі можливо. «Наразі Україна зацікавлена у приєднанні до Плану дій щодо членства у НАТО (ПДЧ)». Головні прибічники України з-поміж країн НАТО – ті, хто вважають, що чітка і впевнена заявка про приєднання до ПДЧ має отримати таку ж чітку і впевнену відповідь – опиняться аж ніяк не в сильній позиції через той стриманий стиль, який було висловлено ця «зацікавленість». А їхні позиції і без того вже добряче похитнулися внаслідок нещодавніх змін, які відбулися у Міністерстві оборони.

Отже для України було б розумним не пов'язувати усі свої надії, тим більше – усі свої зусилля, з успіхом цієї ініціативи в Бухаресті. (На засіданні у столиці Румунії прийматиметься рішення щодо приєднання України до ПДЧ – **Тиждень**). Натомість усі три підписанти листа повинні використати наступні кілька місяців, щоб справити враження на Альянс, здійснивши конкретні і нелегкі заходи. По-перше, вони мусять відродити впевненість у тому, що реформування оборонного комплексу відбувається у тому ж темпі, на тому ж рівні професіоналізму та фінансування і що вона не стане жертвою суперництва між урядом та президентською адміністрацією (йдеться про заміну керівника Міноборони Гриценка на Еханурова – **Тиждень**). По-друге, вони мусять не лише розпочати

інформаційну кампанію про НАТО, але й очолити її. Не має бути подальших розмов про «уникнення тем, які роз'єднують суспільство» (Тимошенко, «1+1», 27 грудня) та роз'яснення всіх «за» та «проти». Його обирають, щоб він робив те, у що вірить, і переконував інших, що правильно саме так. І по-третє, всі три підписанти повинні забезпечити розуміння суспільством різниці між приєднанням до ПДЧ та заявкою на членство у НАТО, їм також варто бути непохитними у своїй рішучості відкласти референдум аж до того моменту, коли відкриється остання перспектива.

Найгіршим буде прийти у Бухарест із самовбивчою заявою: «Дайте нам ПДЧ або ми зробимо інший вибір». Українці, які бажать приєднання до ПДЧ, повинні переконати НАТО, що Україна не має іншого вибору. Протягом виконання Плану дій щодо членства в Альянсі, вони мають переконати у цьому також і своїх співгромадян. Тільки тоді можна переконати НАТО, що членство України буде надбанням і для самої організації. До того часу Україна нічого не втратить від того, що перебуватиме на близьких позиціях до НАТО, не будучи його членом.

*Думки, викладені автором, є його особистим поглядом, який не обов'язково збігається з поглядом уряду Великої Британії.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Стаття про пана Шиянова («Фанера» замість сексу», №3 **Тижня**), як на мій смак, занадто зухвала, але я не знайшов у ній жодного твердження, за яким би не було обґрунтованих підстав та конкретних посилань. Зрештою, зухвала правда, це теж правда. Головне, щоб було кому її говорити. Навіть якщо цю правду неприємно чути і небезпечно говорити. Тому цю статтю я прочитав із найбільшим задоволенням зі всіх статей останнього числа **Тижня**.

Андрій

Прочитав статтю про зовнішність Мазепи («Портрет incognito з купюр», №3 **Тижня**) — як не вистачає такого типу статей в українських ЗМІ, переповнених іноземними та нашими політичними новинами, неначе на цю тему життя одякнігують сл.

vjn

Востанньому числі **Тижня** три матеріали присвячено поверненню радянських заощаджень. Щиро кажучи, мене їх зміст обурив... Я як громадянин України і в той же час власник рахунку втрачених вкладів переконаний, що виплата нашим урядом боргів СРСР це є знуцання над власним народом... Цим кроком Україна визнає себе фактичною правонаступницею СРСР. За цією логікою нашій державі доведеться себе визнати винною в проведенні Голодомору та відшкодувати хоча б моральну шкоду його жертвам.

Андрій Шевців

Переконаний, що в основі проблеми москвофілів у Львові («Схиг і захиг», №2 **Тижня**) як такої і не існує. Космополітизм у своєму негативному радянському форматі затруїв їхні душі. Відтак, не існує якоїсь високої ідеї — є просто меркантильні інтереси, які певні особи маскують під патріотичні поривання.

yes_ideas

В Інтернеті з'явився блог **Тижня**. Ви можете поспілкуватися з нами і залишити свої відгуки за адресою ut-magazine.livejournal.com

ВАСИЛЬ ВАСЮТИН
журналіст відділу розслідувань

На війні, як на війні

Закарпатське прикордонне містечко Чоп прийняло нас на диво гостинно. Воно цілком відповідає стереотипу гарнізонного — і п'яти кроків не ступиш, аби не зустріти людину в уніформі. Службовці військового підрозділу Мінтрансу, митники, і, в першу чергу, прикордонники — основна частина населення.

Усо місто з низькими житловими будівлями і садибами можна обійти за якусь годину. Хвилин за десять від вокзалу ми дісталися готелю. Адміністраторку, яку розбудили о 7-й ранку, наш прихід не зоентежив. Вже за кілька хвилин ми відпочивали у пристойному, навіть за столичними мірками, 2-кімнатному номері за непристойну для Києва ціну — усього 170 гривень. Але це сприйняття дешевизни вивітрилося зі столичних мізків після тіснішого спілкування з прикордонниками. Одружені офіцери вимушені винайти для родини 1-кімнатну квартиру доларів за сто — і це за платні трохи більшої тисячі гривень «чистими». На вулицях Чопа можна зустріти і жінок у камуфляжах. Багато з них пішли працювати за контрактом до штабу загону слідом за своїми чоловіками. На початку цього року 15 офіцерам вручили ордери на нове житло — але це дешиця.

Тільки поспілкувавшись із прикордонниками, усвідомлюєш, скільки проблем доведеться вирішувати ке-

рівництву Держприкордонслужби, яке відважалося перейти повністю на контрактну основу роботи — минулорічний осінній призов був останнім. Нині призовників у особовому складі прикордонного загону більшість.

Мимоволі дивуєшся відвазі людей, які погодяться змінити звичний плін життя на тутешнє казармене ліжко. Як казав один із героїв фільму «Той самий Мюнхаузен»: «подвиг — не подвиг, але щось героїчне у цьому є». Карпатська ділянка кордону вважається найскладнішою. Наприклад, застава «Княгиня» настільки віддалена від усіх населених пунктів, що за поганої погоди сюди доїде не кожен всюдихід, і по кілька днів доводиться харчуватися власними запасами. А наприкінці листопада на одній із застав двоє патрульних застрягли у заметах, і рятувати їх, замерзлих, довелося на гелікоптері словацьким колегам.

Для багатьох сприйняття служби на кордоні навіяне старими радянськими фільмами. Але те, що сприймається як героїчна романтика, для самих прикордонників — буденність, зі своїми труднощами та випробуваннями. Одним із них після 21 грудня стала робота за нових умов — приєднання країн-сусідів до Шенгенської візової угоди.

стор. 26–29 Репортаж
з українського кордону

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко, Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смола, Олексій Сокирко, Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

ІНСТАЛЯЦІЯ ТА ОРЕНДА

- ПЛАЗМОВІ ПАНЕЛІ
- РІДКОКРИСТАЛІЧНІ ЕКРАНИ
- ПРОЕКЦІЙНЕ ОБЛАДНАННЯ
- АКСЕСУАРИ ТА ІНШЕ

нефріст створили "СВТПрессКом" (С. Шаліков, В. Віктор, А. Цурен, Д. Баранов, А. Фісачук, С. Ліній)

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

ГОРЛОЧКА

Там, де весело!

Ліцензія №119 видана ДААКДМА України 06.07.2006

НАДМІРНЕ СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ШКІДЛИВЕ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я

ЯРОСЛАВ ГРИЦАК – ОДИН ІЗ НАЙВИЗНАНІШИХ У СВІТІ АВТОРИТЕТІВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ – ВІД АМЕРИКИ ДО ЯПОНІЇ. ЦЕ САМЕ ТА ЛЮДИНА, З ЯКОЮ ВАРТО Й ХОЧЕТЬСЯ ГОВОРИТИ ПРО ДОЛЮ КРАЇНИ НА ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ РІВНІ

РОЗМОВЛЯВ
Юрій МАКАРОВ

Ви обіцяли до кінця минулого року видати свою «Історію України». І що?..

— У домі повішеного мотузка не згадують. Є великий фрагмент доброї половини або й більше...

У. Т.: Мене це цікавить передусім з егоїстичних міркувань: хочу сісти й прочитати... Під час роботи над цією книгою чи змушені були ви, дізнавшись про якісь нові факти, концептуально змінити своє бачення української історії, її логіки?

— Я завжди кажу: написання тез такої роботи схоже на самовбивство, бо мушу дуже спрощувати. Але я ставлюся до цього спокійно, бо як фахівець розумію, що це закономірно. Україна як країна, як цивілізація, як народ утворилася на стику двох цивілізацій — це ►

симбіоз східно-християнської і західно-християнської. Завдяки цьому ми мусимо переходити через драматичне, часом конфліктне, запозичення певних елементів візантійської та католицької традицій. Тобто Україна є синтезом візантійської й католицької традицій. Чому я починаю свою книжку з Колумба? Колумб — це відкриття Америки, піднесення Заходу, європейської цивілізації... Захід — це динамічне, дружнє, досить раціональне, агресивне суспільство, і найближчим довіллям, куди ця цивілізація ру-

була велика цивілізація — так би мовити, стара Греція, перенесена в іншу добу з усіма своїми традиціями. І Україна мала шанс бути рабською наслідувальницею всього цього. Бо коли поруч така велика цивілізація, єдине, що ми можемо, — це копіювати, наслідувати, зібрати все перекладене, написане чи надруковане... Це, власне, і є Україна XVI століття. Коли на Заході вже читали Сервантеса, Шекспіра, тут достатньо було читати старі візантійські твори. Чому саме в XVI столітті спостерігається такий сплеск культур-

ЯКЩО ЗАРАЗ НАША ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА НЕ ДІЙДЕ ЯКОГОСЬ СТРАТЕГІЧНОГО КОМПРОМІСУ, ТО, Я ДУМАЮ, ЩО УКРАЇНУ МИ НЕ ВТРАТИМО. АЛЕ БАГАТО МОЇХ ДІТЕЙ, ВАШИХ ДІТЕЙ, ДІТЕЙ НАШИХ ДІТЕЙ В ЦІЙ КРАЇНІ ЖИТИ НЕ БУДУТЬ, ВОНИ ШУКАТИМУТЬ СОБІ ЯКЕСЬ ІНШЕ МІСЦЕ

хається, є Східна Європа, а найближчою зі Східної Європи є Україна. Україна — найреформованіша, найпрозахідніша східно-християнська цивілізація. Це основна теза, яку я хочу провести через усю книгу. Інакше кажучи, Україна — це модерний продукт. Якщо б не було цієї модернізації, такої України не було б. Було б щось інше — якась руська, візантійська цивілізація... Я не стверджую, що Східна Європа гірша, другорядніша, але вона не мала якихось великих глобальних ідей: всі глобальні ідеї, концепції, якими ми користуємося, виникли в Лондоні, Парижі або Берліні. Але, хоча формувалися вони десь там, тут краще пускали корені, і це дуже цікаве перенесення. Якщо образно: перенесення рослини з одного ґрунту до іншого. Всі ці імперіалізми, комунізми, соціалізми як ідеї виникли на Заході, а вкоренилися у нас...

У. Т.: Це брак власних ідей чи просто слабкість?

— Значною мірою це було спровоковано тим, що ми були окраїною візантійської цивілізації. Я вживаю це не в позитивному чи негативному сенсі, а суто географічно. Це

ний, економічний, соціальний? Бо на Заході в цей час відбувається реформація, великі перетворення, Захід кидає великий виклик, і це починається з Колумба. Україна приймає цей виклик і мусить іти тими самими шляхами, тобто прийняти книговидання, думати про відкриття шкіл, університетів, запозичувати культурну продукцію Заходу.

У. Т.: Ви десь писали, якщо я правильно пам'ятаю, що «Український проект» є найуспішнішим у світі. Звідки така думка?

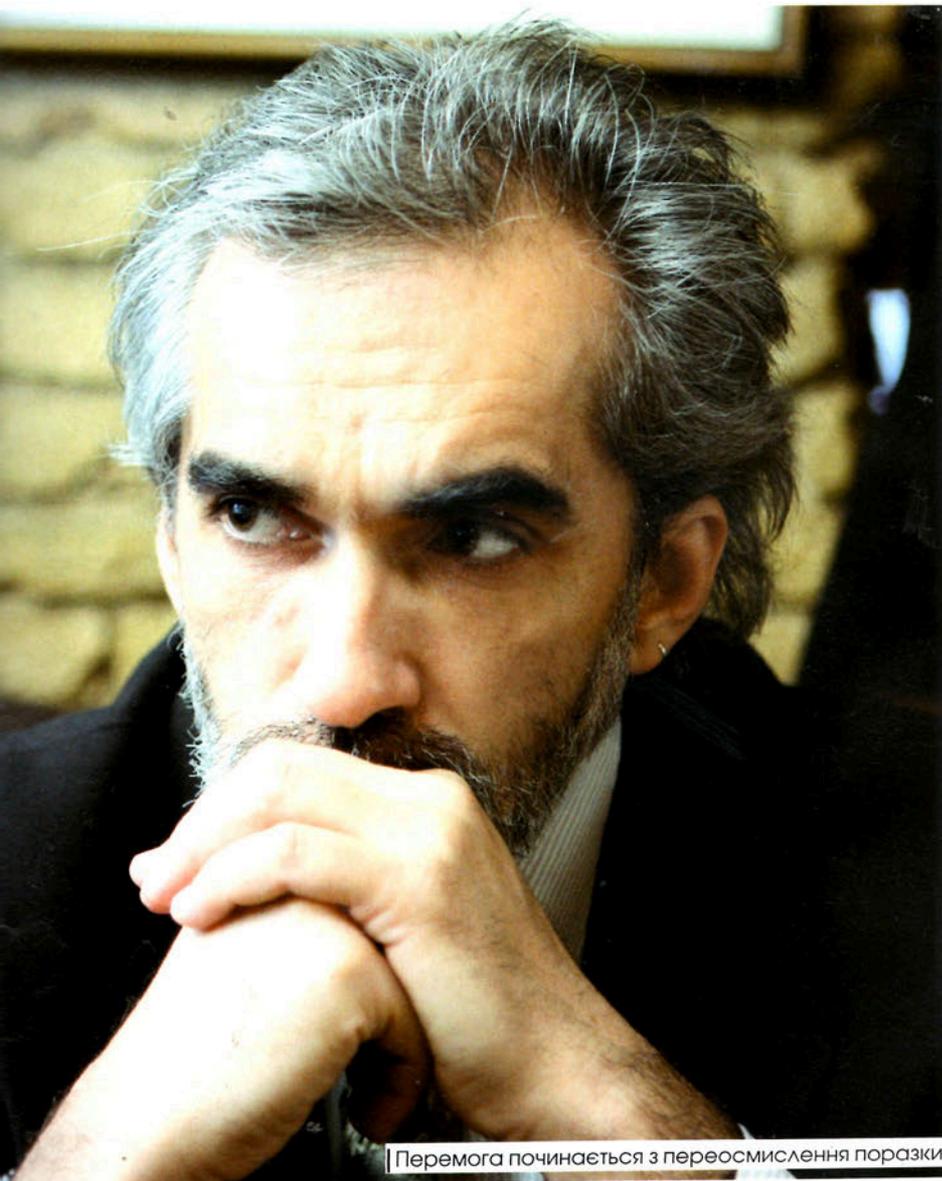
— Може не найуспішніший, але успішний, з огляду на ті обставини, в яких він реалізувався. Бо якщо дивитися не з перспективи XX чи XXI століття, а з кінця XIX-го, то зрозуміло, що на той час цей проект не мав бути зреалізованим. То була українська версія провансальського, шотландського чи якогось іншого провінційного сепаратизму. Нічого не було написано «в зірках», навпаки — цей проект програє. Могили розриті, все пропало, все в минулому, нічого в майбутньому нас не чекає — ось які були сподівання в XIX столітті. А потім була кривава історія XX-го.

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕНКО

Я вважаю ці факти дуже важливими саме для української історії: від початку Першої світової війни до кінця Другої в Україні насильницькою смертю загинули кожний другий чоловік і кожна четверта жінка. У цьому сенсі те, що «Український проект» переміг у кінці XX століття, є великим успіхом. Я вважаю, що необхідно писати українську історію лише в категоріях того, що вона є будівничою, конструктивною, а не так, як писав Винниченко...

У. Т.: Я теж у цьому переконаний. Мені взагалі здається, що, враховуючи шлях останніх 16 років, українці довели, що вони є найпластичнішою нацією із посткомуністичних. Є країни, які до-

Перемога починається з переосмислення поразки

сягли значно більших висот, але беручи до уваги дистанцію від тієї точки, де ми стартували, і де ми є зараз...

— Безперечно. Я як історик завжди кажу, що потрібно дивитися не з економічного погляду, а з історичного. Бо те, що ми зараз є у 2007 році (це 16-й рік української незалежності), відповідно до польського календаря це є 1934 рік (16-й рік польської незалежності). Якщо ми це порівняємо, багато речей стануть зрозумілишими. Структурно та Польща і теперішня Україна дуже схожі. Навіть нинішній політичний розлад і те, що називається «дві України», було в Польщі у 1934-му... Держава Польща була складена з різних шматків, був сильний президент,

був дуже сильний націоналістичний український рух, що розривав Польщу. В Україні ж маємо певний механізм передачі влади,

УКРАЇНА – НАЙРЕФОРМОВАНИША, НАЙПРОЗАХІДНІША СХІДНО-ХРИСТІЯНСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ

на що жодна країна з пострадянських, окрім прибалтійських, не спромоглася. Оце спокійне, мирне передання влади можна вважати великим досягненням. Як на мене, ще однією схожістю є те, що в певні критичні часи українська еліта має схильність робити компроміси. Ці 16 років свідчать, що українське тіло напрочуд ди-

БІОГРАФІЧНА НОТА

Ярослав Йосипович Грицак

Народився 1 січня 1960 року в селі Довге Стрийського району Львівщини. Доктор історичних наук, професор Львівського національного університету ім. Івана Франка, директор Інституту історичних досліджень, у різний час гість-професор Колумбійського та Гарвардського університетів у США, Центрально-Східного інституту в Угорщині, завідувач кафедри Українського католицького університету, перший віцепрезидент Міжнародної асоціації українців. Основні праці: «Нариси історії України: Формування модерної української нації XIX–XX ст.» (1996), «Страсті за націоналізмом» (2004), «Пророк у своїй Вітчизні: Іван Франко і його спільнота» (2006).

намічне і пружне, воно колеться, але не розколюється. Ми маємо певну стабільність, і це стабільність руху.

У. Т.: Що стосується українського тіла... Віднедавна вираз «політична нація» став досить вжитковим. Так от цікаво, що станеться з українською нацією в тому класичному розумінні: україномовна, україносповідома, україноналаштована?...

— Знаєте, що є найвизначнішим у XX столітті? Особливо в останні 16 років як у завершенні того століття? Дуже сильно змінилися характер і дискурс України. Якщо в XIX столітті Україна була суто етнічним проектом, то у XX-му він поступово переформатувався в бік політичного. І було кілька великих поразок. Поразка у визвольних

змаганнях 1917–1920 років стала гарним поштовхом. А перемога починається з переосмислення поразки.

У. Т.: У нас був і додатковий чинник, було загострення відносин з поляками, а потім прийшов російський солдат і дуже чітко давав зрозуміти «свій-чужий», він не залишав жодного вибору... ▀

— Це важливо зрозуміти. У XIX столітті й до кінця Другої світової війни роль чужинця виконували не росіяни, а поляки, польська шляхта, польські пани. Члени Київської громади ненавиділи російський уряд, пручалися русифікації, потерпали від заборони української мови. Кистяківський пише: «Російський уряд — це азіатчина, це щось страшне, але вони нам ближчі, ніж поляки, бо це наша православна цивілізація». До кінця Другої світової війни на теренах Західної України все-таки чужим був поляк, і тому великою проблемою українців була відірвати себе від Росії. Сказати собі, що ми не росіяни. Різниця між Україною і Росією не в мові, не в традиціях, хоча це важливо, — у нас інші політичні способи існування. В Україні суспільство було сильне, а держава — слабка. Українське суспільство — рівноцінний партнер, вірніше, дійова особа держави, тому держава ніколи не могла бути сильною. Те роздвоєння, що сталося після 1991-го, а ще більше після 2004 року, підтверджує цю концепцію. Мені здається навіть, що взагалі немає значної різниці між нашим Сходом і Заходом, а є велика різниця між Росією та Україною, тому що і Схід, і Захід підтримують українську модель відносин суспільства і держави. Ми розуміємо, що ми можемо воювати з державою, ми можемо воювати за державу, але ми не піддаємося на провокації держави...

У. Т.: Але ж суспільство після Майдану виявилось не достатньо здатним до внутрішньої структуризації. Я не бачу зростання якогось потенціалу взаємної довіри, який є цементом для будь-якої нації, потенціалу взаємодії, який би міг бути противагою сильній державі. Немає ані сильної держави, ані сильного суспільства.

— У нас суспільство сильне, коли виникає спільна загроза. У Росії цього немає. І цим потрібно пишатися. Держава має будувати довіру, бо це спосіб її існування, шляхом впровадження певного законодавства, певних інституцій... Банки мають поводитися з клієнтами чесно, прозоро, за певними схемами, ректори університетів не повинні брати хабарів. Суспільство може вимагати в держави, щоб вона ці речі робила. Що сталося найгірше в останні роки:

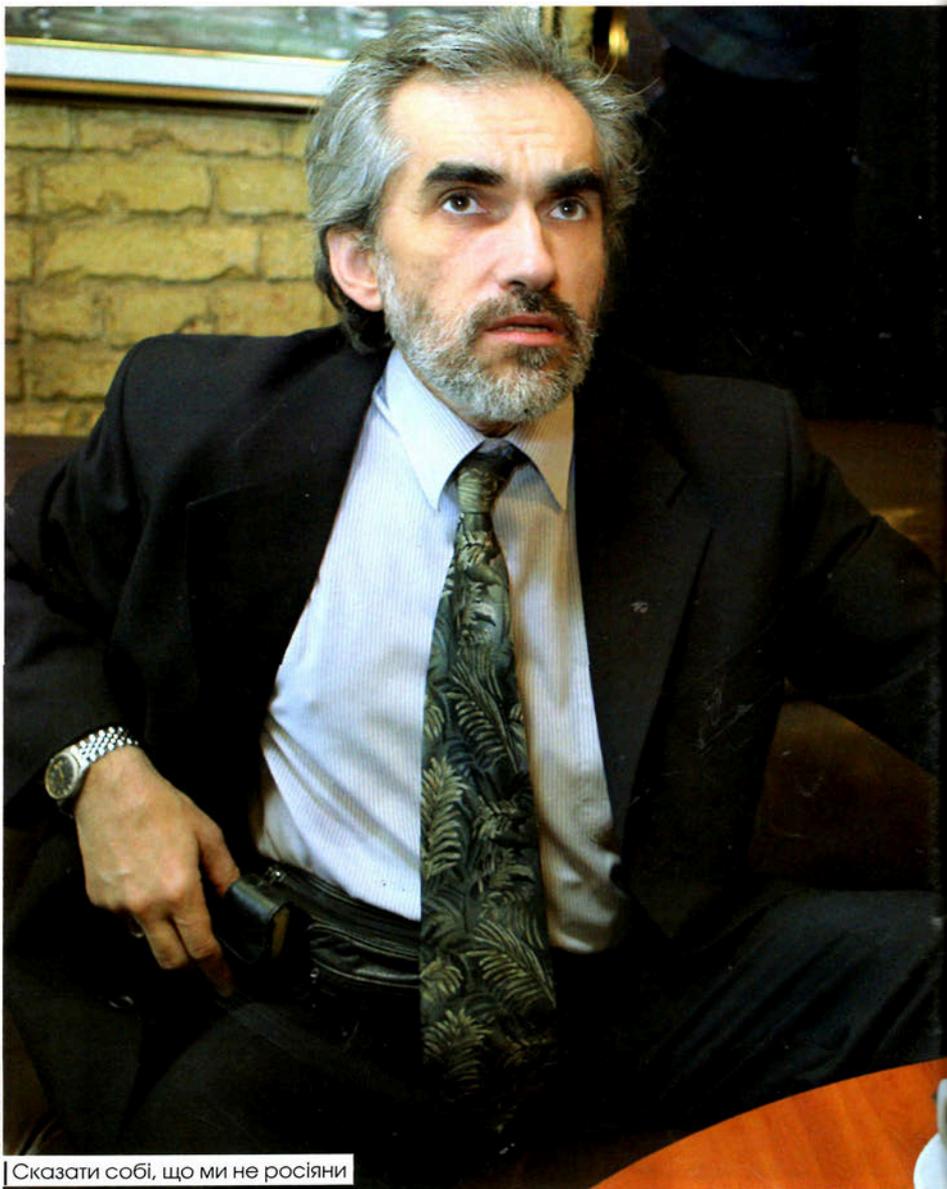

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕНКО

Сказати собі, що ми не росіяни

**ВІД ПОЧАТКУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ
ВІЙНИ ДО КІНЦЯ ДРУГОЇ**
В УКРАЇНІ НАСИЛЬНИЦЬКОЮ СМЕРТЮ
ЗАГИНУЛИ КОЖНИЙ ДРУГИЙ ЧОЛОВІК
І КОЖНА ЧЕТВЕРТА ЖІНКА. У ЦЬОМУ
СЕНСІ ТЕ, ЩО «УКРАЇНСЬКИЙ ПРОЕКТ»
ПЕРЕМІГ У КІНЦІ XX СТОЛІТТЯ,
Є ВЕЛИКИМ УСПІХОМ.

всі ці дороги й гарні іграшки, які ми мали, були безнадійно полані в боротьбі, яка триває. Ніхто не може довго перебувати у збудженому стані, можна чекати реакції, якою стане суспільна апатія. Якщо зараз наша політична еліта

не дійде якогось стратегічного компромісу, то, я думаю, що Україну ми не втратимо, але багато моїх дітей, ваших дітей, дітей наших дітей в цій країні жити не будуть, вони шукатимуть собі якесь інше місце.

У. Т.: Ви не вбачаєте небезпеку в тому, що замість будувати механізми, частина наших політичних еліт займається реанімацією національної культури у формі патріархальних традицій, етніки? Коли це відбувається на такому суспільному тлі, наслідки можуть бути протилежними.

— Завжди є загроза. Усе має відбуватися в певному ідеологічному контексті нової країни. Мені здається, що зараз Україна, образно кажучи, дихає однією легенею. Захоплення культурою, традиціями — це добре, але має відкритися друга легеня — модернізації, бо інакше немає сенсу в першій. Ми живемо в посткомуністичному світі, де етновідродження є дуже сильним і дуже суперечливим.

У. Т.: Погодьтеся, що мода на якусь там кельтську етніку, яка є дуже потужною, і мода на українську етніку перебувають у зовсім різних контекстах.

— Вся ця етніка насправді є дуже сучасною, бо, маючи давні корені, вона все ж має відповідати запитам нового покоління. Мусить статися щось значне: шлях від культури до економіки. Те, що зараз відбуваються оці газові війни між Україною та Росією, є дуже великим шансом для України. Росія може довго сидіти на своєму газі, натомість Україна стоїть перед великим викликом модернізації. Якщо вона не модернізується, то ці ціни на газ можуть знищити державу. Мають відбутися великі структурні зміни, стратегічні розв'язки. Потрібно йти на компроміси всередині держави, але ці

шалися тут, нікуди не їхали, щоби була змога власної реалізації. Це життєве питання, наскільки сильні місцеві громади, наскільки вони можуть відстояти свої інтереси, і це є проба на дорослість суспільства. Ми маємо відстоювати своє право на людське життя. Що має в такому разі робити держава? Створити певні правила гри — це така практика, яку не варто відкривати. Ніде громадське суспільство не твориться само собою, воно твориться з певних громадських структур, які базуються на боротьбі й уникненні безвиході. На Заході громадянське суспільство базується переважно на університетах — не тому, що вони були такі мудрі, не тому, що демократія — це добре, а тому, що були два вороги: держава і церква, і вони боролися між собою. І була така сама безвихідь, як на Майдані:

ТЕ, ЩО ЗАРАЗ ВІДБУВАЮТЬСЯ ГАЗОВІ ВІЙНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ, Є ДУЖЕ ВЕЛИКИМ ШАНСОМ ДЛЯ НАШОЇ КРАЇНИ. ВОНА СТОЇТЬ ПЕРЕД ВЕЛИКИМ ВИКЛИКОМ МОДЕРНІЗАЦІЇ. МАЮТЬ ВІДБУТИСЯ ВЕЛИКІ СТРУКТУРНІ ЗМІНИ, СТРАТЕГІЧНІ РОЗВ'ЯЗКИ

компроміси неможливі без розуміння нашої історії, наших традицій. Так, ми небагато встигли за 16 років, але в сучасному світі всі процеси відбуваються набагато швидше. Тож маємо надію, маємо шанс, що цей етап будемо проходити не 100 років.

У. Т.: Щодо способів самоорганізації суспільства, створення громад, на яких тримається будь-яке суспільство. Звісно, ми можемо віддати це державі, нехай створює правила гри. А чи бачите ви симптоми, що в тій чи іншій частині країни прокидається відчуття громади, яка в перспективі могла б стати опорою суспільства в цілому?

— Я дуже це очікую і думаю, що воно справдиться на теренах «третьої» України. Не «біло-блакитної» чи «помаранчевої», а України, яка прагматично думає про своїх дітей, про своїх онуків. Якесь об'єднання заради того, щоб діти й онуки зали-

«біло-блакитні» й «помаранчеві». Але на цьому просторі боротьби двох сил мав би з'явився третій актор й утворити простір, в якому можна було б жити. Створення цехів, університетів, магістратів — все це зараз могло б відбуватися в Україні. Поки що, на жаль, держава не мислить такими категоріями. А потрібно, перш за все, думати про автономію університетів, самоврядування. Простий приклад: в часи «Солідарності», коли польська служба безпеки пішла арештовувати студентів, ректор не пустив їх на територію університету, бо автономія. Це острівки незалежності від влади, і їх необхідно створювати. Я не знаю, як у Києві, але у Львові, кажуть, 120 тисяч студентів, тобто кожний 6-й житель Львова є студентом. Величезна кількість вільних людей — це сила. І це знімає певну напругу і з самої держави, яка вже не мусить дбати про певні речі. Це вже європейська цивілізація. ■

ЩАСТЯ Є!

ТИЖДЕНЬ ПОБУВАВ НА ВЕСІЛЛІ ТА ВІНЧАННІ ВАЛЕНТИНИ СЕМЕНЮК ІЗ БІЗНЕСМЕНОМ ВІТАЛІЄМ САМСОНЕНКОМ. СХОЖЕ, ЦЕ КОХАННЯ

АВТОР: АНТОН ЗІКОРА

Говорячи про враження, що справляє новоспечена подружня вір-пара — Валентина Семенюк та Віталій Самсоненко — варто зазначити, що вони органічно виглядали б у переході біля станції «Тетральна» столичного метро. Там щовечора збираються вже не юні, але завжди енергійні та веселі дядьки і тітки, які бадьоро танцюють під звуки бубна. Семенюк і Самсонен-

ко, які з'явилися перед журналістами 19 січня біля Печерського РАГСу, відрізнялися від цих людей лише зовнішнім антуражем — розкішним одягом і дорогими автомобілями. Усім іншим вони цілком нагадували публіку з переходу: були такі ж радісні.

Коли машина, в якій їхала голова Фонду державного майна України (ФДМУ), зупинилася біля РАГСу, високий сухорлявий наречений галантно відчинив двері й подав нареченій руку. На ній була біла сукня, на ньому — блакитна сорочка, а широка кістка нареченої видавала в ній спадкоємицю українських селян. Валентина і Віталій, які навіть не чекали, що серед гостей переважатимуть журналісти, проштотувалися крізь натовп. Це було непросто: будинок Печерського РАГСу, який знаходиться в кількох квартирах звичайного будинку, виявився затісним для такої грандіозної події. «Молодята», хоч і світилися не підробною радістю, але були, явно розгублені. Тим паче, що схоже працівники установи чомусь вирішили водити Семенюк та Самсоненка різними кімнатами, і наприкінці ті заблукали так, що забули, де залишили свої шуби.

СУСІДИ З ПІД'ЇЗДУ

У РАГС почали заходити родичі та друзі наречених, з'явилися якісь

ЗІРКОВА НАРЕЧЕНА

Валентина Семенюк. Народилася 4 червня 1957 року у селі Заріччя Ружинського району Житомирської області. У 1982 році закінчила Житомирський сільськогосподарський інститут за фахом економіст-організатор, 1999 року — Харківську національну юридичну академію. Працювала в радянських органах управління. Семенюк — народний депутат трьох скликань: 1994, 1998 і 2002 років, заслужений економіст України, секретар політради Соціалістичної партії. Стала відомою на всю Україну 9 березня 2001 року, коли її побили під час заворушень біля пам'ятника Тарасу Шевченку. За однією версією, це були міліціонери, за іншою — перодягнені хулігани, після чого Валентина Петрівна провела якийсь час у лікарні. Чуток про бізнес народного депутата Семенюк немає.

ФОТО: АНДРІЙ ГОЛАНК

Наречений постійно кутав у шубу своє найбільше багатство

пергідролеві білявки, які явно щойно вийшли з солярію, із лискучими губами. Вони швидко організували стіл з цукерками та шампанським «Принц Генрі». Цей гламурний атрибут ще більше віддав вір-пару від народу з «Театральної», де п'ють переважно самогон. Утім, самогон у Семенюк і Самсоненка також був, але пізніше. Тим часом журналісти почали гадати, на приватизації якого об'єкта познайомилися Віталій і Валентина. Проте невдовзі хтось нагадав, що «молодята» познайомилися на сходовому майданчику. Офіс Віталія був розташований поряд із квартирою Валентини. А кореспондент **Тижня** поспілкувався із матір'ю Самсоненка Галиною Опанасівною, яка повідомила, що її син не мільйонер.

Друга частина цієї опери всеукраїнського масштабу відбулася у Теплому храмі Києво-Печерської лаври. «Молодята» прибули на вінчання за 15 хвилин до години, на яку було призначено таїнство. Цього разу наречений був одягнений у білу сорочку, а наречена — у прозору сукню, прикрашену бісером. За «молодятами» стояли син Самсоненка Володимир і донька Семенюк Людмила.

«Наші діти — кращі свідки», — сказала про них «молода».

МЕЛЬНИЧЕНКО БЕЗ МІКРОФОНА

Усе добре, але вір-пару очікував не дуже приємний сюрприз: двері храму довго не відкривалися. Було досить тепло, однак півгодинне очі-

СОЛІДНИЙ НАРЕЧЕНИЙ

Віталій Самсоненко народився у 1950 році. У пресі з'явилися повідомлення, що його статок — біля \$40 млн. З ним пов'язують діяльність таких фірм, як «Лідер-Кредит» та «Експрес-Кредит», що займаються страхуванням й наданням кредитів. Самсоненка вважають людиною, близькою до Сергія Тігіпка, і вважають співвласником «Страхового дому «Самсон». Проте нещодавно засновники Київського страхового брокерського дому (СБД) «Самсон» звільнили його з посади генерального директора. Однак і досі Самсоненко залишається не бідною людиною.

їжу. Семенюк повідомила, що найбільше любить холодець і картоплю з грибами, також наречена робить свій самогон, який пара пила сьогодні вночі. Заява голови ФДМУ про те, що ЗМІ мають частіше показувати життєствердзвальні сюжети, ось такі, як цей, а не бійки, додало ситуації душевності.

«Усе слід робити по-божому», — сказала наречена.

Нарешті наречена храму відкрилися, і вся процесія зайшла всередину. Отець Павло повідомив, що Валентина і Віталій вільні від попередніх шлюбів. Саме вінчання відбувалося під безперервні клацання фотокамер, а закінчилося польотом голубів, яких «молодята» випустили, виходячи з храму. Пта-

«МОЛОДЯТА» ХОЧ І СВІТИЛИСЯ НЕПІДРОБНОЮ РАДІСТЮ, АЛЕ БУЛИ ЯВНО РОЗГУБЛЕНІ

кування у весільних костюмах давалося не просто. «Молодята» стали підмерзати. Їхні друзі накинули на «молодих» свої шуби. Проте ті одразу замінили їх на свій одяг. Саме тоді в натовпі з'явився майор Мельниченко, він був без мікрофона, але з букетом орхідей. Викривач Президента Кучми сказав, що сам вибирав квіти і власноруч компопував букет.

Намагаючись пройти крізь натовп, «молодята» почали розмовляти з журналістами. Але оскільки все, у принципі, сказано, заговорили про

хвів їм принесли в коробці з-під всяного печива. Так і закінчилася офіційна частина, після якої обвінчани вирушили до Кришталевої зали готелю «Київ», де приймали вітання найближчих родичів і нечисленних товаришів по партії. Подружжя хотіли відсвяткувати медовий місяць на Мальдівах, але, на жаль, поїздки довелося відкласти до кращих часів, бо Валентина Семенюк (вже Самсоненко) звільняється з посади голови ФДМУ, а ця процедура вимагає її присутності в Україні. ■

КУЛАЧНЕ ПРАВО

СКІЛЬКИ НЕБИТИХ ДАДУТЬ ЗА БИТОГО ПІСЛЯ СУТИЧКИ ЮРІЯ ЛУЦЕНКА ТА ЛЕОНІДА ЧЕРНОВЕЦЬКОГО?

АВТОР: МАРІЯ СТАРОЖИЦЬКА

Прошу запам'ятати мій прогноз: наступним мером Києва буде Віталій Кличко. Тому що жоден інший посадовець у будь-якому запалі ніколи не ризикне його вдарити. А навіть якщо такий мер знайде гідного супротивника — звісно, казати «ніколи» в контексті новітньої української політики було помилкою — то, принаймні, цей двобій

буде цікаво спостерігати. Бо професійний. А тут весь український політикум сперечається, як батьки у дитсадку:

— Ви бачили, як мій вашого під столом вдарив?! У нього ноги короткі, не дотягнувся б!

— Так він взагалі під столом сидів, це всі помітили!

— Ну, то й що — ваш ще з літа на кожному кроці кулака стискав, тепер у мого носа розбито, і довідка є — про закритий струс мозку!

— У нас таких довідок купа буде, по них в тюрмі читати вивчиться!..

ДУМКА ЕКСПЕРТА

ТІНА БЕРАДЗЕ
керівник відділу Асоціації психіатрів України

Соціально небезпечні

Не потрібно бути психіатром, щоб прокоментувати те, що сталося. Якщо люди не можуть керувати своїми емоціями, їм не місце у структурах управління державою. Якими б не були різними їхні переконання, є досить багато цивілізованих методів з'ясування стосунків. А якщо державні службовці такого високого рівня або провокують бійку, або розпочинають її — це небезпечно не стільки для учасників сутички, скільки для нас із вами.

СИМВОЛ У ДІЇ

Випадок дійсно унікальний в українській історії — якщо бійок в парламенті налічується за роки незалежності близько 50, то у приміщенні Секретаріату Президента — досі жодної. Але, нарешті, після завершення засідання Ради з національної безпеки та оборони міністр внутрішніх справ Юрій Луценко вдарив (сам каже — долонею, версія «приймаючої сторони» — кулаком) мера столиці Леоніда Черновецького. Фото відбитка міністерської правиці на

Луценко також виклав своє бачення того, що сталося: «Пан Черновецький, як він веде себе все життя, підступно вдарив ногою мене по коліну, яке болить з часів Майдану. ... У відповідь я дав ляпаса Черновецькому. Відкритою долонею я дав чоловічому ляпаса! Я не буду вибачатися, бо вважаю, що це абсолютно підлий вчинок. І підло бити чоловіка по коліну під столом. Я знаю, хто так робить! Зеки в тюрмах так роблять!»

Причина бійки: мер привселюдно звинуватив міністра у спробі приватизувати київські землі на мільйони доларів. Нібито бажаючи їх одержати, Луценко начебто погрожував Черновецькому тим, що заарештує його сина Степана, депутата Київської ради. У Луценка — інша версія: Черновецький ще до виборів скаржився, що Степана хочуть допитати у справі про аферу «Еліта-Центру», а він тоді подбав, щоб молодшого Черновецького не чіпали до закінчення виборів. Тому брехня і отримала належну відсіч.

Але насправді ці двоє доводили один одного до рукоприкладства досить давно: то Луценко пропону-

ЛУЦЕНКО ТАК ДОВГО СТИСКАВ КУЛАК, ЩО «ХЛОП'ЯЧОЇ» ПРОВОКАЦІЇ ЧЕРНОВЕЦЬКОГО ВИЯВИЛОСЯ ДОСТАТНЬО, АБИ «ЧОЛОВІЧА» РУКА СПРАЦЮВАЛА

обличчя градоначальника є на кількох мобільних телефонах — свідки стверджують, що дійшло до крові. Потім, зателефонувавши в ефір телеканала «Інтер», Черновецький повідомив, що, окрім стусана в обличчя, ще отримав «два удари в те місце, яким чоловіки звичайно гордяться».

вав Черновецькому здати аналізи на вживання наркотиків, то мер пропонував віддати лідеру «Народної Самооборони» свою посаду, якщо той пережене його в забігові на 5-кілометрову дистанцію. І коли такі закляті друзі сходяться на одному засіданні, може статися

будь-що. Це для всього світу сенсація: «Міністра внутрішніх справ європейської країни звинувачено в хуліганстві», а для тих, хто слідкують за стосунками цих двох, беззаперечно, яскравих особистостей, зрозуміло: пан Луценко так довго стискав кулак, який є емблемою «Народної Самооборони», що «хлоп'ячої» провокації Черновецького виявилось достатньо, аби «чоловіча» рука спрацювала. Втім, досить емоцій: вирок винесе суд.

ВІД РОКУ ДО ТРЬОХ

Юристи сперечаються, чи це «сучка між приватними особами на ґрунті особистої неприязні з нанесенням легких тілесних ушкоджень»

(ст. 125, ч. 1 Кримінального кодексу, штраф або до 1 року виправних робіт), чи порушення громадського порядку з особливою зухвалістю (ст. 296, ч. 1, до 3 років обмеження свободи, проживання та робота під наглядом або арешт до 6 місяців: цю статтю можна інкримінувати з огляду на місце події — головну адміністративну будівлю держави і присутніх губернаторів). Ще одна юридична версія, від юристів, близьких до Партії регіонів: відповідальність міністра внутрішніх справ за ст. 365, ч. 2 Кримінального кодексу «за перевищення своїх службових повноважень із застосуванням насильства, приниженням і образою достоїнства потерпілого».

Після звинувачення за будь-якою із цих статей міністром вже не стати, натомість на мера балотуватися можна. Зрештою, долю нових місцевих виборів вже в нинішньому році цей удар також вирішив: залишилося парламенту віддати голоси за відповідний законопроект.

Президент, з усього, жалкує, що поспішив вийти із зали засідання РНБО України — не тому, що став би найавторитетнішим зі свідків, яких у ці дні за його особистим дорученням опитує Генпрокуратура, а тому, що його присутність могла б стримати «чоловіче» з'ясування стосунків. «Сьогодні є фактом, що два високопосадовці держави припустилися до поведінки, яка дискредитує державу, всіх нас, — сказав Віктор Ющенко. — Я розумію, що йде політизація цього питання, тому що кожна сторона намагається вилити свою рибку в цій воді».

Першу рибку вже піймано: експерти близького до БЮТу Агентства моделювання ситуації фіксують падіння рейтингів популярності мера Києва Леоніда Черновецького і зростання — міністра внутрішніх справ Юрія Луценка. «І я б вдарив», — охоче коментують ситуацію політики та діячі культури(!). І навіть чемпіон світу з боксу і депутат міськради Києва Віталій Кличко, якому всенародна любов до шоу має посприяти у перемозі на мерських виборах, виявився не таким врівноваженим, як мені досі здавалося. «Я багаторазово ловив себе на думці зробити так само, — сказав він, коментуючи бійку. — Так, я розумію, що такими методами не можливо вирішувати питання, але як людина я дуже розумію Юрія Луценка. Ви знаєте, якщо дістають, якщо люди брешуть, якщо говорять на чорне — біле, а на біле — чорне, а потім вони такі білі й пухнасті, завжди ловиш себе на думці, аби закрити рот цим людям».

... А я до бійки збиралася писати, чому Верховна Рада досі не може конструктивно запрацювати. А все ж просто: нехай кожен представник опозиції закрис кулаком рот представникові коаліційної більшості. Згідно з розподілом сил, говорити зможе лише одна людина. І її, нарешті, вислухають... ■

Рецензію на п'єсу про мордобій між «справником» і повітовим головою читайте на стор. 77

ПРИКОРДОННЕ

ТУТ ПРОЦВІТАЄ КОНТРАБАНДА, НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ
І «СКУПОВУЮТЬСЯ» ЄВРОПЕЙЦІ

АВТОР: Василь Васютин

ЕЛЬДОРАДО

Вже почали діяти нові правила перетину кордону, продиктовані Шенгенським договором, з державами, які увійшли до Євросоюзу, — Польщею, Румунією, Угорщиною та Словаччиною. Журналісти **Тижня** відвідали Чопський прикордонний загін на Закарпатті. Адже саме на підконтрольній йому території, що межує зі Словаччиною та Угорщиною, досі фіксувалося найбільше спроб нелегальної міграції та контрабанди.

ТРАНСКОРДОННИЙ «ШОПІНГ»

З угорського боку черга розтягнулася на десяток кілометрів. Водіям на перетин кордону з Угорщини в Україну доводилося чекати 12–14 годин. З-за кордону поверталися на свята українські заробітчани, везли товар фірми, контракти яких закінчувалися до кінця року. Аналогічна ситуація — на українсько-словацькому кордоні — пункті пропуску «Ужгород — Вишне Немецке». Начальник міжнародного автопункту пропуску «Ужгород» Георгій Імедашвілі стверджує: від 70 до 90% громадян, які перетинають кордон, — жителі Словаччини. Для них, як і для угорців, візи не потрібні, бо Україна надала їм право безвізового режиму. Словаки, з огляду на значну різницю в цінах на споживчі товари, охоче приїж-

вишукувалися автомобілі з іноземними номерами.

У Чопі автор цих рядків розговорився із 40-річним місцевим жителем, який постійно їздить до родини за кордон. За паспортом — Іван, хоча кличуть його на угорський манер Іштваном. Працює на залізниці. У Ніредьгазі, на угорському боці, живе його брат. Іван-Іштван хоче поїхати до нього у гості на початку лютого. Задля цього навіть оформив документи, що дають право на перетин кордону в режимі малого прикордонного руху, який не потребує шенгенської візи.

Угоду про малий прикордонний рух Україна підписала наразі лише з Угорщиною. Вона охоплює 700 000 українських закарпатців та стільки ж — з іншого боку кордону. Оформити папери у консульстві можна доволі швидко — за якісь 3 дні. Вартість, порівняно з шенгенською візою, невисока — 20€ на 5 років. Водночас Іштван зізнається, що за такою спрощеною процедурою не може відвідати родичів, які мешкають поблизу австрійського кордону, адже угода про малий прикордонний рух передбачає вільне пересування лише в 50-кілометровій зоні. Порушення встановлених меж загрожує депортацією і забороною в'їзду не тільки на територію Угорщини, а й усього Євросоюзу.

ПРАКТИЧНО ВСІ МОЛОДІ СЛОВАКИ, ЯКІ ЖИВУТЬ ПОБЛИЗУ УКРАЇНСЬКОГО КОРДОНУ, МРІЮТЬ СТАТИ КОНТРАБАНДИСТАМИ

джають по крам у прикордонні райони України. Наприклад, у Словаччині футболки Adidas чи куртки Kika або Spider коштують, відповідно, 2000 та 6000, а в Україні — 550 та 2200 словацьких крон (\$1 — 23 крони). У чотири рази дешевше в Україні можна придбати сигарети, удвічі дешевше — дизельне паливо чи бензин. Навіть біля гуртівень, які торгують макаронами та олією,

20 грудня схожу угоду парафували між Україною та Словаччиною. Очікувалося, що вона стане чинною ще до Нового року, але наразі цього не сталося. Хоча це — питання часу. Словаччина зацікавлена у співпраці із Закарпаттям. Половина з 243 спільних українсько-словацьких підприємств, зареєстрованих в Україні, функціонує саме тут. ▀

ФОТО: ПРЕС-СЛУЖБА ЗАХІДНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ

Відносини зі словаками мають ще один цікавий аспект. Директор регіонального відділення Дослідницького центру Словацької асоціації зовнішньої політики в Пряшеві Владімір Бенч стверджує: «На одного словака, який повертається з України додому, припадає в середньому по 160 сигарет. Практично всі молоді словаки, які живуть поблизу українського кордону, мріють стати контрабандистами». Він також зазначає, що особливо це відчутно на пункті пропуску «Малі Селеменці – Великі Селеменці».

КРИЛА КОНТРАБАНДИ

Аби втекти від ока прикордонників, контрабандисти вдаються до витонченіших витівок. Нелегальний товар прямує до Європи не тільки сухоходом, але й водою і небом.

Наприклад, наприкінці грудня через прикордонну зі Словаччиною річку Уж – на ділянці застави «Павлове» Чопського загону – контрабандисти намагалися доправити до Словаччини 8400 пачок цигарок за допомогою такого собі міні-понтону. Коробки замотали у поліетилен, підклали знизу пінопласт та

скріпили конструкцію капроною мотузкою. Словацькі прикордонники помітили на українському березі цей дивний предмет і сповістили про нього своїх українських колег.

У вересні в річці Латориця патруль застави «Соломонове» вилловив дві пластмасові діжки з 3300-ма пачками цигарок, які прямували до Словаччини. Згодом, у листопаді, наряд помітив, як до дамби через

«екіпаж» доправили до слідчого ізолятора.

Закарпатські контрабандисти цигарками потроху переймають досвід своїх колумбійських «колег», які заробляють «експортом» кокаїну до США, – у них з'явилася власна авіація. Речник Мукачівського прикордонного загону майор Едуард Стеблюк розповів, що в ніч із 12-го на 13-те червня прикордонники затримали в районі села Януш Берегів-

ЧЕТВЕРО ЛЮДЕЙ ОДРАЗУ Ж ЗАПРОПОНУВАЛИ ПРИКОРДОННИКАМ НЕПОГАНІ ГРОШІ, ЯКЩО ВОНИ ЗРОБЛЯТЬ ВИГЛЯД, ЩО НЕ ПОМІТИЛИ КОНТРАБАНДИ

Тису під'їхав мікроавтобус «Мерседес». Четверо людей, які знаходилися в авто, одразу ж запропонували прикордонникам непогані гроші, якщо вони зроблять вигляд, що не помітили контрабанди. Мовляв, не переймайтеся, на угорському боці про все вже домовлено. Однак увесь

сього району трьох українців, які перетнули кордон на мотодельтаплані, після чого встигли його розібрати. Крім частин літального апарата, у вантажівці та мікроавтобусі затриманих знайшли 8 ящиків сигарет. А вже через день після цього випадку на посту спостереження застави «Астей» за-

«Скажи «а-а-а!» Прикордонники дбають, аби їхні «бранці» не хворіли

фіксували легкий двомісний літак біло-червоного кольору, який летів до Угорщини. Про повітряного порушника прикордонники миттєво повідомили угорських колег, ВПС та СБУ. З угорського боку надійшла інформація про те, що на території цієї країни також спостерігали схожий літальний апарат за 20 км від українського кордону. За даними контролюючих органів та підрозділів ППО, легкомоторних літаків з такими ознаками в Закарпатській області не зареєстровано. Військові та прикордонні підрозділи були приведені у повну бойову готовність. Таємничий літак, щоправда, так і не знайшли.

Проте увечері 9 вересня було затримано дельтаплан Ікарус-С22. Після перетину кордону наряди застав «Вилок» та «Бадалово» почали переслідування. За годину його виявили в одному із дворів села Карачин, де міні-літак вже розбирали та ховали в сараї.

Подіюють, що подібні випадки не поодинокі. Прикордонники жартують, що їм час запасатися власними зенітками.

УСЕ КРАЩЕ – НЕЛЕГАЛАМ

На КПП штабу Чопського прикордонного загону ми зіштовхнулися з молодою вагітною грузинкою, яку прикордонники вели на консультацію у лікарню.

У пункті тимчасового тримання (ПТТ) загону постійно перебуває до 100 осіб. Це переважно вихідці із Центральної та Південно-Східної Азії, проте керівництво Держприкордонслужби прогнозує, що уже

Пакистан – Словаччина: вимушена зупинка у чопському ПТТ

гали потрапляють до області переважно через Ужоцький, Середньовецький, Торунський, Яблунівський перевали. До України ж вони приходять в основному з Росії – це стосується нелегалів із Азії. Щорічне збільшення потоку мігрантів пояснюється недосконалим законодавством України. Наприклад, за переховування нелегалів взагалі не передбачено кримінальну відповідальність – лише адміністративну. Ліберальність законів дає змогу порушникам повторювати спроби потрапити до Європи. Гаркуша розповідає, що деяких мігрантів заганяв по 5–6 разів. Один із таких «старожилів» був у ПТТ і на момент нашого приїзду. Літнього па-

провідника «на той бік», помиляється. Для цього необхідно вийти на ланцюжок посередників, який тягнеться ще зі східного кордону або й з інших держав. Невдачі, які сподіваються на щасливий випадок, замерзлих і голодних, прикордонникам часто доводилося ловити у лісах.

Обираючи між Угорщиною та Словаччиною, нелегали переважно прямують у словацький бік. Це пояснюється доволі лояльним законодавством цієї держави щодо отримання статусу біженця. Наразі невідомо, чи буде воно змінене після приєднання Словаччини до ЄС. А поки що серед мешканців ПТТ багато тих, хто був затриманий по той бік кордону і переданий згодом українським прикордонникам. Згідно із законом, до цієї процедури у державах-сусідах вдаються після того, як доведено, що нелегал потрапив саме з України. Сьогодні начальник пункту капітан Богдан Чайка хапається за голову: зараз і так бракує місця, щоб розмістити усіх затриманих, а після розширення Євросоюзу й набуття чинності угоди про реадмісію з ЄС, ратифікованої Верховною Радою 15 січня, серед його «клієнтів» опиняться й ті, кого затримали, скажімо, в Італії чи Німеччині, якщо доведуть, що вони перетнули кордон поблизу Чопа. ■

ЗАКАРПАТСЬКІ КОНТРАБАНДИСТИ ПЕРЕЙМАЮТЬ ДОСВІД СВОЇХ КОЛУМБІЙСЬКИХ «КОЛЕГ» – У НИХ З'ЯВИЛАСЯ ВЛАСНА АВІАЦІЯ

найближчим часом суттєво збільшиться кількість мігрантів із країн колишнього СРСР. Згідно із законодавством у ПТТ нелегалів можуть тримати до півроку – доки не буде встановлено особу затриманого і не узгоджено усіх формальностей для депортації. Якщо підтвердяться підозри про причетність до кримінального злочину, затриманого протягом 10 діб передадуть правоохоронцям.

Начальник штабу Чопського прикордонного загону підполковник Сергій Гаркуша стверджує, що неле-

кстанця затримали на початку грудня, коли він намагався провести через кордон п'ятьох своїх земляків-підлітків.

ПТТ суттєво відрізняється від міліцейського СІЗО. Завдяки підтримці різних доброчинних організацій, нелегалам тут живеться доволі комфортно. На харчування порушника кордону виділяється стільки ж коштів, скільки для рядового прикордонника.

Той, хто вважає, що достатньо прибути до кордону і легко знайти

Місто, об'єднане Шенгеном **стор. 36**

Польський кордон: страйк контрабандистів **стор. 50**

Газоподібна БРЕХНЯ

ПОВІРИВШИ ПОВІДОМЛЕННЮ ПРО НІБИТО П'ЯТИКРАТНЕ ПІДВИЩЕННЯ ТАРИФУ НА ТРАНЗИТ РОСІЙСЬКОГО ГАЗУ, УКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКІСТЬ ВЧЕРГОВЕ КУПИЛАСЯ НА ПРОВОКАЦІЮ «ГАЗПРОМУ»

АВТОР: СЕРГІЙ ЛУК'ЯНЧУК

У день візиту новопризначеного голови правління «Нафтогазу» Олега Дубини до Москви ЗМІ оприлюднили сенсаційну новину: Україна збирається підвищити ставку за транзит російського газу в п'ять з половиною (!!!) разів. Мовляв, саме така ставка, за оцінкою українських фахівців, є економічно обґрунтованою і відповідає європейському рівню.

ВАНТАЖТЕ ГРОШІ БОЧКАМИ

Напевне, не знайшлося жодного друкованого видання, телеканалу чи сайта, які б оминули своєю увагою це повідомлення. Ще б пак, адже підвищення транзитної ставки з \$1,7 до \$9,32 означає надходження додаткових коштів у розмірі \$9,5 млрд. Це все одно, що дві виручки від про-

дажу «Криворіжсталі» щороку або майже п'ята частина затвердженого на 2008 рік держбюджету.

Втім, у людей більш-менш обізнаних це повідомлення викликало здивування: Україна неодноразово «торгувалася насмерть» з Росією про збільшення ставки на якісь десятки центів, а тут раптом рахунок пішов на долари. Звідки взялася методологія визначення вартості транзиту, яка обґрунтовує таке значне підвищення? Та й сусіди — поляки зі словаками — транзитують російський газ за значно нижчою ціною, що знаходиться в діапазоні \$2–3. А повідомлення активно тиражувалося у різних варіаціях з посиленнями на неназваних високопосадовців з уряду чи «Нафтогазу». Натомість ніхто з офіційних осіб України цю інформацію не оприлюднив і не

В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ РОСІЙСЬКИХ ЗМІ КЕРІВНИК «НАФТОГАЗУ», ПРИЗНАЧЕНИЙ ТИМОШЕНКО, ЗБИРАВСЯ ПІДВИЩИТИ ЦІНУ ЗА ТРАНЗИТ У 5,5 РАЗІВ – ДО НЕЙМОВІРНИХ \$9,32. КОНТЕКСТ ПОВІДОМЛЕНЬ БУВ ОЧЕВИДНИЙ: «НЕНАЖЕРЛИВА ПОМАРАНЧЕВА ВЛАДА ВИСТАВЛЯЄ РОСІЇ НЕРЕАЛЬНІ УМОВИ»

підтвердив. Більше того, Президент України Віктор Ющенко у своєму недільному інтерв'ю телеканалові «Інтер» заявив, що до питання транзиту газу варто ставитися дуже обережно і казати про підвищення тарифів не слід. Виникає резонне питання — чия це була ініціатива і хто є її автором?

Щоб розібратися в цьому питанні, **Тиждень** провів власне розслідування. І, як виявилось, ті обставини та мотиви, що стоять за нібито «транзитною ініціативою», викликають не ейфорію від перспективи небачених прибутків, а дуже серйозну тривогу.

АНАТОМІЯ ПРОВОКАЦІЇ

Як виявилось, автором ідеї про транзитну ставку \$9,32 є не керівництво Мінпаливенерго, «Нафтогазу» чи інших компетентних установ. Історія її появи банальна: під час «газових»

Без прибутків від транзиту газу «Нафтогаз» піде на дно

перемовин, що проходили в грудні у Москві, виник конфлікт між тодішнім головою «Нафтогазу» Євгеном Бакуліним та одним із його підлеглих. Останній вирішив віддячити шефові і в коментарі авторитетному українському тижневику заявив, що Україна транзитуює російський газ за значно заниженою ставкою. Натомість обчислена за європейською методикою ціна за транзит нібито становить ті самі \$9,32. Натяк був цілком прозорим: оскільки все, що вдалося українським перемовникам — це підвищити транзитну ставку з \$1,6 до \$1,7, то вони провалили справу і мусять за це відповідати.

У тому, що результат перемовин провальний, дійсно немає сумнівів, як і в тому, що транзитна ставка має бути підвищена. Але не менш очевидно й те, що ставка \$9,32 не витримує найменшої критики. Тарифи

на транзит газу в Європі насправді високі, але вони обраховуються за іншою методикою і застосовуються не для таких відстаней і таких обсягів газу, які транспортує Україна. Умовно кажучи, встановлювати транзитний тариф на газ в такий спосіб — це все одно, що визначати вартість транспортування тонни цегли «Камазом» на основі вартості поїздки на таксі.

Вся ця історія не привернула б особливої уваги: міфічними «проектами» на тему газової політики зараз нікого не здивуєш. Однак сталося інакше: в день візиту вже нового голови «Нафтогазу» Олега Дубини до Росії «тарифна ідея» почала активно тиражуватися російськими ЗМІ. І в їхній інтерпретації саме новий керівник «Нафтогазу», призначений новим прем'єр-міністром Юлією Тимошенко, збирався привезти до «Газпрому» намір підвищити ціну в п'ять з половиною разів — до неймовірних \$9,32. Контекст повідомлень був очевидний: «ненажерлива помаранчева» влада виставляє Росії нереальні умови. А те, що вони нереальні, «Газпрому» довести неважко. Як неважко і запропонувати симетричну відповідь у вигляді, скажімо, підвищення ціни на газ для України в тій же пропорції. І хай потім українська сторона виправдовується, що не мала на увазі нічого подібного: провокаційна ідея, вкинута в маси, починає жити своїм життям. Схоже, що й Президент, застерігаючи від непродуманого підходу до визначення транзитних тарифів, став жертвою цієї провокації. Застереження Ющенка (абсолютно справедливі) щодо недоречності подібних підходів одразу перетворили його на мішень: ага, він не хоче, щоб Україна змусила Росію платити належну ціну за транзит.

Кому була потрібна ця провокація? Річ у тім, що ключовим питанням майбутніх перемовин з Росією справді є підвищення транзитного тарифу. Україна наразі є стратегічним монополістом на шляху російського газу до Європи, і Росія протягом кількох років веде системні дії на те, щоб поставити українську газотранспортну систему під свій контроль. З цієї метою за цілковитої підтримки керівників нафтогазової галузі, призначених урядом Януковича, протягом 2006—2007 років ГТС України заганяли в борги за допомогою простого механізму: під-

вищуючи ціну на імпортований газ, не підвищували ставку за транзит цього газу. Ще рік хронічного недофінансування «Укртрансгазу», ще одна-дві великі аварії на магістральній трубі, ще мільярд боргів «Нафтогазу» перед дочірніми структурами «Газпрому» — «РосУкрЕнерго» і «УкрГазЕнерго» — і можна було б починати кампанію під гаслом: «Україна — ненадійний транзитер, тому її ГТС слід передати в управління міжнародному консорціуму». Наразі від того, чи вдасться Україні підвищити ставку на транзит газу, залежить те, чи вдасться їй зберегти контроль над власною газовою трубою. Щодо цього вестимуться дуже жорсткі перемовини. Тому і відбуваються спроби дискредитувати ідею підвищення транзитної ставки, попередньо довівши її до абсурду. Схоже, що і цього разу провокація спрацювала. ■

МЕТОДОЛОГІЯ

Скільки коштує транзит

Єдиних ставок на транзит природного газу не існує: навіть європейські країни, що підписали Енергетичну хартію, застосовують різні методики визначення тарифів. Ціна може залежати від багатьох чинників: обсягу транзиту, зарезервованої пропускної спроможності, діаметра труби, нерівномірності відбору та закачування газу, місцевих податків тощо. Втім, інформацію про реально діючі транзитні ставки можна отримати зі спеціалізованих джерел. Так, звіт Секретаріату енергетичної хартії «Тарифи на транзит газу в окремих країнах Договору до Енергетичної хартії» наводить приклад розрахунків тарифу для типового трубопроводу довжиною 1500 км і потужністю 31,7 млрд м³ на рік. Протягом перших 5 років питомий тариф становить \$1,57 за 1000 м³, після чого він збільшуватиметься пропорційно до амортизації обладнання. Це ж джерело наводить і деякі фактичні тарифи: чеський Transgas використовує ставку \$2,1 і \$2,7 за 1000 м³. Ще один приклад наявного тарифу відомий завдяки суперечці між Польщею та «Газпромом» щодо транзитної ставки на початку 2007 року: Росія наполягала на \$1,94, натомість Польща в суді добилася її підвищення до \$2.

СИСТЕМА «НАФТОГАЗ»

Найпотужніша в Україні компанія вже другий рік поспіль балансує на межі банкрутства

Нещодавно Віктор Ющенко розпорядився розглянути на засіданні РНБО кризову ситуацію, що склалася у НАК «Нафтогаз України». Зокрема, Президент наголошує на серйозних фінансових проблемах компанії, відсутності договорів на купівлю газу та збитковості тарифів на транзит.

Коли читаєш перелік цих проблем, не вкладається в голову, що мова йде про найбільшу українську компанію, яка наповнює 10% бюджету країни і в якій працює близько 1% працездатного населення. Більше того, «Нафтогаз» є монополістом в таких прибуткових напрямках діяльності, як видобуток природного газу та нафти, в тому числі й на мілководному чорноморському шельфі. Компанія управляє унікальною трубопровідною системою, орієнтованою на транзит, – аналогічних систем в Європі немає. Донедавна «нафтогаз» був найважливішим постачальником газу українським споживачам. Втім, після вимушеної появи на цьому ринку компанії «УкрГазЕнерго», яку контролює «Газпром», остання забрала собі найбільш ласий шматок – промисловість.

Як можна, маючи такі колосальні ресурси, опинитися на межі банкрутства? Прикро, але найбільшу проблему «Нафтогазу» створили не «підступи «Газпрому», а українська влада, як «помаранчева», так і «біло-блакитна». Вона роками ставила перед компанією дві протилежні вимоги: дотувати економіку дешевими енергоресурсами і водночас давати все більше і більше грошей у бюджет. Саме відсутність єдиної державної стратегії дала змогу різноманітним сумнівним структурам паразитувати на «Нафтогазі». Жодними раціональними міркуваннями не поясниш, чому наполовину неукраїнська «УкрГазЕнерго» має прибутки за рахунок збитків «Газу України» чи «Укртрансгазу». Або чому «Укрнафта» контролюється «приватівським» менеджментом, який не спішить ділитися з державою дивідендами від видобутку нафти. Зволікати більше не можна: потрібні термінові та серйозні заходи для того, щоб планетну систему «Нафтогаз» не поглинула чорна діра корупції та популізму.

«Укрнафта»

«Нафтогазу» належить 50%+1. Найбільший виробник нафти в Україні (91%) і другий за величиною виробник газу (17%). Також видобуває газовий конденсат (27%). Експлуатує 2783 свердловини на 98 родовищах. Має розгалужену мережу АЗС – близько 400. У 2007 році «Укрнафта» видобула нафти з газовим конденсатом на 0,9% менше (до 3,161 млн т), газу – на 2,8% менше (до 3,238 млрд м³)

«УкрГазвидобування»

Повністю належить «Нафтогазу». Найбільший видобувник природного газу в Україні (близько 70%). Експлуатує біля 2500 газових свердловин. Також видобуває нафту, і виробляє газовий конденсат (сировину для виробництва бензину). В 2007 році видобуток газу становив 14 млрд 725,5 млн м³ – на 0,1% більше ніж у попередньому році

Два газопереробні заводи

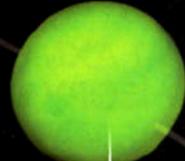

«Укртрансгаз»

Повністю належить «Нафтогазу». Транспортує природний газ територією України (крім АР Крим) як транзитний, так і внутрішнім споживачам. У її розпорядженні – 38 тис. км газогонів високого тиску, 73 компресорні станції та 110 компресорних цехів, а також комплекс із 12 підземних газосховищ місткістю понад 30 млрд м³ – найбільший в Європі, за винятком Росії. Пропускна здатність газотранспортної системи на виході з України – 178,5 млрд м³ щороку. В 2007 році транзит газу до країн Європи зменшився на 1,5% (до 112,1 млрд м³).

«УкрГазЕнерго»

«Нафтогазу» належить 50%, також він має право призначати голову правління. Компанія була створена в 2006 році в результаті підписання угоди між «Газпромом», «Нафтогазом» та «РосУкрЕнерго». Є монополічним постачальником імпортного природного газу до України. Їй практично повністю належить ринок газу для потреб промисловості. У 2007 році обсяг імпорту газу «УкрГазЕнерго» в Україну становив 55 млрд м³.

Три
газопереробні
заводи

400 АЗС

«Укртранснафта»

Повністю належить «Нафтогазу». Транспортує нафту територією України. Загальна довжина нафтогонів – 4,7 тис. км, пропускна здатність на вході – 114 млн т щороку, на виході – 56. Головні об'єкти: Придніпровський нафтогін, нафтогін «Дружба», нафтогін «Одеса – Броди» та морський термінал «Південний». У 2007 році транзит нафти становив 39 млн 770 тис. т, що на 20% більше ніж у 2006 році.

«Чорноморнафтогаз»

Повністю належить «Нафтогазу». Здійснює видобування нафти й газу на шельфі Чорного та Азовського морів, а також транспортування та зберігання газу на території АР Крим. Частка компанії в загальному обсязі видобутого в Україні газу становила в 2007 році 6,1%, газоконденсату – 6%, нафти – 0,3%. «Чорноморнафтогаз» в 2007 році скоротив видобуток газу на 1,3% (до 1,26 млрд м³), нафти – на 14,8% (до 9,2 тис. т).

«Газ України»

Повністю належить «Нафтогазу». Постачає газ населенню України (газ власного видобутку), а також підприємствам теплокомуненергетики (ТКЕ) та бюджетним організаціям (імпортний газ). Обсяги продажу газу промисловості після створення компанії «УкрГазЕнерго» скоротилися майже до нуля, тоді як постачання газу для ТКЕ відбувається за ціною, меншою вартості імпортного газу, і є для компанії збитковим. За оперативними даними, в 2007 році «Газ України» виконав постачання 17,9 млрд м³ газу населенню та 10,5 млрд м³ – підприємствам ТКЕ.

Відкупитися РУДОЮ

**РІНАТ АХМЕТОВ ПОДІЛИВСЯ З КОНКУРЕНТАМИ
ЗАЛІЗОРУДНОЮ СИРОВИНОЮ.
БО НЕ МАВ ІНШОГО ВИХОДУ**

АВТОР: АНТОН ЛОСЄВ

На початку року компанія «Метінвест», що належить Рінату Ахметову, повідомила про підписання довготермінових контрактів на постачання залізорудної сировини (ЗРС) металургійним підприємствам корпорації «Індустріальний союз Донбасу» (ІСД) Сергія Тарутти, а також меткомбінату «Запоріжсталь», який контролює Едуард Шифрін. Протягом останніх років питання забезпечення рудою для українських металургійних підприємств, позбавлених власної сировинної бази, стояло дуже гостро. Не в останню чергу це відбувалося у зв'язку із відсутністю прогнозованих умов співпраці із постачальниками сировини — контракти укладалися лише на кілька місяців. І раптом все змінилося.

СУПЕРЕЧКА ІЗ ЗАЛІЗНИМИ АРГУМЕНТАМИ

Варто нагадати, що ще на початку 2000-х років хаотична приватизація Укррудпрому відбувалася за принципом «похапали хто що встиг». Це спричинило розрив виробничих ланцюгів між металургійними підприємствами та їхніми традиційними постачальниками — гірничозбагачувальними комбінатами (ГЗК). Якщо раніше ГЗК та металурги узгоджували виробничі плани, то, потрапивши до різних фінансово-промислових груп (ФПГ), вони стали інструментами у корпоративних війнах. ГЗК, що належать одній групі, періодично, але несподівано, піднімали ціну руди для металургів з іншої ФПГ, постійно зменшуючи обсяги відвантажень. Робити це руда-

рям допомагала світова кон'юнктура: у разі непорозуміння з українським споживачем вони завжди могли знайти іншого покупця за кордоном. Адаже залізна руда щороку дорожчає. Та й експерти стверджують, що так відбуватиметься і надалі.

Вітчизняні металурги дивляться на це по-своєму. На їхню думку, українська руда порівняно, наприклад із бразильською, є набагато менш якісною, а ціна на неї — невідповідно високою. Вміст заліза у ЗРС, що виробляється більшістю українських ГЗК, становить у середньому близько 60%, а у бразильській — до 68%.

Що тільки не робили безсировинні металурги, щоб приборкати своїх опонентів — меткомбінат ім. Ілліча звертався до Антимонопольного комітету зі скаргами, ІСД навіть послав своїх робітників пікетувати Макіївський меткомбінат, який належав власникові Інгулецького ГЗК — «Смарт-Холдингу». «Запоріжсталь» разом із ММК ім. Ілліча почали розповідати про плани побудувати новий Приазовський ГЗК і таким чином вирішити проблему.

Найвдаліший аргумент знайшов ІСД, який налагодив наприкінці 2006 року постійні поставки ЗРС із Бразилії. Такий розвиток подій дійсно вплинув на самовпевненість власників українських ГЗК. Вони зрозуміли, що спровокували металургів купувати сировину за кордоном, не зважаючи навіть на вартість її транспортування. Але спроби ІСД змінити ситуацію не можна вважати цілком успішними — нерозвинена інфраструктура українських портів, які просто не в змозі прийняти необхідну кількість імпортованого залізорудного концентрату, не

дає можливість ІСД позбутися залежності від вітчизняної сировини.

І без того складна ситуація загострилася після того, як Ахметов сконцентрував у своїх руках ще більше рудних запасів, об'єднавши свої металургійні активи з російським «Смарт-Холдингом». Пізніше Група «Приват» продала свою половину Південного ГЗК російському «Євразу». Металургам ІСД, «Запоріжсталі» та ММК ім. Ілліча було від чого захопитися за голову: у вільному плаванні, тобто без прив'язки до крупних сталеливарних підприємств України, залишився лише Полтавський ГЗК, що належить Костянтину Жеваго і більше ніж на 80% орієнтований на експорт.

ТРЕТІЙ ЗАЙВИЙ

Побоювання металургів виявилися цілком виправданими — на початку нового року «Запоріжсталь» опинився без залізорудної сировини та коксу, які мали поставити підприємства, контрольовані Ахметовим. Трохи раніше, у грудні 2007 року, стало відомо, що Полтавський ГЗК зможе забезпечити Алчевському меткомбі-

В усі часи «хресні батьки» вміли домовлятися

нату (ІСД) лише 50% тих обсягів руди, які меткомбінат замовляв у ГЗК на січень 2008 року. Що робити — ринок є ринок, у Метінвесту є свої металургійні підприємства. Більше того, шляхом недопоставок сировини можна змусити власників метпідприємств продати свої активи тому самому Ахметову.

Керівництво «Запоріжсталі», опинившись у відчайдушному становищі, вдалося до крайніх засобів — телеграми із проханням про допомогу були надіслані Президенту Ющенку та прем'єр-міністру Тимошенко. Після цього на терміново скликаному засіданні Міністерства промислової політики Метінвест почали залякувати підвищенням мита на експорт ЗРС та перевіркою обґрунтованості цін. І вже 8 січня Метінвест повідомив про підписання 3-річних контрактів на постачання залізорудної сировини. Його гірничо-збагачувальні комбінати зобов'язалися до 2011 року поставити «Запоріжсталі» 11 млн т залізорудного концентрату. Підприємствам ІСД — 10 млн т залізорудних окатишів та 11 млн т концентрату.

Чим пояснити таку несподівану поступливість? Нічим іншим, зміною влади в Україні. Під парасолькою уряду Януковича бізнесові структури Ахметова могли поступово «перекривати кисень» металургійним компаніям-конкурентам. А після призначення Юлії Тимошенко прем'єром жертва отримала шанс, якщо не з'їсти, то понадкушту-

вати хижака. Не секрет, що ІСД активно делегує своїх представників у владні кабінети. Згадаймо хоча б голову НАК «Нафтогаз України» Олега Дубину, який раніше очолював меткомбінат ім. Дзержинського (ІСД). Власник 49,9% акцій ІСД Віталій Гайдук — взагалі на 99% віце-прем'єр, і висуває його на цю посаду БЮТ. У цій ситуації чи не найвигіднішим ви-

ТЕРМІНОЛОГІЯ

Залізорудна сировина

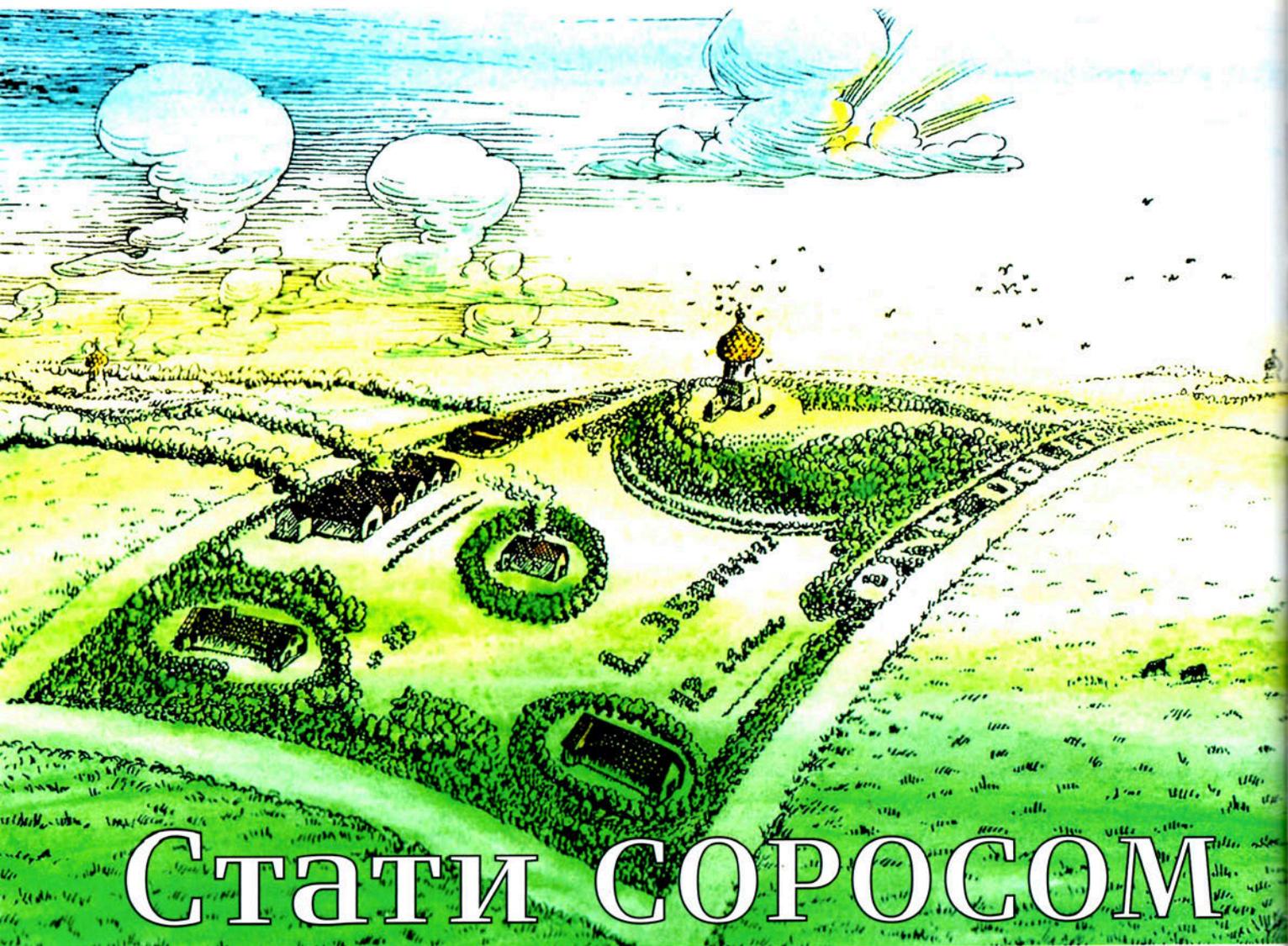
У чорній металургії використовують не сиру руду, а спеціально підготовлену на гірничо-збагачувальному комбінаті залізорудну сировину. Для виробництва чавуну та сталі придатні три види цієї сировини. Залізорудний концентрат отримують із залізної руди шляхом сепарації (дроблення). Аглоруда виробляється шляхом термічної обробки сирової руди, завдяки чому в кінцевому продукті вміст заліза зростає. Окатиші формують із залізорудного концентрату з додаванням вапняку, утворюючи кульки діаметром близько 1 см.

ходом для Ахметова було запропонувати людям, які мають вплив на Тимошенко, довготерміновий доступ до залізорудної сировини.

Показово, що комбінат ім. Ілліча не потрапив до списку довготермінових партнерів Метінвесту. Можливо, умови, які пропонує Метінвест «Іллічівцям», їх наразі не влаштовують: відомо, що комбінат таки веде перемовини щодо укладення довготермінових контрактів на поставку ЗРС. Але чи домовиться? Адже керівник ММК ім. Ілліча Володимир Бойко разом із СПУ опинився поза стінами ВР та залишився сьогодні наодинці зі своїми проблемами. Заступатися за Бойко уряд навряд чи буде, пам'ятаючи про його політичні вподобання, — до СПУ він перейшов із фракції Партії регіонів. У цій ситуації уряд Тимошенко, паймовірно, уміє руки — нехай Бой-

НА ПОЧАТКУ РОКУ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ» ОПИНИВСЯ БЕЗ ЗАЛІЗОРУДНОЇ СИРОВИНИ ТА КОКСУ, ЯКІ МАЛИ ПОСТАВИТИ ПІДПРИЄМСТВА, КОНТРОЛЬОВАНІ АХМЕТОВИМ

ко сам вирішує виробничі проблеми зі своїми колишніми політичними партнерами. А в тих, у свою чергу, причин виявляти гуманізм нема. Метінвесту Ахметова належать меткомбінат «Азовсталь», Єнакієвський та Макіївський метзаводи — тож «Іллічівці» взагалі можуть почути, що вільної сировини для них не залишилось. ■

МАЛЮНОК: ВОЛОДИМИР КАЗАНЕВСЬКИЙ

Стати СОРОСОМ

ВКЛАВШИ ГРОШІ У СЕРТИФІКАТИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ФОНДУ, ВИ МОЖЕТЕ ЗАРОБИТИ ВІД 20 ДО 50% РІЧНИХ

АВТОР: НАТАЛІЯ ГАМОЛЯ

На жаль, українці поки що не дуже вміють змушувати гроші працювати. І хоч в цьому випадку їм не загрожують обвали світових фондових ринків, але й прибутки від інвестицій також обходять їх стороною. Можливо, причиною цього є властива нам поміркованість. Нас ще не зачепив ажіотаж навколо цінних паперів, який пережили сусіди-росіяни. Ми ж звикли відносити вільні кошти до банку. Та насправді депозити — це спосіб зберегти гроші, а не примножити їх. За

14–16% річної інфляції в Україні класти гривні на депозит під 12–17% не надто вигідно. Інша справа — фондовий ринок, на якому торгують цінними паперами. Аналітики стверджують, що він знаходиться саме на тій зародковій стадії, коли, вклавши гроші в потрібному місці і в потрібний час, реально в майбутньому стати мільйонером.

БЕЗ ЗАЙВОЇ МОРОКИ

Інвестувати в цінні папери можна самостійно, а можна довірити свої кошти інвестиційному фонду, спо-

діваючись на щасливу руку його працівників. Самостійне управління дає найбільше прибутків. Від рівня професійності інвестора залежить і прибутковість, і рівень ризику. Хоча є кілька мінусів.

Якщо спеціальних знань обмаль, замість вас усі питання, пов'язані з купівлею-продажем акцій, їхньою перспективою та ліквідністю, вирішуватимуть спеціалісти компанії з управління активами (КУА). Для цього вам потрібно прийти до пайового інвестиційного фонду (ПІФ) і придбати спеціальний сертифікат.

Зібравши внески в очочих заробити легкі гроші, КУА формує портфель фонду з акцій підприємств, причому намагається купувати акції з найбільшою перспективою зростання ціни. Він також інвестує залучені кошти в банківські депозити та інші активи, наприклад, у нерухомість, корпоративні права. Ця частина інвестицій – фінансовий гарант стабільності фонду і спосіб зменшення ризиків. «Працюють» на прибутковість ризикованіші інструменти – цінні папери. Купуючи їх дешевше, КУА продає дорожче, з чого й отримує прибутки. Якщо компанія грамотно ін-

компанії. У будь-який час інвестор може не тільки поцікавитися, а й побачити, наприклад, на сайті компанії, як працюють його гроші, переглядаючи звітність компанії з фонду, поточної прибутковості його активів, просто слідкуючи за кривою на графіку зміни ціни сертифіката фонду.

Найбільший відсоток прибутку дають закриті фонди. Наприклад, в кінці 2006 року компанія «КІНТО» закривала свій перший фонд «Синергія», який продемонстрував 64% прибутковості. Але такі фонди найбільш ризиковані: свої вільні кошти, за які ви купуєте сертифікат фонду,

Кошти, інвестовані у сертифікати ПФФів, не мають бути для вас останніми, та й не всі вільні кошти варто ставити на кін. Оптимально, за порадами фахівців з інвестування, вкладати в сертифікати інвестфондів половину вільних коштів. І розраховувати на те, що найближчі рік-п'ять ці гроші працюватимуть самі на себе і на ваше забезпечення майбутнє. Мінімальний термін вкладу – рік. Але що більший термін, то більшого прибутку можна сподіватися. Вигідно вклавши кілька тисяч євро в інвестиційні сертифікати, років за два, і це лише за сьогоденної ситуації на українському «зародковому» фондовому ринку, можна вже буде жити на дивіденди. Втім, сподіватися на швидкий прибуток не варто: час тут працює в пряму сенсі слова. ■

ОПТИМАЛЬНО, ЗА ПОРАДАМИ ФАХІВЦІВ З ІНВЕСТУВАННЯ, ВКЛАДАТИ В СЕРТИФІКАТИ ІНВЕСТФОНДІВ ПОЛОВИНУ ВІЛЬНИХ КОШТІВ

вестувала довірені їй кошти, то вартість фонду зростає і, відповідно, збільшується прибуток пайовика, тобто ваш. Значним плюсом ПФФа є й податок, який виплачується лише один раз – у момент продажу сертифіката (їх викуповує сама управляюча компанія). Але за все потрібно платити: витрати на відкриття рахунку цінних паперів, на його обслуговування й послуги КУА разом сягають 10% середньорічної вартості чистих активів, але не більше – це максимальна межа, встановлена законодавством.

Щодо гарантії повернення коштів, то її не існує: жодного страхування фінансових ризиків для учасників інвестфондів немає. Хоча б тому, що від втрат і навіть краху не застрахований абсолютно ніхто. Ситуація на фондовому ринку залежить від політичної й загальноекономічної ситуації в країні й світі (наприклад, цін на золото) – від усіх цих чинників, які так чи інакше впливають на розвиток економіки і кожного окремого підприємства.

АБЕТКА ФОНДОВИХ СПЕКУЛЯЦІЙ

Як правило, управляюча компанія має кілька різних фондів. Обираючи інвестиційний фонд, варто дізнатися, як саме розподілено його активи, у який спосіб фонд працюватиме на ринку – уся ця інформація відкрита в кожній поважній

потрібно «відпустити» щонайменше на 3–5 років і чекати. Що може трапитися за цей час, не відомо нікому. Звичайно, в договорі буде передбачена можливість виходу з фонду, але не без штрафних санкцій. І не факт, що вам вдасться за таких умов повернути вкладені кошти, особливо якщо вирішили вийти одразу ж. Коли ж термін роботи закритого фонду завершується, кожен інвестор отримує свій прибуток пропорційно інвестиціям, звичайно ж, сплативши відповідний податок.

Менш ризиковані відкриті фонди. Їхні активи завжди диверсифіковані. Закон обмежує частку найприбутковіших акцій у таких фондах 40 відсотками, тому вони менш прибуткові порівняно із закритими. Проте увійти чи вийти з відкритого фонду можна в будь-який день. Цей момент варто враховувати, орієнтуючись на графік кривої ціни сертифіката фонду: купувати тоді, коли крива дійшла найнижчої позначки, продавати – на найвищій позначці. Якщо ж фонд інтервальний, то купувати/продавати його сертифікати можна в зазначені дні, як правило, – у два останні чи два перші дні кожного місяця. Який би фонд ви не обрали, найвигідніше купувати його сертифікати тоді, коли він починає свою роботу – тоді діє мінімальна ціна, а потенціал прибутку – максимальний.

ЯК ЗАРОБЛЯТИ

Якщо ви придбали сертифікат закритого фонду, то вам найвигідніше дочекатися завершення його роботи – тоді всі прибутки діляться порівну між усіма сертифікатами. Якщо ж сертифікат відкритого або інтервального фонду, то ви можете його продати як КУА, так і на фондовій біржі. Оскільки всі прибутки реінвестуються, а українські підприємства дорожчають, то прибуток ви можете отримати від продажу сертифіката, скажімо, через рік після купівлі.

ЕВОЛЮЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙ

Перший у світі інвестиційний фонд створили бельгійці ще у 1822 році. 1849-го ідею підхопили швейцарці, згодом, у 1852 році, – французи. Масовим явищем інвестфонди стали у Великій Британії та США. У XIX ст. трасти орієнтувалися на заможних клієнтів, дрібні інвестори зверталися до фінансових брокерів. 1899 року в Штатах створено першу інвестиційно-консультаційну компанію. Перший взаємний фонд у США з'явився 1924 року, але стабільно розвиватися такі фонди почали після Другої світової війни, поступово стаючи конкурентами банків та інших фінансових інституцій. Тепер пересічний американець починає день із перегляду індексів фондового ринку.

Місто, об'єднане Шенгеном

КОРДОН, ЯКИЙ ПОНАД 80 РОКІВ РОЗДІЛЯВ ЧЕСЬКИЙ ТЕШІН ТА ПОЛЬСЬКИЙ ЦІЄШІН, ЗНИК

АВТОР: ОЛЕКСА ЛІВІНСЬКИЙ (ЧЕХІЯ)

Вступ країн Центральної Європи до шенгенського простору, де немає суцільного митного та прикордонного контролю, означає не лише зникнення охорони меж нових держав Європейського Союзу. У деяких місцевостях це, по суті, нове об'єднання колись розірваних кордоном населених пунктів. Таким містом є і Тешін, розділений у 1920 році між новоутвореними Польщею та Чехословаччиною.

На лівому березі тихої річечки Ольша сидить старенький пенсіонер. Почитує спочатку польську «Газету Виборчу», а потім — чеську «Младу Фронту Днес». «Колись на цьому місці ми б не посиділи спокійно і п'яти хвилин, — пригадає він. — Одразу б приїхали прикордонники із собаками. Немісцевий, швидше за все, опинився б у відділку СТБ (прототип чеського КДБ) або ВВ (міліції). Ходити берегом можна було лише організованими групами, в «органи» про них треба було пові-

ПРИКОРДОННІ ПОСТИ ПОСЕРЕД МІСТА

Тешін у розділеній історії Силезії займає особливе стратегічне положення. В легенді сказано, що місто заснували у X ст. брати Лешек, Болек та Чешек на місці їхньої радісної зустрічі після тривалої розлуки. У 1290 році воно стало столицею Тешінського князівства. За Австро-Угорщини його лівий, нині чеський, берег розбудувався після відкриття у 1870 році залізниці з Кошиць до Острави. У Тешіні виник вузол, що з'єднував магістраль із промисловими Катовіцями.

Із закінченням Першої світової війни та розпадом імперії Габсбургів між новими країнами — Польщею та Чехословаччиною — загострилися суперечки про те, де має пролягати кордон. Польща бажала отримати всю територію, де польська мова була розповсюдженою, тобто мало не всю Силезію, аж до Острави. ЧСР не погоджувалася, бо у такому разі втратила б єдину на той час заліз-

ЩОРОКУ РОЗ'ЄДНАНИХ КОРДОНОМ МІСТ СТАЄ МЕНШЕ. ЦЬОГОРІЧ ОБ'ЄДНАЛИСЯ МІСТА НА ПОЛЬСЬКО-НІМЕЦЬКОМУ КОРДОНІ

домляти заздалегідь. Якби мені хтось ще 20 років тому сказав, що зможу отак просто сходити через міст до Польщі, щоб купити газету, я б йому порадив звернутися до психіатра. А зараз мені вже й паспорта не потрібно — махну на мості офіцерам пенсійним посвідченням чи водійськими правами, й усе».

ницю, яка з'єднувала Прагу зі Словаччиною та Підкарпатською Руссю. У 1920 році за угодою з великими європейськими державами, укладено в бельгійському місті Спа, кордон проліг річкою Ольша (Олза), і єдиний на той час Тешін розділили. На двох міських мостах виникли прикордонні пости. Кордон став жор-

Проїзд вільний – кордон зник

стким, бо відносини між демократичною Масариковою ЧСР та польською диктатурою Пілсудської були далеко не ідеальними.

Об'єдналося місто на короткий термін у 1938 році, коли чеське Тешін захопили польські, а невдовзі — і німецькі війська. Проте після війни кордон повернули. А за містом виник новий прикордонний перехід «Хотебуз» для транзитного транспорту, бо міські мости з потоком автівок упоратися вже не могли. Але польськомовні жителі Тешіна їздити чи ходити один до одного в гості практично не могли, хоча жили через річку. Перегукувалися, і все...

НОВЕ ЗБЛИЖЕННЯ МІСТ

Лише у 1990-х привідкрилися кордони. Й одразу перекупники зайнялися до болю знайомою і для нас справою — до Польщі з Чехії возили дешевий та неякісний алкоголь, а з Польщі до Чехії — бензин, цигарки, одяг тощо. У місті утворилися кілометрові черги автівок. Все це тривало аж десь до кінця 1990-х, доки ціни на основні товари в обох краї-

нах не вирівнялися. Митний контроль, здебільшого вже символічний, зберігався аж до травня 2004 року, доки обидві країни не вступили до Європейського Союзу. В червні того ж року дозволено було переходити мости пішки в обидвох напрямках. Бували й дивні випадки, коли біженці із Чечні та інших «країн третього світу» намагалися переходити річку вбхід посеред міста, за кілька метрів від мостів, переважно із Польщі до Чехії.

Віт Словачек, староста чеського Тешіна, розповідає, що два самостійні міста після цього стали єдиним організмом, хоч і по різні боки кордону. Почали співпрацювати у галузі культури, реклами, туризму, проводити спільні кіно- і театральні фестивалі, з яких найвідоміший — «Без кордонів». Планується побудова пішохідного моста й відновлення кав'ярні «Авіон», що опинилася свого часу прямо на кордоні, який проходив просто межі століть. У чеському Тешіні нині налічується 26 тисяч жителів (біля 17% із них — поляки), у польському Цієшніні — на 10 тисяч більше.

ЧЕРЕЗ КОРДОН... ТРАМВАЄМ

Але найважливішим планом є відродження трамвайного сполучення, що колись існувало. На початку ХХ ст., коли на лівому березі міста збудували вокзал, міська влада вирішила з'єднати його з центром регулярним сполученням. Почали облаштовувати вуличну колію у 1910 році, і вже 12 лютого наступного року розпочався пасажирський рух. Траса не була великою — неповних 2 км, її обслуговували 4 трамвайні вагони, інтервал руху становив 10–12 хв, час їзди — також 12 хв. Трамвай функціонував навіть під час Першої світової війни. Після розділення міста кордоном по річці в трамваї запровадили... прикордонно-митний контроль. Він був дуже суворим, пасажири спочатку повинні були вийти з вагона на одному боці, потім на другому, підлягав контролю і салон та моторно-несуча частина. Це було причиною сильних затримок руху, постійно необхідно було лагодити несправності, спричинені підконтрольним збиранням-розбиранням трамваїв. Зрештою, 1921 року у польському Цієшніні, де розташувало-

ся депо, вирішили ліквідувати трамвайне сполучення. Через два роки демонтували колію. Трамваї залишилися у депо на польській стороні і за рік їх продали у Лодзь.

У польському Цієшніні нині існує 10 автобусних ліній, у чеському Тешіні — 4. Приєднання обох країн до Шенгена і зникнення прикордонного контролю спонукало міські уряди до розроблення проекту відновлення спільного громадського транспорту — трамвая. Але не класичного, а, швидше, декоративного — туристичного. Дорогих міських колій, звісно, ніхто не прокладатиме, сталеві колеса замінять гумовими. Перший свій маршрут він, принаймні, зробив — у ніч з 20 на 21 грудня 2007 року, коли проходити мостами стало можливим без пред'явлення документів.

СПІЛЬНИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ПАТРУЛЬ

Приєднання до Шенгена жителі міст(а) зустрічали дуже радісно і бурхливо. Ще б пак: можна собі уявити, якби, скажімо, Мукачево по Латориці було багато років розділено суворим кордоном між двома країнами і з часом об'єдналося. А скільки таких міст ще є?.. Досить згадати український Тячів, менша частина якого — у Румунії.

У Силезії навіть прикордонні поліцейські не приховували радощів — хоча вони нібито втратили тепле стаціонарне робоче місце. Нині міста Тешін та Цієшнін домовилися створити спільний підрозділ міської поліції: польський жовнір може стежити за порядком у чеському Тешіні і навпаки.

Приєднання нових країн до Шенгена зовсім не означає зникнення контролю. Поліція нині дуже суворо перевіряє документи та наявність дозволів на перебування іноземців всередині країн. Вже було затримано кілька груп вихідців з Азії, які зі статусом шукачів притулку в Польщі намагалися нелегально потрапити через Чехію до Австрії. Отож відкриті кордони задали більше роботи поліцейським, яким доведеться пильніше стежити за порядком. ■

Про те, як живеться українцям поблизу польсько-українського кордону після приєднання Польщі до Шенгена читайте на стор. 50

«КРОК НАЗАД – ДВА КРОКИ ВПЕРЕД»

**ЯКЩО НЕ ЗБІЛЬШИТИ
ТРИВАЛІСТЬ
РОБОЧОГО ДНЯ,
УКРАЇНА МОЖЕ
ЛИШИТИСЯ
НА ЗАДВІРКАХ
ГЛОБАЛЬНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ
ПРОЦЕСІВ**

АВТОР: ОЛЬГА МИХАЙЛОВА

Фразеологія щодо прав трударів забулася, вітчизняні профспілки ослабли, страйки лишилися у 1990-х. Про охорону праці згадують хіба після значних аварій, а про фіксований робочий день взагалі не йдеться. Але, можливо, скоро нам нагадають про нього, зафіксувавши децю нові нормативи. І навряд чи вони будуть нижчі звичайних.

СТИЛІСТИКА «КОММІ»

Найбільший «прорив» в історії трудового права зроблено у 1917-му радянською Росією, коли більшовики проголосили перехід до 8-годинного робочого дня, втерши носа свободолюбній Франції, де подібні гасла робочий клас висував уже з 1832 року. СРСР не зупинився на досягнутому: з 1928 року у промисловості почалося впровадження 35-годинного робочого тижня. Але з 1940 по 1956 роки радянські люди працювали значно більше – по 8 годин 6 днів на тиждень. Варто зазначити, під час війни робочий день був фактично необмеженим, у зв'язку із введенням обов'язкового понаднормового часу. Серед трудових ресурсів країни тоді неабияку роль вже відігравав кон-

тингент таборів і тюрем, на який, звісно, положення Трудового кодексу не розповсюджувалися. Та й умови праці радянських людей деколи не надто відрізнялися від табірних.

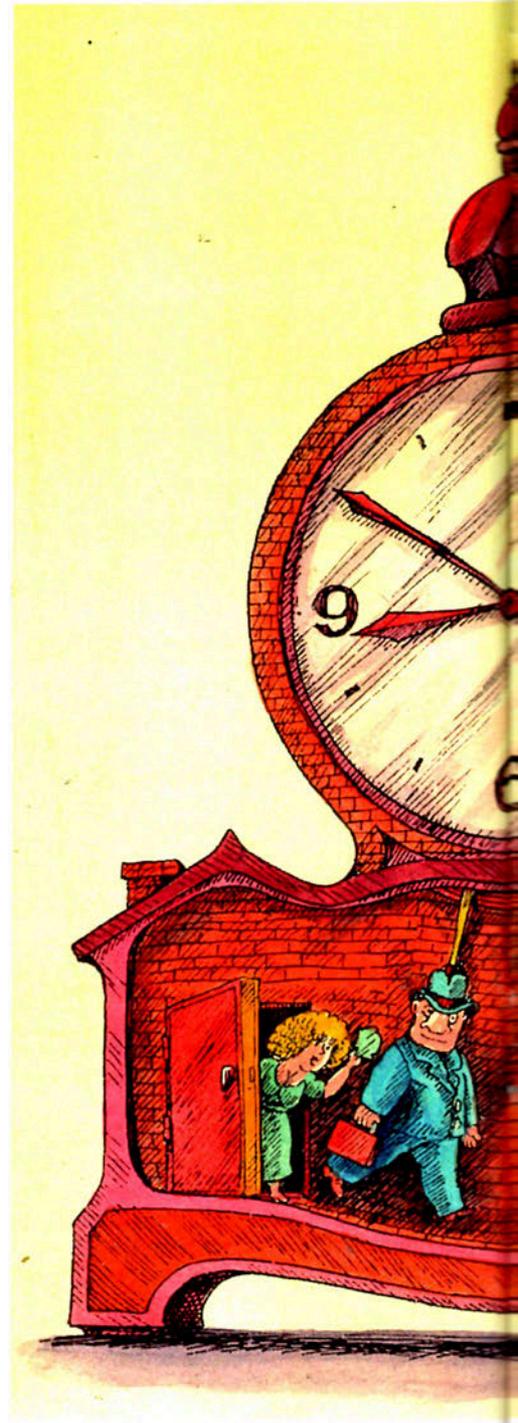
У 1956-му, після завершення періоду відбудови, з приходом до влади Микити Хрущова робочий тиждень було скорочено до 42 годин, а у 1977 – взагалі до 40. Відтоді офіційно ніхто не оскаржував таких цифр ані в Україні, ані в Росії.

Реальний робочий день не всюди співпадає із заявленим у законодавстві. А у пізньому СРСР – співпадав. Його трудове право мусило продемонструвати турботу про гегемона, аби надати звабливий приклад трударям всього світу. В цьому полягала специфічна стилістика експансії СРСР, надто відмінна від стилістики Великих гравців сучасності, та про це згодом. Але не лише комуністи і ліві визнають, що світ капіталу пішов на зменшення робочого дня не в останню чергу в зв'язку з привабливістю для своїх громадян комуністичних гасел та прикладу СРСР.

ЛЕДАЧА ЄВРОПА

Скорочення робочого дня в Європі тривало за принципом «крок назад – два кроки вперед». Коливання в межах певної тенденції диктувала політична кон'юнктура. Напередодні Другої світової війни, мілітаризуючись, Німеччина перейшла на 6-денний робочий тиждень.

Але з 1980-х відбулися нові «кроки вперед»: 38 годин у Німеччині та Бельгії, 37 – у Великій Британії та Данії. Зрештою, у 1998 році соціалістичний уряд Франції встановив 35-годинний робочий тиждень. Загалом тривалість робочого часу в Європі з кінця 1960-х зменшилася у 1,4 раза. Тепер ми можемо заздрити фінам, робочий день яких закінчується о 16:00, або іспанцям, які мають право на фієсту...

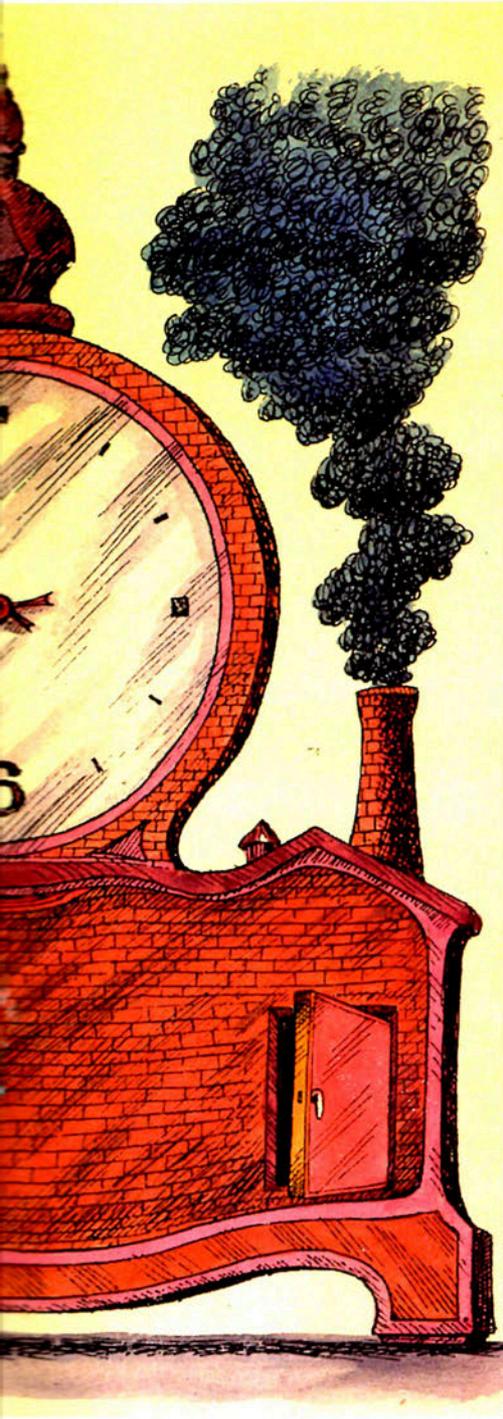

ДОВІДКА

Щасливі британці

Понад 50 годин на тиждень працюють у:

- Японії - 28,1% усіх працюючих;
- Новій Зеландії - 21,3%;
- Австралії - 20,0%;
- США - 20,0%;
- Великій Британії - 15,5%.

МАЛОЖОК ВОЛОДИМИР КАЗАНСЬКИЙ

...Якби не стагнаційні процеси у європейській економіці. Вони — природний наслідок «ледарства» Європи, і так вважають не лише роботодавці. Торік у Франції, попри протести профспілок, парламент дозволив роботодавцям подовжувати робочий день, а вже на той момент Німеччину сколихнули виступи проти збільшення робочого дня на 18 хвилин. Між іншим, це — 10 зайвих робочих днів щорічно, ще й за ту саму платню. Але щодо подальшого збільшення робочого дня The Economist не має жодних сумнівів.

Ледачий Європі звично протиставляються працьовиті США, але Японія з Південною Кореєю переплюнули і їх: мають 9-годинний робочий день. Аби відстояти свою сходинку у світовій економіці, доводиться викладатися, а щоб відвоювати чужу — й поготів.

ARBEITEN!

Ще у XVIII ст. було помічено, що за вільної конкуренції працівники змушені погоджуватися на будь-які умови роботодавців. Сьогодні згоджуються не всі — в Європі страйкують, та й у нас на подовжений день йдуть найамбіційніші або трудоголіки. Очевидно тому, що свобода конкуренції ще має певні межі. Зокрема, німецький працівник відносно захищений від конкуренції з китайським. Але ж і співвідношення їхніх заробітних плат становить 25 до 1. Хіба такий розрив не приховує небезпеку для добре оплачуваного і не надто тривалого робочого тижня німця?

бочий час. За млявості профспілок і наднизької платні у держсекторі роботодавці нав'язують той робочий ритм, який хочуть, не рахуючись із законодавством. Але убезпечити себе на законодавчому рівні ніколи не завадить, і Світовий банк торік озвучив прагнення капіталу, визначивши 66-годинний робочий тиждень як бажаний для країн, що сподіваються на інвестиції.

66 годин — це шестиднівка з 11-ма годинами щоденної праці. З обідом буде 12. І ніхто не зважає на те, що за такого робочого дня імунітет знижується приблизно втричі, а вірогідність серцево-судинних захворювань зростає, не кажучи вже про психологічне навантаження. Чи відомо вам, що нещасні випадки з необережності стаються найчастіше саме з трудоголіками?

Але деякі наші сусіди, які вважаються «інвестиційно привабливими» такі, як, наприклад, Литва вже закріпили у законодавстві 48 годин щотижневої праці, а за 60 годин узгоджено виступають уряд і роботодавці.

У нас же великі капіталісти ще зайняті розподілом недоприватизованих ресурсів, і до закручування гайок у трудовому законодавстві у них руки ще не дійшли. Тому наші громадяни вже який рік поспіль більш-менш односпайно байдикують усі дні від передноворіччя й до самого Різдва. Хоч іще рік тому Кабінет Міністрів вирішив поставити на порядок денний питання щодо відмови від тривалих різдвяних канікул. Зокрема, тодішній міністр економіки Арсеній Яценюк вказу-

НЕ ЛИШЕ КОМУНІСТИ ВИЗНАЮТЬ, ЩО СВІТ КАПІТАЛУ ПІШОВ НА СКОРОЧЕННЯ РОБОЧОГО ДНЯ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ПРИВАБЛИВІСТЮ ДЛЯ СВОЇХ ГРОМАДЯН ПРИКЛАДУ СРСР

Ця небезпека з гіпотетичної перетворюється на реальну. І особливо рельєфних рис набуває не в країнах Золотого мільярду, де діють системи соціального захисту, а в Україні. Адже, сподіваючись на інвестиції, ми мусимо запропонувати зручні умови для роботи чужих грошей. Такою умовою стає дешева робоча сила. І потенційний інвестор хоче бути певним, що має право на її ро-

вав на негативні наслідки для ВВП простою робочої сили країни, а ще нагадував про тенденцію європейських країн до збільшення робочого тижня...

Новий уряд не зважився посягнути на канікули — по-перше, було не до того, по-друге, вже не було там Яценюка, з його європейським мисленням. Але хтозна, чи не востаннє видався отой різдвяний відпочинок. ■

ЗНАКОВІ

ТРАГЕДІЇ

90 літ тому кілька сотень молодих київських студентів спробували зупинити наступ більшовиків під станцією Крути. По-різному оцінюють той крок: як героїство або як авантюру. **Тиждень** спробував дослідити, хто і як використовує національні трагедії та поразки у формуванні національного міфу.

ЗМІСТ:

ХОЛОДНЕ УКРАЇНСЬКЕ СЕРЦЕ

Чому нас не цікавлять герої минулого
СТОР. 42–43

ГОЛОКОСТ І ГОЛОДОМОР

Подібні трагедії — різна пам'ять
СТОР. 44–45

МИ НЕ ОДИНОКІ

Звитязці і мученики були як серед імперських, так і підневільних націй
СТОР. 46–47

НА СЛУЖБІ РЕЖИМУ

Про одне говоримо вголос,
про інше мовчок
СТОР. 48

ПЕРЕМОЖНІ ПОРАЗКИ

Нам є чому повчитись у росіян
СТОР. 49

Биківня – один із символів української трагедії

ФОТО: РОМАН КАБАЧІЙ

Чинник болю

УКРАЇНЦІ НЕ ЗНАЮТЬ, ЯК СТАВИТИСЯ ДО ТРАГЕДІЙ МИНУЛОГО. ОДНІ НАМАГАЮТЬСЯ ЇХ НЕ ПОМІЧАТИ, ІНШІ ВВАЖАЮТЬ, ЩО ВШАНУВАННЯ ЗАГИБЛИХ КУЛЬТИВУЄ СЛАБКІСТЬ

АВТОР: РОМАН КАБАЧІЙ

«**К**рути? Та то казки дідуся Панаса!» «Голодомор? Не було ніякого Голодомору. Це зараз у нас Голодомор – нас уже не 52 і не 48 мільйонів!» «Биківня? Та що ви з нашого Дарницького парку зробили – ніде те-

пер і відпочити!» Чимало простих українців упевнені, що історію перевернули догори дригом саме останнім часом. Більше того, згадки про трагічні події в історії багатьох дратують: навіть зачіпати те, що давно минуло і забулося. А те, що для багатьох народів їхні трагедії стали наріжним каменем самоствер-

дження, у нас чомусь сприймається як позиція слабкості [про досвід вшанування жертв Шоа див. словничок] читайте на стор. 44–45]. Проблема в тому, що більшість українців і досі достеменно не знають, як і що відбувалося. Чимало дослідників не тому пишуть про звірства та гноблення, депортації та переслідування, щоб когось настрахати. Це пишеться для того, щоб ми знали: це коїлося із нашими предками.

У Биківнянському лісі висять світліни репресованих – колишніх петлюрівців, просвітян, професури. Хоча історики й доводять, що в Биківні розстрілювали переважно партпаратчиків і радпрацівників з регіонів, родичі загиблих у далеких 1930-х хочуть мати хоч якесь місце для вшанування їх пам'яті. В Україні це радше виняткова ситуація.

Подивитися в очі трагедії минулих поколінь часто не вистачає громадянської мужності. Навіть коли є родинні історії, які переповідають мати доньці чи дід онукові, що «наша бабуся була шляхтянка, та мусила йти за простого» чи «братів прадіда вивезли у Сибір», або ж «за останній рушник виміняли хліба», сьогодні вони звучать як мінімум відсторонено від дійсності. А коли ще збоку хтось авторитетно скаже «так було потрібно» чи «такі були часи», то можна лишень зітхнути й погодитися: «Таки так». Родинне сприйняття певних історичних подій і явищ покликане було б збагатити очевидні істини, наповнити їх внутрішнім еством. Українці ще далекі до того, щоб поза ствердженням «така вже наша [нашої нещасної родини] доля» побачити, що подібних випадків – мільйони і варто дослухатися до свого сусіда, щоб зрозуміти: ми маємо право добиватися правди, оскільки наш приклад – не одинокий, а загальнонаціональний. Держава ніби й намагається «привчити» суспільство до нових дат і нових облич в пантеоні, але, копіюючи часом методи радвлдади, перетворює спроби вшанування українських героїв на фарс.

Варто пам'ятати, що прив'язаність до хронології – дуже умовна річ: фактично, усі історичні події мають символічний характер. Кожна з трагедій, про які чуємо з вуст керівників держави, моральних авторитетів нації, зрештою, просто із ЗМІ, несе для нашого народу окремий змістовий сигнал,

Мучеництво народу – у серці кожного

ЯКЩО МИ ВИЗНАЄМО, ЩО ВІДБУЛИСЯ ЯК НАРОД, ТО НЕ МАЛО БИ БУТИ ПРОБЛЕМ ІЗ ВИЗНАННЯМ ФАКТУ ЖЕРТВ ЗА УКРАЇНУ

месидж. Якщо ми визнаємо, і сьогодні це очевидно для більшості українців, що ми відбулися як народ, що ми є, то не мало би бути проблем із визнанням факту, що на вітар появи України було покладено чимало українських душ.

Перелік українських поразок і трагедій не має викликати у пересічного українця комплексу неповноцінності. Соромитися пролитої за волю крові – це те саме, що забути, якого ти роду. Рахувати ж баланс між поразками й перемогами – справа невдячна, тим більше, що деякі народи давно навчилися перше називати другим [про це пише Михайль Єремейко на стор. 49]. Українці жили після спроби поголового винищення, маю на увазі Голод 1933 року, пронесли, зокрема, і в головах

притлумленої сільської інтелігенції, ідею України через роки радянського «інтернаціоналізму» і вибороли власну державу. Ми не були єдиними в історії, проти кого застосували голод: ірландці голодували також [про це читайте у статті Кирила Галушка на стор. 56–59].

Герої Крут нагадують «Львівських орлят» – польську молодь Львова, яка виступила в боротьбі за своє місто проти... українців, котрі проголосили Західно-Українську Народну Республіку. 1 листопада 1918 року для одних – день звитяги, для інших – біль втрати. І ті, й інші воювали «проти варварів», поховані з почестями. Як написала після смерті «крутянців» Людмила Старицька-Черняхівська, «заради юнаків-героїв ми повинні всі, що лишилися

живими, поклястися... віддати Україні все наше життя. Для нас могила ця лишиться на віки полум'ям віри, вона дала нам незабутнє минуле. Це буде друга свята могила над Дніпром». Про «орлят» у Польщі пікому не потрібно розповідати – поляки добилися відкриття власного пантеону на львівській землі. Крути ж надалі залишаються «незрозумілим вчинком», а крутянський меморіал за пару літ існування був осквернений – за нашої мовчазної згоди. ■

СЛОВНИЧОК

Шоа (з іврити – «лихо, катастрофа») використовується для позначення дій німецьких нацистів, спрямованих на планомірне винищення єврейського народу як етносу в Європі. День пам'яті жертв Шоа відзначається 27 січня – в цей день у 1945 році було звільнено концтабір Освенцим (Аушвіць). Також 27 січня – день початку повстання у Варшавському гетто в 1943 році, в'язнями якого були передусім євреї.

СИЛА у слабкості

ГОЛОВА КОНГРЕСУ НАЦІОНАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ Й ОСИП ЗІСЕЛЬС ВВАЖАЄ, ЩО ПРАВДА ПРО ГОЛОДОМОР ЗМІЦНЮЄ УКРАЇНСЬКУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

Розмовляв РОМАН КАБАЧІЙ

У.Т.: Чи може національна трагедія стати основою національної тожності?

— Національні трагедії останнім часом набувають ролі ідентифікаційної ознаки того чи іншого народу. Нерідко вони допомагають позбутися криз ідентичності, борються із процесами, що загрожують ідентичності асиміляціями, масовими міграціями, відкиданням релігії, глобалізацією тощо. Також вони є неодмінним складником формування нових націй, бо «старі народи», сформовані наприкінці XVIII — на початку XIX ст., тільки дали початок виникненню нових, «ображеніших» на імперії, які певною мірою «відставали» від пер-

можливо, Ізраїлю це потрібно. Але ми, українські євреї, маємо чимало інших чинників, що тримають нас разом: історія, культура. Ми живемо на цій землі кілька сторіч і не маємо потреби посилатися на Голокост як на об'єднувальний чинник.

У.Т.: Ідея створення ізраїльської держави виникла до Голокосту. Чи пришвидшила ця трагедія процес появи Ізраїлю?

— Одна з причин Голокосту — відсутність власної Батьківщини. Коли є власна держава, вона може захистити власних громадян. Звичайно, поява Ізраїлю якоюсь мірою пов'язана з Голокостом, хоча ідея

НАРОД МОЖНА ПОРІВНЯТИ ІЗ ЛЮДСЬКИМ ТІЛОМ: ЯКЩО ПЕВНИЙ ОРГАН ПОШКОДЖЕНО, ІНШІ ОРГАНИ ТАКОЖ ВІДЧУВАЮТЬ БІЛЬ

ших, що й відобразилося на їхній ідентичності.

Якщо зауважити, що останнім часом щораз менше людей називають себе релігійними, з'явилися теоретичні, які вивели на перший план знакову трагедію народу, зробили з неї чи не головний код тожності. Я виступаю противником цього підходу.

відновлення єврейської держави виникла раніше. Друга світова війна змінила певні уявлення усього європейського суспільства щодо ідеї створення Ізраїлю, хоча він би виник пізніше і без цього факту. Народи переживають власну трагедію за схожими сценаріями. Народ можна порівняти із людським тілом:

якщо пошкоджено певний орган, інші також відчувають біль. Водночас втрата руки чи ноги зумовлює перебудову всього організму. Втрата єврейським народом своєї європейської частини спричинила перемислення багатьох явищ: існування як такого, своєї ідентичності.

У.Т.: Чи правда, що для багатьох сучасних ізраїльтян, які приїхали з США, Голокост не зрозумілий як біль народу?

— Африканським чи азійським ще важче усвідомити, що таке Голокост. Ізраїль вважає, що він ніколи не допустив би Голокосту, що позиція європейських євреїв була позицією слабких, що трагедія Шоа — наслідок цієї слабкості. Ситуація змінюється, зокрема, під тиском того, що Ізраїль не спроможний зібрати у себе всіх євреїв світу. А за допомогою вшанування Голокосту можна під прапором Ізраїлю спробувати об'єднати світове єврейство.

У.Т.: Як ви ставитеся до закидів, нібито євреї використовують Голокост задля панування світового сіонізму?

— Євреїв багато в чому звинувачують, і не потрібно до цього ставитися поважно. Ми як Конгрес національних громад провели конференцію, на якій намагалися поділитися своїми трагедіями один з одним. Це не лише корисний досвід, а й один із кроків до толерантності. Коли народ «вариться» лише у власній історії, власних проблемах, він перетворюється на сліпого і глухого до інших. Тоді починається нездорове культивування цих трагедій, бо їх усвідомлення викликає не лише певні рефлексії — воно впливає на відчуття. А якщо представник одного народу знає про біль іншого, він по-іншому оцінює і власний.

У.Т.: Але ж якось конкретну трагедію вчинив, можливо, інший народ, нерідко дискурс трагедії ґрунтувався на протиставленні?

— Не завжди. Необхідно любити свій народ, але, як кажуть, з відкритими очима. Патріотизм із закритими очима — не патріотизм. Потрібно любити свій народ так, як ти любиш матір, дитину, сестру: такими, як вони є — із усіма позитивними і негативними рисами. Народ — так само: з його важкою історією, з його не зовсім порядними вчинками.

БІОГРАФІЧНА НОТА

Народився у Ташкенті в 1946 році. Закінчив Чернівецький держуніверситет. 1972 року виключений з комсомолу за співпрацю з єврейським та загально-демократичним рухом в СРСР. У 1978-му вступив до Української Гельсинської групи. У цьому ж році був арештований і засуджений до 3 років колонії посиленого режиму. 1984 року засуджений повторно. У 1887 році відмовився від амністії, оскільки не хотів підписувати зобов'язання про відмову від політичної діяльності. 1989-го брав участь у створенні Ваада (Конфедерації єврейських організацій і общин СРСР). З 2002-го – голова Євразійського єврейського конгресу. Нині – очільник Конгресу національних громад України.

Йосип Зісельс: «Народ треба любити таким, як він є»

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕНКО

У. Т.: Вшанування жертв нацизму, трагедії європейських євреїв чи не мають в суті антинімецький підтекст?

– Ставлення до Голокосту, його вивчення не стоїть на місці, воно не статичне. За 60 років дослідження Голокосту відбулася велика зміна підходів до цієї проблеми. Причому на ставлення самих євреїв до цієї трагедії впливали як внутрішні дискусії, так і позиція ззовні. Перш за все, намагалися відповісти на засадниче питання «Чому Бог покарав єврейський народ?» Дехто вважав, що за Реформацію. Але німецькі євреї, реформовані, постраждали найменше. У газових камерах знищено євреїв Польщі, найбільших традиціоналістів – хасидів. Будь-які намагання спростити цю проблему: ось – винні, ось – жертви – не спрацює.

У. Т.: Багато хто в Україні виступає проти використання досвіду вшанування жертв Голокосту в процесі визнання Голодомору геноцидом. При цьому Ізраїль досить ревно підходить до такого копіювання. Що насправді відбувається?

– В Ізраїлі досить важко сприймаються інші трагедії. І не тільки тому, що Голокост культивується на багатьох рівнях. Це пов'язано із міжнародною ситуацією. Скажімо, геноцид вірмен – беззаперечний, мало хто з цим фактом сперечається. Ізраїль не визнає вірменську різню, бо на Близькому Сході у нього один стратегічний партнер – Туреччина. Ізраїль не «ревнує» до Голодомору. Для цієї країни важлива думка Росії у цьому питанні, тому Ізраїль ще не готовий сприйняти українське бачення. Я особисто перед

візитом Віктора Ющенка до Тель-Авіву просив представників Кіасоту, аби вони «не відмовляли одразу», обдумали ситуацію, а потім приймали рішення. Приблизно так воно й вийшло.

Ми бачимо, як Голодомор перетворюється також на сильний ідентифікаційний чинник, і він буде працювати. Ті, хто заявляє, що вшанування жертв 1932 – 1933 років шкодить українській тотожності, мислять поверхнево. Вони були б праві, якби українці, окрім того, що поминали б загиблих та посипали голову попелом, нічого б іншого не робили. Натомість в Україні відбувається чимало позитивних процесів: соціальних, культурних. Розмова про Великий голод потрібна, і коли вона ведеться людьми при здоровому глузді, нічого поганого я в ній не бачу. ■

КОМЕНТАР

ЮСУФ КУРКЧІ
заступник голови республіканського комітету при Раді Міністрів АРК у справах міжнаціональних відносин та депортованих громадян

Подолати наслідки зла

Не думаю, що факт депортації став об'єднувальним для всього народу. На момент депортації з Криму кримські татари як народ були давно сформовані і спільними для них були культура, мова, релігія. На мою думку, радше наслідки цього злочину, а також як результат – обмеження прав кожного кримського татарина, вплинули на єднання нації. Після депортації до загального

відчуття несправедливості додалося величезне прагнення повернутися на Батьківщину. Це бажання й виявилось спільним для всіх кримських татар. Нині об'єднувальним для більшості кримських татар є бажання створити умови, що упереджували б асиміляцію народу, сприяли б відродженню культури, і це все – на ґрунті економічного добробуту.

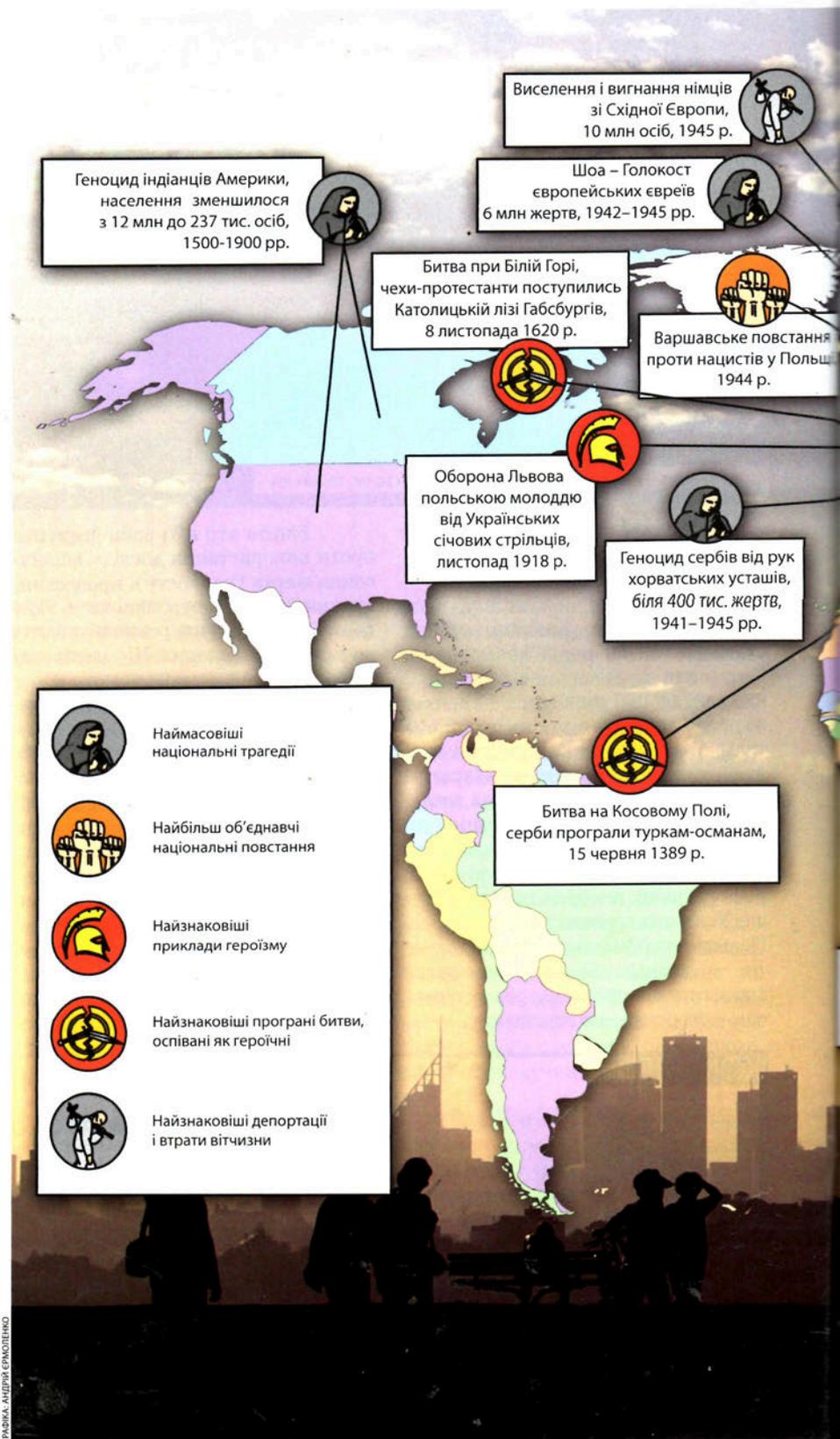
Національні катастрофи

Коли говоримо про біль нації, часто забуваємо його конкретизувати. Насправді ж цей біль не був би таким сильним, коли б не особисті відчуття кожного. Біль матері за втраченим сином, який пішов воювати за незрозумілу їй ідею: через його смерть вона вже починає вірити у вогонь ідейного значення. Біль депортованого за власним домом: він ладен цілувати поріг, аби тільки залишитися на «своєму». Біль за землею: лише на чужині гостро переживаєш брак коренів, нестачу спілкування з подібними собі.

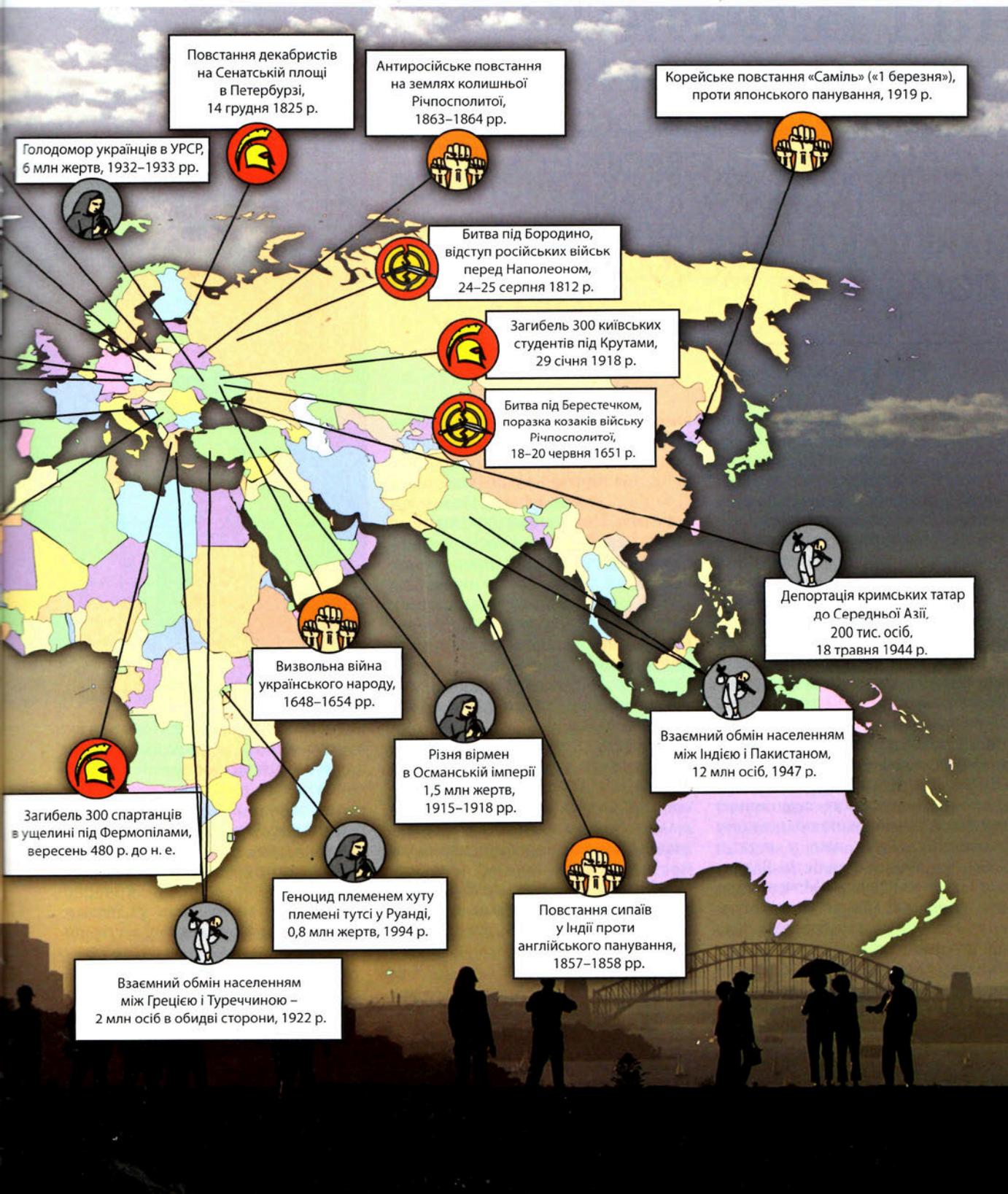
У битвах і повстаннях випробовується на міцність не лише криця та хоробрість воїнів, випробовується також сила народу, який послав їх у бій. Ненависть одного народу до іншого породжує спротив, і зло не буває безкарним. Молода смерть повсякчас вражає: людство завжди цінувало молодецький запал і вносило героїв до національних культів і пантеонів. Лише з тією різницею, що народи бездержавні героїзували захисників рідної хати, у нашому випадку – козаків, опришків, повстанців, а державницькі – воїнів власних армій, людей, які помирили із іменем батьківщини. Слідом за російськими декабристами у заслання поїхали їхні дружини; після поразки польського повстання 1863 р. роль продовження ідеї визволення взяли на себе польські матері. Про українців вустами героя повісті «Україна в огні» написав Олександр Довженко: вони не поважають власну історію, а тому приречені на поразку. Проте так було не завжди. Сотник УПА Стефан Стебельський, «Хрін», пригадував, як агітував лемків воювати: «Спершу говорив їм – боронимо ваші хати, потім, пізніше, – захищаємо Лемковину від виселення, а насамкінець – боремося за всю Україну».

На щастя, більшість народів виходять переможцями з найгіршої біди, а про звиягту героїв знає увесь світ.

Україна також є на мапі героїв. ■

й героїчні вчинки у світі

Священні війни над Віслою

ОРІЄНТАЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ УНЕМОЖЛИВИЛА МАНІПУЛЮВАННЯ ТРАГЕДІЯМИ І ПОРАЗКАМИ

АВТОР: Андрій Павлишин, Львів

Найзалежніший той народ, на почуття якого можна легко грати за допомогою зовнішніх фобій. Прикладів цього багато як у сьогодні, так і в минулому. Один із них – використання антинімецької риторики після виснажливої війни з нацизмом у повоєнній Польщі. Не зважаючи на повернення державності та польської символіки, Польська Народна Республіка не стала Річпосполитою. Проте закріпитися при владі привезеним в обозі Червоної Армії комуністам вдалося саме завдяки маніпулюванню трагедіями і перемогами поляків.

Комуністи чудово усвідомлювали проблемність свого становища: їхня влада була чужою польському суспільству. Тому вже у жовтні 1956 року лідер комуністів Владислав Гомулка сказав: «Можна правити народом, довіру якого втрачено, за допомогою багнетів, але той, хто орієнтується на таку можливість, приречений втратити усе». Відтак, було прийнято лінію на масовану антинімецьку пропаганду. На теренах, приєднаних до Польщі після війни, звідки було брутално вигнано кілька мільйонів німців, систематично змінено усі німецькі топоніми, затерто усі сліди німецькості, спеціальні «летючі бригади» знищили усі німецькі кладовища та пам'ятники, насамперед ті, які увіковічували

воїнів. Створено Грюнвальдський рух для постійного нагадування про перемогу 1410 року та про «одвічність» територіальної спадщини П'ястів у сучасній формі Польської держави. Польські комуністи після війни перейняли усі гасла довоєнної націоналістичної пропаганди. Проте, будучи залежними від СРСР, вони не могли педалювати антиросійського та, меншою мірою, антиукраїнського компонента тогочасної владної ідеології. Скажімо, табу залишалася польсько-українська війна 1918–1919 років за Львів.

Здобуття незалежності у 1989 році змінило внутрішню ситуацію в Польщі. Прихильники ультраправих поглядів отримали змогу вільно висловлюватися, публікувати власні дослідження, впливати на політичний процес. Але загальна орієнтація польського суспільства на європейські цінності зумовила маргіналізацію цих се-

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА 1918–1919 РР. ЗА ЛЬВІВ МІЖ СІЧОВИМИ СТРІЛЬЦЯМИ ТА «ОРЛЯТАМИ» ЗАЛИШАЛАСЯ ТАБУ В ПНР

редовищ, і їхні спроби маніпулювати трагедіями минулого переважно не знаходили відгуку в більшості. Якщо у Польщі й існують антиукраїнські упередження (вони

«Львівських орлят» ігнорували як в СРСР, так і в Народній Польщі

виразно ослабли після Помаранчевої революції), то їхнім джерелом є «цивілізаційна дистанція», уявлення себе як частини культурно вищої Європи, яка протистоїть руйнівному, хаотичному, «варварському» Сходові, де живуть убогі й агресивні «русеси». Зацікавлені у співпраці з незалежною Україною польські еліти не дали розіграти «антиукраїнську карту» у внутріш-

ній політиці. Заснована на постійному експонуванні конфліктів минулого неприязнь далека від головних нуртів сучасної Європи, а, відтак, контрпродуктивна. ■

БУРЕВІСНИК проти ЧАЙКИ при битій дорозі

РОСІЙСЬКА КУЛЬТУРА ПАМ'ЯТІ ЗБУДОВАНА НАВКОЛО ПЕРЕМОГ, ЗДОБУТИХ НАДЛЮДСЬКИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

АВТОР: Михайль ЄРЕМЕЙКО

лохова і Александра Твардовського, геніальні фільми Сергєя Бондарчука, Григорія Чухрая і Михайла Калатозова. Після приходу до влади Брежнєва, починається цілеспрямована ритуалізація війни. Велика Вітчизняна фактично заступає Жовтневу революцію як основний символ режиму. 1965 року проходять пишні святкування 20-річчя Перемоги, саме тоді з'являються ювілейні медалі для ветеранів, міста-герої, грандіозні монументальні комплекси, зокрема, Батьківщина-Мати на киево-печерських пагорбах.

Соціологи, до речі, помітили, що більшість сучасних росіян не уявляють війни, в якій воєначальники ставили б за мету збереження життя підлеглих. Навіть більше. У російському суспільстві повагу викликає саме та влада, яка не зупиниться навіть перед злочином заради досягнення своєї мети. А мета описується колективістськими термінами, де індивід — радше маленька частинка тіла нації, ніж унікальна особистість. І, звісно ж, долю приватного тіла визначають інтереси тіла колективного.

РЕВОЛЮЦІЯ В ТІНІ

Окрім 9 травня, в путінській Росії, починаючи з 1995 року, на державному рівні відзначають ще 14 «днів військової слави»: від Льодового побоїща князя Александра Невського (1242) через Полтаву і Бородино до зняття блокади Ленінграда й Сталінградської та Курської битв, що були вирішальними

у Другу світову. Із усього переліку лише Бородино 1812 року можна умовно вважати нічиєю, а за формальними ознаками, навіть «поразкою», бо саме російські війська залишили поле бою. Але ж усі знають, що цей стратегічний відступ, блискуче оспіваний ще Пушкіним і Лермонтовим, став запорукою розгрому Наполеона й вступу росіян до самого Парижа!

Путін продовжив брежнєвську лінію відсування в тінь революції 1917 року. 4 листопада Росія урочисто відзначає День народної єдності, який відсилає до 1612 року, коли Мінін і Пожарській взяли московське передмістя Китай-город, «звільнивши Московку від польських інтервентів та продемонструвавши взірць героїзму і згуртованості усього народу». Постулюється та сама теза «всенародної єдності», що й в образі «Великої Вітчизняної війни». А звичне 7 листопада росіяни від 2005 року святкують як один із «днів військової слави» — День проведення військового параду до річниці революції на Червоній площі 1941 року. Й одразу за ним, 8 листопада, — Міжнародний день КВН. Припускаю, що останнє — не просто збіг у часі. Як не є аномалією і той парадокс, що ті самі люди, які сприймають навколишній світ і власну історію у мілітаристських категоріях, зовсім не хочуть, аби їхні діти потрапили до Чечні. ■

Політика пам'яті сучасної Росії тримається на перемозі у Великій Вітчизняній війні. Ця тема настільки сакралізована, що будь-яка публічна спроба раціональнішої розмови про досвід війни виглядає в Росії принаймні підозрілою.

МЕГАМІФ

Ювілейний лубок Перемоги має дуже мало спільного з відтворенням буденності насильства, безпросвітної боротьби за виживання і тривіалізації смерті. До речі, у перші повоєнні роки святкувань 9 травня не було. Жива, особиста пам'ять про війну була надто болюча, а офіційний канон ще не створили. Починаючи з 1960-х, мільйонам ветеранів «підказали», як потрібно згадувати пережите. Цю роль виконали високоякісні, з художнього боку, твори Константина Симонова, Михайла Шо-

МАЛЮНОК: МАРТИНОВ

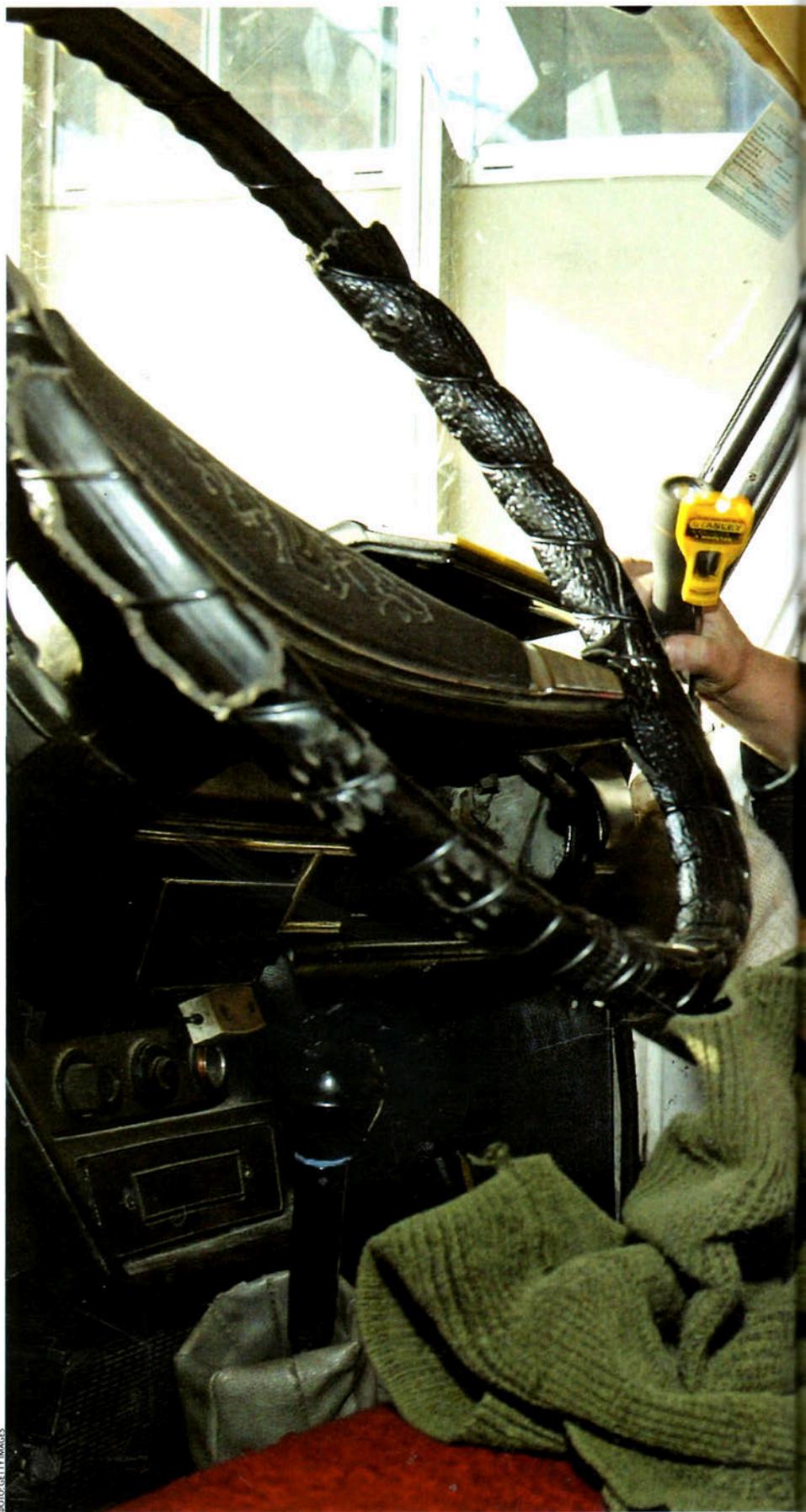
У ПРИКОРДОННИХ РАЙОНАХ ПОЛЯКИ МОНОПОЛІЗУВАЛИ КОНТРАБАНДНЕ «ЧОВНИКАРСТВО», АДЖЕ ЇМ ВІЗИ ДЛЯ В'ЇЗДУ В УКРАЇНУ НЕ ПОТРІБНІ

АВТОР: АНДРІЙ БОНДАРЕНКО, ЛЬВІВ

У середині січня на автомобільних пунктах перетину українсько-польського кордону стояли пікети. Обурені шенгенськими (на їхню думку, драконівськими) умовами видачі віз до Польщі жителі прикордонних районів Львівщини заблокували в'їзд до пункту перетину спочатку біля Краковця, а потім і біля Рави-Руської. Пікетувальники вимагали від урядів Польщі та України спростити умови візового режиму та підписати угоду про так званий малий прикордонний рух.

ПІД БОКОМ У ЄВРОСУСІДІВ

Через центр прикордонного села Шегині проходить траса міжнародного значення. І вдень, і вночі повз хати проїжджають каравани «тірів», фургонів та легковиків із причепами. Більшість місцевих барів та магазинів працюють цілодобово. Обабіч траси горять яскраві неонові вогні: «Горілка», «Товари гуртом», «Кава», «Кури-гриль». У відповідь на запитання, як їм живеться у

ТОРБЕШНИКИ ОСТАННІХ ДНІВ

Пікет у Львові: наполегливі українські торбешники прагнуть у Європу

ФОТО АБСОРА

прикордонному селі, місцеві жителі несподівано вибухають гнівом: «Та бодай би ту границю шляк трафив! Життя нормального через то все немає!»

Пояснюють — тут щоденний неспокій, багато чужих, діти кожну

тами чи продавцями їм влаштуватися важко. Туди беруть переважно своїх — родичів або по знайомству. Бо сталої роботи в селі обмаль, і вона — на вагу золота. На запитання, чи їздять місцеві у Польщу з сигаретами або зі спиртом, усі махають

або «мрувка» («мураха»), як їх називають у Польщі.

Ближче до пункту перетину вже бачиш явних «мрувок». Компанії жінок із типовими картатими торбами. Жінки тихо, але стривожено перемовляються. Трапляються і поодинокі чоловіки — ті намагаються триматися окремо, з незалежним виглядом.

Якщо спробувати перетнути кордон разом із «мрувками», то за кілька годин розумієш, що їхня «нелегальна» праця досить нелегка. Влітку — нервові напруження... А у прохолодніші пори року багатогодинне очікування на кордоні може стати справді нестерпним. Крижаний вітер, безрадісні пейзажі за колючою дротяною огорожею, суворі вигуки та зневажливі погляди польських митників і прикордонників — вже за годину хочеться плюнути на все і розвернутися, щоб ніколи не

КРИЖАНИЙ ВІТЕР, КОЛЮЧИЙ ДРІТ, СУВОРІ ВИГУКИ ПОЛЬСЬКИХ МИТНИКІВ І ПРИКОРДОННИКІВ — ХОЧЕТЬСЯ ПЛЮНУТИ І НІКОЛИ СЮДИ НЕ ПОВЕРТАТИСЯ

хвилину можуть під машину потрапити. Збоку видається, що навпаки, численні бари та гуртівні дають багато робочих місць, а часті закордонні гості — можливість заробити зайву копійчину. Ні, місцеві селяни хитають головами — навіть офіціан-

руками: «Та ви що! Ми не такі! То все приїжджі». Однак їхнє обурення виглядає надто демонстративним. Згодом зізнаються, що прикордонною торгівлею займаються не лише зайди. Майже в кожного є близький друг чи родич — «човник»

повертатися. Однак «мрувки» чекають, нервово перевіряючи сховану в одязі «контрабанду»: пачки цигарок, пляшки горілки або спирту. Досвідчені «контрабандисти» можуть повісити під одягу до 20 літрів у різноманітних целофанових пакетиках.

За «дошенгенські» роки в колообіг напівлегального контрабандистського промислу тут втягнулися практично усі. Тепер ситуація різко змінилася. Прикордонні служби та консульства сусідньої держави представляють всю Європу, тож стали набагато пильнішими.

«ФРОНТОВИЙ» АДРЕНАЛІН

Повертаючись наприкінці минулого року автобусом в Україну із нелегальним заробітком в кишені, «горілчані контрабандисти» — а це переважно жіночки середнього віку матері родин — не тільки раділи вдалій поїздки, але ойкали та охкали: «Шенген» не за горами!»

Одночасно із банканням новорічних келихів закінчувався термін дії більшості польських віз, виданих напередодні вступу Польщі у Шенгенську зону. А отже, зникала можливість звичного заробітку.

Багаторазова польська віза для жителів прикордонних сіл та містечок Західної України була «продовольчою картою», оскільки годувала цілі родини. Здійснивши дві-три вилазки на той бік кордону із горілкою та сигаретами, вони щоденно заробляли від 20 грн до \$20. Наймоторніші примудрялися, збігавши через пішохідний пропускний пункт кілька разів на день за кордон і назад додому, мати і по \$60 прибутку. «Дітей у Києві вивчив, хату збудував», — ділиться своїми бізнес-успіхами літній чоловік. Тепер він не знає, чим зайнятися, бо «умови гри» відчутно змінилися. Хоча правила видачі віз щойно спрощено, черги навряд чи скоротяться. Крім того, якщо візу все-таки і видадуть, то, швидше за все, вона буде короткотермінова, одноразова. Тому вже незабаром доведеться знову вставати в чергу за вклейкою у паспорт. І знову платити консульству €35.

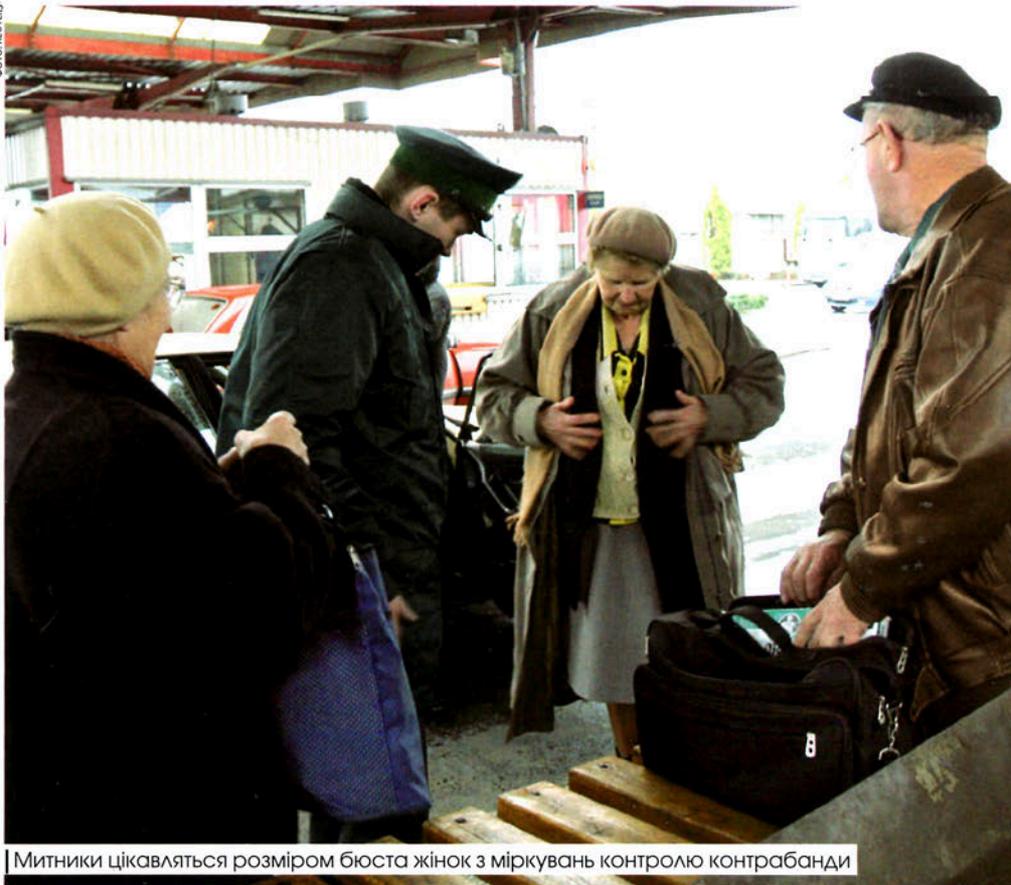
Які реальні альтернативи «човникарству»? Їх не видно. Пані Марія із села Петелич, яка приїхала до Рави-Руської за покупками, розповідає: «Роботи обмаль, державних підприємств немає, а в приватні ▶

ФОТО АВТОРА

Прикордонне містечко Рава-Руська не надто розжирило на «човникарстві»

ФОТО: REUTERS

Митники цікавляться розміром бюста жінок з міркувань контролю контрабанди

Саме так, пішки, мандрують у Польщу цигарки з України

беруть лише «по благу». Їхати на роботу до Львова місцевим не вигідно. Великої платні там не буде, а на дорогу та харчування доведеться ви-

магати зі вступом до інституту, то хоче він чи ні, а мусить «виробляти» візу та везти горілку на польські базари. З іншого боку, контрабанда —

ДЕННА ВИЛАЗКА ЗА КОРДОН ПРИНОСИТЬ ВІД 20 ГРН ДО \$20. ЗА ПІШОГО ПЕРЕХОДУ МОЖНА ЗАРОБИТИ І \$60

тратити чимало грошей». «У Львові один пірижок гривню коштує!» — докидає дядько Василь, односелець пані Марії. Якщо ж хтось має родину, дітей, яким потрібно купувати одяг та шкільні підручники, чи допо-

це постійна гра: хто кого перехитрить, крім заробітку вона додає в буденне життя екстриму, і багато «човників» вже не мислять свого життя без щоденної порції адреналіну. Їх можна порівняти з людьми,

які після участі у бойових діях вважають всі інші заняття не вартими їхньої уваги. Хоча самі «човники» навряд чи усвідомлюють психологічну залежність від своєї «професії».

Представниця Львівської облдержадміністрації Оксана Музичук вважає, що заняття контрабандою — це свідомий вибір жителів прикордонної зони. На її думку, якби було бажання, вони могли б спробувати знайти собі якесь інше, пристойніше, заняття. Але де? Якщо немає роботи в тамтешніх селах та містечках, то нехай, мовляв, їхали би на заробітки до Львова.

ВІЗА ДЛЯ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Але якщо горіччано-цигаркова контрабанда шкодить економіці Польщі, то «м'ясна» відчутно б'є по прикордонних українських селянах. За наявності на ринку дешевого контрабандного польського м'яса і ще дешевшого сала, українцям не вигідно розводити домашню худобу.

До речі, контрабанда польського м'яса донедавна була ще одним видом заробітку місцевих. На пішохідному переході люди брали з вантажівки в Польщі кілька кілограмів м'яса і цілком легально переносили його в Україну, де його вантажили в іншу машину, і так до безкінечності. Зрештою, власну свинину чи яловичину доводиться віддавати власним перекупникам за «польською» ціною, тобто, як на нашій мірці, за безцінь.

Отже, жителі прикордонних районів Львівщини з нетерпінням очікують підписання угоди про малий прикордонний рух, подібний до того, що вже діє у домовленостях з Угорщиною. Ця угода передбачає можливість безвізового перетину кордону для всіх жителів 50-кілометрової прикордонної зони. Замість візи їм видаватимуть спеціальний пропуск, який діятиме до 5 років і коштуватиме €20. На території Польщі пересування з таким пропуском також обмежуватиметься зоною.

...На центральній вулиці Рави-Руської стоїть поставлений в радянські часи пам'ятник Богданові Хмельницькому. Гетьман погрозило спрямує свою булаву в бік польського кордону, а місцеві дотепники жартують, що він вимагає багаторазової візи. ■

ПОГЛЯД

ДМИТРО КРАПІВЕНКО
головний редактор сайту «1+1 News»

Чужого навчаюся – свого не цураюся

Колись довго реготав над мультим про Мясню, яка влучно визначила роботу промютера («зайчиком на Блюхера»): «Нічого дурнішого у моєму житті не було. Ну, хіба інститут». Я не мав досвіду роботи «зайчиком» і не скажу, що шкодує про роки, проведені на філфаці в університеті Шевченка. Ні. Зовсім ні. Але 15-річне перебування в системі освіти загалом справило гнітюче враження. Коли отримав диплом, то відчув таку дику радість, що, напевно, чимось нагадує емоції дембеля чи зека, який звільнився умовно-достроково. Я дистанціювався від держави і вона від мене: з того дня я не був гвинтиком її системи, а лише «податкозобов'язаним» громадянином.

Наша освіта завжди лякала мене своєю кострубатістю, бюрократизмом та де в чому антигуманною сутністю. Можливо, мені просто не пощастило, бо я починав навчання в радянській школі, а закінчував її на зламі епох, і навіть в універі на парах із філософії нам із захватом розповідали про історичний матеріалізм. Я ледь не присягнувся, коли отримав диплом, що більше ніколи не вчитимусь в

українських вишах. Та не дарма Святе Письмо застерігає від клятв. Кілька місяців тому я таки пішов вчитися в один український виш на спеціальну програму і... не пошкодував. Бо вперше в житті потрапив на лекції американських та британських викладачів. Ніколи не мав особливих емоцій до західної освіти і Заходу в цілому, але лекції закордонних професорів чи не вперше в житті викликали в мене азарт до навчання.

Я нарешті збагнув, що ж насправді мене відштовхнуло у вітчизняній освіті. Примус і менторський тон завше дратують молодшу людину, і саме тому студентство в усіх країнах є найреволюційнішим класом. Наша особливість – у мертвотності самого навчального процесу. На кафедрі стоїть поважний дядько, який ЗНАЄ, ЯК ТРЕБА, і втовкмачує це знання тобі в мозок усім своїм сивочолим авторитетом. І хоча це ЯК ТРЕБА він дізнався ще за махрового історичного матеріалізму, і хоч згодом він у нього усі «поправки на вітер», але продовжує нести знання масивно – могутнім сталінським монолітом, сперечатися з яким – собі до рожче.

Американські професори, принаймні ті, з якими мені довелося мати справу, не апелюють до вкритих мохом фоліантів (вся лекція – на флешці) і давність їхніх статистичних даних обмежується минулим місяцем. Сивого колишнього «гарвардського хлопчика», як і мене, цікавить майбутнє журналістики: як виглядатиме ньюзрум через 10 років, чи здатний Інтернет поглинути усі «старі медіа», як втримати увагу читача, який щодня купається в океані інформації. Ми разом із ним моделюємо, яким шляхом йтиме медійний бізнес, адже від цього залежить його і моє майбутнє. І навіть часом мені здається, що він, як і я, ніколи в житті не повторює на ніч, чим відрізняється фельетон від памфлета і не зазирає у шпаргалку з повним переліком шрифтів. І, можливо, він не згадає це взагалі, бо він не втовкмачує своїм студентам це остогидле ЯК ТРЕБА. Мені про те забувати не можна, бо завтра до мене прийде черговий студент-практикант чи дипломований журналіст із головою, повною академічного мотлоху, і без жодного уявлення про те, що відбувається і відбуватиметься у професії, якій його навчали 5 років в українському виші.

«ГОСПОДНЯ ВОЛЯ»

ВЕЛИКИЙ ГОЛОД 1845 – 1849-Х ВИВІВ ІРЛАНДЦІВ НА ШЛЯХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

АВТОР: КИРИЛО ГАЛУШКО, ЦЕНТР ІМ. В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПИНСЬКОГО

Трагедія середини ХІХ ст. стала для ірландського народу історичним рубежем: після «великого голоду» незалежність острівної країни стала лише питанням часу. Суперечки щодо того, чи був цей голод «геноцидом ірландського народу», досі збуджують учених та пересічних ірландців.

КОЛОНІАЛІЗМ ЧИ КАТАКЛІЗМ?

До середини ХІХ ст. в Ірландії селяни-католики (ірландці), які жили і господарювали на землях панів-протестантів (англійців), сплачували лендлордам ренту зерном. Останні ж продавали дороге товарне зерно до Британії і, відповідно, збагачувалися. Самі ж ірландці жили, споживаючи переважно картоплю – поживу зли-

лостивився над людьми, проте наступного, 1846 року усе повторилося. Британський уряд на чолі з сером Робертом Пілом зі співчуттям поставився до негараздів Ірландії і, навіть зі значними клопатами, скасував закони, що роками штучно утримували високу ціну на хліб. Це було кроком співчуття, проте в ірландців усе одно не було грошей на хліб, навіть дешевший. Щирий християнин Роберт Піл не зупинився на цьому і замовив в Америці «індіанське зерно» (кукурудзу) для голодних та намагався впровадити схеми для створення нових робочих місць в Ірландії, аби місцевим жителям було чим платити за їжу.

Проте справжні негаразди настали тоді, коли британський уряд доручив виконання своїх допомо-

НІХТО НЕ ЗАПЕРЕЧИТЬ ТОЙ ФАКТ, ЩО ВЕЛИКИЙ ГОЛОД ЗАПОЧАТКУВАВ ІРЛАНДСЬКУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

дарів. Це тривало до 1845 року, коли шкідливий грибок, так звана картопляна гниль, не дав визріти картоплі. І так повторювалося ще 5 років поспіль.

Країна почала голодувати. Першого року пошесть єпископ Дублінський молився, аби Бог зми-

вих програм нижчим посадовцям на місцях – у самій Ірландії. Їхній очільник, чиновник-протестант Чарльз Тревел'ян, вважав голод Божою волею, спрямованою, аби припинити збільшення католицького населення. А хіба ж варто сперечатися з «Його волею»? Тому десятки тисяч

людей конали тоді, коли зачинені державні склади були заповнені американською кукурудзою. Інші «економічні інтереси» також зіграли свою роль: продавати ірландську худобу до Англії було вигідніше, аніж забивати на місці та годувати голодних. Ірландське зерно тисячами тонн відправляли до тієї ж Англії, поки чекали на американську кукурудзу.

Тисячі нужденних намагалися пробитися до міст, але їх відганяла

Ірландський народ виморила голодом відсутність не збіжжя, а картоплі. Набережна у Дубліні

армія, інші тисячі кидалися до кораблів, які плвли до Америки — і тисячами тонули або помирали дорогою. На кораблях загинуло майже стільки ірландців, скільки негрів-рабів, яких до тієї ж Америки везли з Африки. 1850 року чверть населення провідних міст східного узбережжя США та Канади становили саме ірландці. До 1849 року голод послабився, але його природним наслідком (імунітет людей погіршився) була епідемія холери.

Населення 8-мільйонної Ірландії зменшилося на 2,5 млн, з яких 1,5 млн осіб емігрували, а 1 млн — померли від голоду.

Страшна трагедія збурила сумління і почуття гідності багатьох ірландців, незалежно від їхньої конфесії. У 1848 році, коли Європою ширилася революційна «весна народів», у серпні розпочалося й місцеве повстання, швидко придушене владою. Саме тоді з'явився відомий нині ірландський націо-

нальний прапор-триколон. Розпочалася ірландська політична еміграція. Патріотичний рух міцнішав, не зважаючи на репресії. Земляки, які виїхали до Америки і зберегли страшні спогади 1845—1849 років, були надійною зовнішньою підтримкою ірландським самостійникам. 1858 року в день Святого Патрика було засновано таємне Ірландське республіканське братство, що об'єднувало і католиків, і протестантів, члени

Голодомор знаний у світі завдяки позиції українців

якого присягалися «на вірність Ірландській республіці, що зараз фактично створюється...», закінчуючи: «Тож, Боже, помагай. Амінь». Свободи довелося чекати довго — ще 70 років, але тепер ніхто не заперечить той факт, що Великий ірландський голод започаткував ірландську незалежність.

«ДО» ТА «ПІСЛЯ» ГОЛОДУ

Для сучасних ірландських істориків 1845–1849 роки стали «вододілом

національної історії», поділивши шлях країни на добу «до голоду» та добу «після голоду». Звісно, що до Другої світової війни поняття «геноцид» не було поширене і, відповідно, не застосовувалося до цих трагічних подій. Та й причиною голоду спочатку був грибок-шкідник і британський уряд вживав певних заходів для покращення ситуації, тобто навряд чи англійці ставилися до ірландців, як Гітлер до євреїв. Начебто нічого сумнівного... Пи-

тання в іншому: чи були благодійні урядові дії адекватними, чи усвідомлював лондонський уряд справжні масштаби лиха? І чи не заважало «адекватності заходів» те, що голод міг самотужки «розв'язати» ті національно-конфесійні проблеми, які століттями накопичувалися на ірландському ґрунті?

Сучасний історик Крістіна Кінелі стверджує, що уряд використав голод як можливість «полегшити» стан справ у Ірландії, а тому, хоч і дійсно допомагав, проте, очевидно, мало. Професор права Ф. Бойл жорсткіше сформулював свої юридичні висновки для громадського Комітету голоду-геноциду ірландців (Нью-Йорк): «Очевидно, що протягом 1845–1850 років британський уряд застосовував стратегію масового голоду в Ірландії, щоб знищити національну, етнічну та расову групу, відому як «ірландський народ». Такі дії, на думку правознавця, «були фактом здійснення геноциду ірландського народу згідно зі статтею 2 Гаазької міжнародної конвенції про геноцид 1948 року». Така позиція поширена серед американських ірландців: у школах Нью-Йорка учні вивчають Великий голод як «цілеспрямоване позбавлення британцями ірландців їжі, потрібної для виживання». Відомий англійський історик А. Дж. Тейлор наголошував, що «англійська система управління працювала вхолосту», а те, що реальних жертв не стадо ще більше, то лише тому, що «для цього не робилося спроб». Натомість ірландський історик Кормак О'Града заперечує факт геноциду, спираючись на два аргументи. По-перше, геноцид передбачає доказовий свідомий намір убивства людей, чого не було; по-друге, більшість британських урядовців сподівалися на «покращення ситуації в Ірландії» — і не в сенсі вимирання ірландців, просто безпорадно чекаючи, коли усе само виправиться. Тому, на думку О'Гради, набагато більше підстав говорити не про геноцид, а про системне ігнорування лиха, про зневагу, недбалість і нехтування «на центральному, локальному, громадському та приватному рівнях». Від себе додамо, що проблема «зневаги» чи взагалі «ставлення» когось до чогось вкрай важко піддається правовим визна-

Ірландці є однією з націй-засновниць США. Меморіал у Нью-Йорку

ченням, які оперують фактами вчинених дій.

Отже, більшість дослідників сходяться на тому, що неможливо на підставі документів довести факт «свідомого і цілеспрямованого геноциду» — того, що голод сплановано або свідомо підтримувано англійцями з метою знищення ірландської спільноти.

БРАТИ ПО НЕЩАСТЮ

Відчуваю, що українським читачам, більшості з яких навіть ніколи не чули про Великий ірландський голод, усі ці суперечки на протилежному кінці Європи зрозумілі. За умов підкореного існування ірландці почали вмирати, бо проти них була економічна доцільність. Зерно вигідніше було продати на

рошо»), але це, може, заспокоїть ненадійну «окраїну» — запанує порядок і соціальний оптимізм.

Ірландцям було «легше». По-перше: свій «продподаток» зерном вони також здавали, але решту у них не відбирали. Не було такого «завдання». По-друге: попри усю свою «зверхність» і «нехтування», англійська держава хоч якусь часточку нужденних підгодувала і цим порятувала. Але це була буржуазна і часом християнська Британія, а не справжня народна Радянська Країна, для якої інтереси більшості завжди вищі за інтереси кількох мільйонів меншості — «демократичний централізм», дорогі товариші. По-третє: вони могли втекти до Америки, звідки ті, хто доїхав, за кілька років почали допомагати

НАЙБІЛЬШЕ ШКОДИ ЗАВДАЛИ НЕ «ВОЖДІ» З ЛОНДОНА ЧИ МОСКВИ, А СВОЇ, «МІСЦЕВІ»: ВОНИ Ж НАПЕВНЕ ЗНАЛИ, ДЕ, У КОГО І ЩО Є

експорт, а тим, хто голодує, варто було почекати — може, «бич Божий» цією карою просто позбавить англійську владу і місцевих можновладців клопотів із тубільцями-ірландцями? Бо ж надто це бидло було бунтівне... Так і у нас. Адже ж ніхто із кремлівських вождів не написав буквально: «Знищити під корінь усіх хохлів». Лише «економічна доцільність»: індустріалізація, експорт зерна за валюту. А тишком думали: ну, помирають (може, навіть думали, що це «нехо-

землякам, і не лише грошима, але й зброєю. Що було спільним і найсумнішим? Найбільше безпосередньої шкоди завдали не «вожді» з Лондона чи Москви, а свої, «місцеві»: вони ж напевне знали, де, у кого і що є, і хто був «хороший», і хто був «поганий». Кому допомогти, а кого залишити помирати на долівці власної хати. По-четверте, чим ірландці від нас суттєво відрізнялися: після Голоду незалежність Ірландії стала для них лише питанням часу. ■

ДОВІДКА

Давні кельти

Історія Європи останніх двох тисячоліть мало що лишила від колись відомого і поширеного кельтського народу: на межі нової ери він був найчисленнішим у Європі, заселивши землі від Атлантики до Чорного моря, а сьогодні зберігся лише на Британських островах (Ірландія, Шотландія, Вельс) та у французькій Бретані. Єдина з кельтських держав, що здобула незалежність, — це Ірландія, яка виборолла її у 1922 році, а закріпила цей статус у 1949-му. Незалежність стала результатом низки заколотів, бунтів, повстань, протианглійської та внутрішньої громадянської війн, урядових репресій, загибелі тисяч патріотів та звичайних мирних жителів. Морально вона виправдовувалася переважно тим, що за колоніального статусу країни ірландці опинилися на межі виживання: у XIX ст. катастрофічний голод міг поставити останню масну і сумну крапку в їхній історії. Смарагдовий Острів зберігав свою незалежність до другої половини XII ст., коли англійська корона почала завоювання країни, що поділялася на десятки самостійних кланів. Захопивши прибережні міста, загартники почали поволі просуватися все далі до околиць острова. Вони сприймали кельтів як диких варварів, які потребують лише надійного ярма. У захоплених ірландських містах сформувалася нова «ірландська нація» — англійці, які почували себе «справжніми», «цивілізованими» жителями острова. У XVI ст. Реформація остаточно поділила острів: селяни-кельти залишилися католиками, а їхні володарі з міст та панських маєтків стали протестантами, які ставилися до селянок як до еретиків, нічим не кращих за тварин. Лише Бог виступив суддею у мирських пристрастях: кожен тримався своєї найістиннішої віри як останнього порятунку. Іновірці ставали природним й одвічним ворогом. Усі переваги владарювання на цьому вулкані релігійної і національної ворожнечі мали протестанти. Ірландці ж, які рушали за кращим життям до міст, змінювали свою віру, мову та політичні уподобання — так було зручніше для виживання.

ДНІ КАЛЕНДАРЯ

ПОЧАВШИ ВІДЛІК
СВЯТКОВОГО
НАСТРОЮ ВІД
ЩЕДРОГО МИКОЛАЯ,
ЛЮДИ ВОЛІЮТЬ
НЕ ВТРАЧАТИ ЙОГО
АЖ ДО САМОГО
ХРЕЩЕННЯ.
ОСОБЛИВО
У МУКАЧЕВОМУ

АВТОР: АНДРІЙ ШЕВЕЛЬОВ

З акарпаття, як істинно українська територія, хоч і сховане за хребтами гір, прагне й у свята не відставати від «континентальної» частини. Але додає традиційним розвагам місцевого колориту. Миколая тут можуть називати Міклошем, на Різдво ходять з Бетлегом, а на Меланки — замість того, аби спільно з рештою країни пити святкове шампанське та всесезонну оковиту — закарпатці дістають діжки з вином і навіть влаштовують відповідні фестивалі.

Аби дослідити це явище, ми вирушили на либонь найвідоміший у країні фестиваль вина, що проходить в Мукачевому на Старий Новий рік — саме тоді, коли за старовинним звичаєм дозволяється відкрити перші діжки доброго встояного трунку. ▀

КОЛЬОРУ ВИНА

Хурделиця зникла у променях ранкового сонця. У вікнах з'явилися засніжені сваявські схили. Хвилини за 40 потяг добіг до Мукачєвого і, звільнившись від доброї половини пасажирів, почав тікати далі на захід. Коли натовп поволі зник у автівках, автобусах і бічних вулицях, ми пішли за людьми із порожніми каністрами — і дійсно вийшли на вулицю Миру, що на кілька днів стає ареною невторного дійства.

ЗА КОРОЛІВСЬКИМ ПРАВОМ

Фестиваль було засновано 12 років тому як продовження давніх традицій виноробства, поширених на Закарпатті й особливо — на теренах сучасного Мукачєвського району — одного з «найсонячніших» районів області. Вино потрібно не тільки любити і вміти його виготовляти, але й вдало продавати та, як зараз кажуть, «промотувати». Тому вибір Мукачєвого є найорганічнішим, адже місто, яке отри-

мало королівське право скріплювати угоди з продажу вина та лози ще в далекому 1376 році, завжди славилось своїм хистом збирати великі ярмарки і найкращих гендлярів звідує.

Головну ідею фестивалю важко описати інакше, аніж сакральним *In vino veritas*. Приватний винороб, який виготовляє тонну-другу вина щороку, запропонує скуштувати налитого сонцем напою від щирого серця, без жодного бюджету і потаємного зиску. Чим безбожно користуються фахівці з утилізації пустих пляшок та решта екологічно свідомої інтелігенції. Власне, «Червене вино» — це не тільки дегустації, що плавно переходять у масове споживання, але й вертеп, цигани, самодіяльні співи, народні гуляння і конкурси вшанування найкращих виноробів, які отримують не лише заламіновані папірці, а й такі потрібні в господарстві подарунки, як-то вівці, свині, борошно або дубові діжки.

ЧЕРВОНО-БІЛА ГЕОГРАФІЯ

До честі організаторів, фестиваль не обмежується участю виключно мукачєвських виноробів. На «Червене вино» запрошують гостей із Іршавського, Берегівського, Виноградівського районів, позаяк у двох останніх містах проводяться власні фестивалі, а берегівці навіть назвали свій фест доволі контраверсійно — на честь білого вина, і навіть заснували власний винний орден. До речі, хоч мукачєвський фестиваль і зветься «червеним», в арсеналі виноробів-учасників повно чудових «білих» сортів: трамінеру, рислінгу, неповторної лєанки та різноманітних мускатів. Мускати є і в «рожевій» сортовій гамі, але домінують-таки червоні сорти, переважно так звані ізабельні, з характерним ароматом і густим червоним кольором.

Останнім часом закарпатські винороби намагаються вирощувати більше «розкручених» сортів, як-то: каберне-совіньйон та мерло

ВАРТО ВІДВІДАТИ

Палац «Білий дім» (XVII ст.)

• Резиденція трансильванських князів Ракотці та австрійських графів Шенборнів. Оригінальна споруда у стилі бароко.

МУКАЧЄВО

Замок Шенборнів (с. Чинадієво)

• Побудований наприкінці XIX ст. Споруда має 12 веж та 365 вікон — за кількістю днів у році, у парку висаджені рідкісні рослини

Замок Паланок

• Розташований на горі вулканічного походження висотою 68 м. Один із найбільших, найстаріших і добре збережених замків на теренах нашої держави. Заснований не пізніше XI ст.

Каплиця Св. Мартина

• Одна з найкрасивіших та найстаріших пам'яток готичної доби в Україні. Збудована у XIV ст. як алтарна частина старого готичного храму, знесеного у 1904 році.

Дегустація – заняття небезпечне, оскільки безкоштовне

ФОТО АВТОРА

і грузинський «витязь» – сорт сапераві, адже смаки вітчизняних споживачів потроху глобалізуються.

Вже згадана ізабелла є основою багатьох «фестивальних» вин. Особливо добрі, як на січневу температуру, гарячі напої, які розливають із термосів, чайників і навіть з великих вухатих каструль, нагріті на місці переважно газом. Часом зустрічаються доволі закручені рецепти, де окрім вина і меду можна знайти різноманітні прянощі, трави і навіть горішки. Мед виступає на «Червоному вині» і як самостійна одиниця. Кажуть, пасічників на фестивалі щороку тільки більше. А яке вино без гарного сиру?

Найвідоміший на Закарпатті селиський сир названо за місцем

ФЕСТИВАЛЬ «ЧЕРВЕНЕ ВИНО» ПРОХОДИТЬ У МУКАЧЕВОМУ. ЙДІТЬ ЗА ЛЮДЬМИ ІЗ ПОРОЖНІМИ КАНІСТРАМИ – І ВИ НЕОДМІННО ВИЙДЕТЕ ТУДИ, КУДИ ПОТРІБНО

виробництва – Нижнього Селища неподалік Хуста. Він потребує окремого фестивалю або гімну. Черга до ятки з селиським – чи не найдовша. Сири виробляються за швейцарською технологією і, на відміну від супермаркетних аналогів, мають «дорослий» смак, адже дозрівають у підвалах, не поспішаючи потрапити на полиці магазинів. А ще під вино гарно йдуть смачні ковбаси і шинка, підсма-

жені прямиєнько на багатті біля діжок із вином.

ТАКТИКА

Але дегустація та наїдки – це тільки частина дійства, верхівка гастрономічного айсберга. За дегустацією – поповнення запасів, адже добре вино постоїть і до нового врожаю. Якщо, звісно, не вжити його раніше.

Спочатку ви йдете довгим рядом із діжками, діжечками, пляшками, ►

Замок Паланок видно з будь-якої вулички Мукачєвого

На фестивалі у райцентрі інколи бувають поважні гості зі столиці

НОТАТКИ ТУРИСТА

Як дістатися

Потягом. Через Мукачєве проходить магістральна гілка Львів – Чоп. Нею курсують потяги, що з'єднують Ужгород з рештою країни, та переважна більшість потягів, які прямують у країні ЄЕС.

Вартість квитків із Києва: 95–112 грн (купе), 66–76 грн (плацкарт).

У дорозі – 12–15 годин.

Авто. Траса М-06. Відстань від Києва – 775 км.

Літаком до Ужгорода. Рейси з Києва здійснюються 4 рази на добу. Тривалість польоту – 1 год, 50 хв. – 2 год. Вартість – 570–650 грн в один бік. Відстань від Ужгорода до Мукачєвого – 40 км.

термосами та іншим посудом, що ховає різноманітні вина, спинається біля кожного винороба, щоб вшанувати його натхненну працю, а зробити це можна тільки скуштувавши його продукцію. Не менше двох-трьох сортів! А оскільки сортів на Закарпатті багато, то, пройшовши не більше десятка газд, ви приймаєте рішення змінити тактику. І зупиняться тільки біля невеличких діжок, у

яких частіше зберігають авторські вина...

Але пройшовши половину експонентів, ви таки розумієте, що авторського вина на Закарпатті також дуже багато. Ноги притуплюють, у голові співи, йти далі не дуже хочеться. Що ж, час присісти на лаву, якщо пощастить знайти вільну, або за столик з наїдками, бо після продегустованих на свіжому повітрі вин апетит розігрується недитячий.

**ОСОБЛИВО ДОБРІ, ЯК НА СІЧНЕВУ
ТЕМПЕРАТУРУ, ГАРЯЧІ НАПОЇ,
ЯКІ РОЗЛИВАЮТЬ ІЗ ТЕРМОСІВ,
ЧАЙНИКІВ І НАВІТЬ З ВЕЛИКИХ
ВУХАТИХ КАСТРУЛЬ**

ФОТО АНТОША

UNIAN

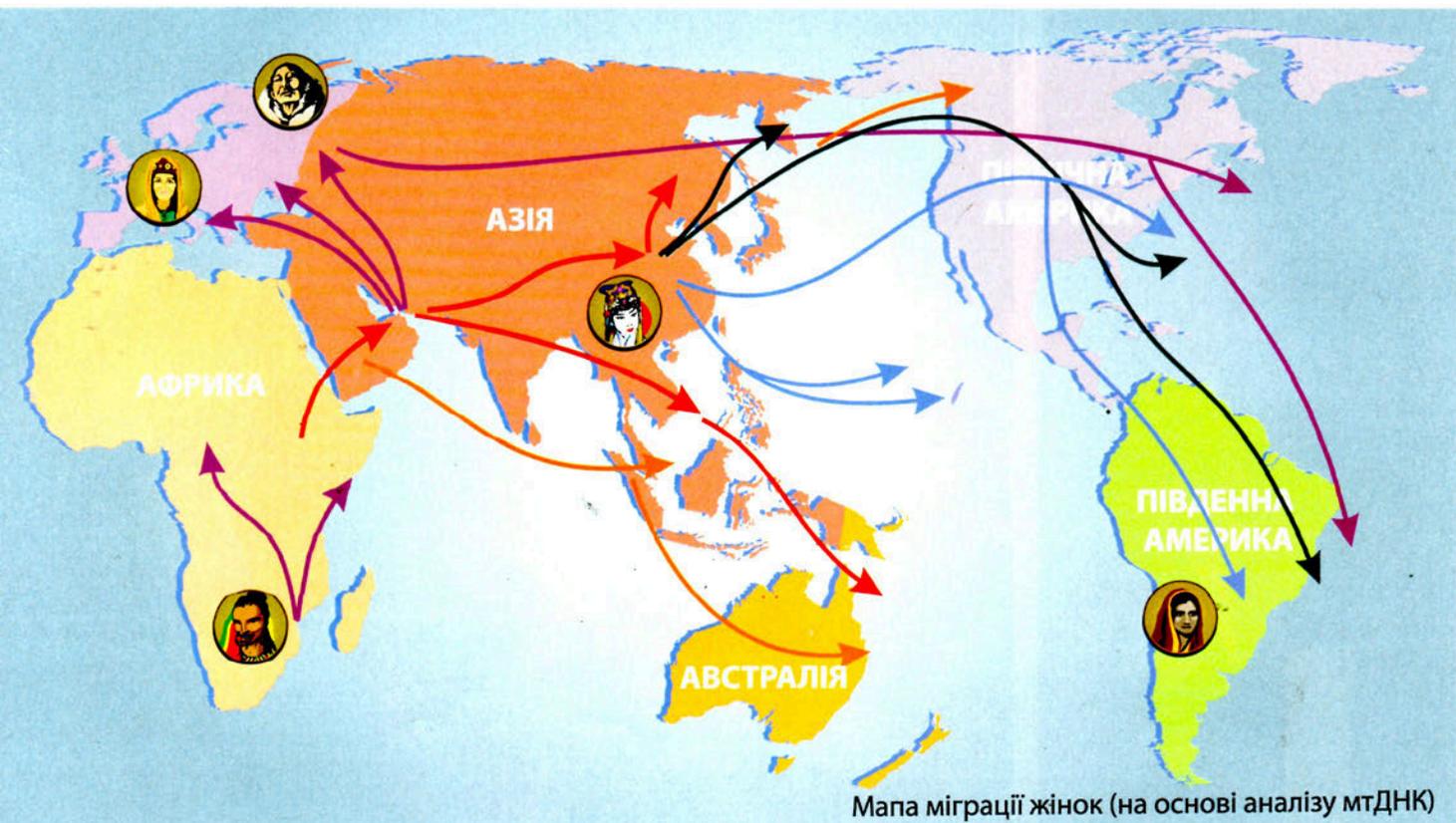
Потім відкривається друге дихання. Якщо ж ні, краще зачекати і з'їсти ще одну соковиту мукачівську ковбаску. Друга частина шляху долається фрагментарно, шеренги діжок схожі на редути супротивника... Потім — найважче: згадати, вино яких виноробів видалося найсмачнішим і віднайти їх серед моря діжок і бутлів.

І знову проблема: де б взяти ще з чотири руки, аби втримати придбані бутлі та кілька діжечок? Але мукачівці знають вихід із ситуації. Обвішавшись тайстрами*, з наплічниками на спинах, деякі навіть з малими дітьми, приїжджають на фестиваль, боцімто немає на кого лишити... А дивишся — причеплять до коляски цілу батарею і задоволені повертаються додому. ■

Дівчина красна на «Червоному вині» п'є рожеве

* Тайстра — гуцульська торбина, яку носять через плече.

ПЛАТКА ПІВЛЮ-НІКОЛОВ

Хромосомна КНИГА БУТТЯ

ГЕНЕТИКИ СТВОРЮЮТЬ РОДОВІД НАЩАДКІВ АДАМА ТА ЄВИ ЗА ДОПОМОГОЮ АНАЛІЗУ ДНК СУЧАСНИХ ЛЮДЕЙ

АВТОР: Олена Горбенко, кандидат біологічних наук, Інститут молекулярної біології та генетики НАНУ

Як ви вважаєте, що спільного між генетикою та історією? А між географією та комп'ютерною програмою? А між усіма цими галузями? На перший погляд — нічого. Однак, як свідчить практика, методи генетики, у поєднанні з технологічним прогресом, можна з успіхом використати для вирішення проблемних питань географії та розкриття темних плям історії.

ІСТОРІЯ В ГЕНАХ

2005 року всесвітньо відомий журнал National Geographic, не менш відома корпорація IBM та приватний

фонд родини Вейт об'єднали свої фінансові можливості та технологічну міць і спрямували їх на виконання чи не найцікавішого наукового проекту XXI ст., назва якого — генографія. Звідки ми прийшли, де і коли жили наші спільні пращури, наші Адам і Єва, як саме відбувалася міграція людства у часі та просторі, де коліска першої людини — на всі ці запитання виконавці проекту планують відповісти за 5 років. За цей період дослідники мають зібрати та проаналізувати 100 000 зразків ДНК різних корінних, тобто тих, які жили з давніх-давен, народів світу, побуду-

вати на їхній основі мапу всесвітньої подорожі Homo sapiens. До проекту залучено експертів із 10 різних країн світу: Австралії, Бразилії, Китаю, Франції, Індії, Лівану, Росії, Південної Африки, Великої Британії та США, що координуватимуть збирання матеріалу у волонтерів. Крім того, чи не вперше в історії науки проект відкрито для загалу [див. довідку].

«Найбільша книга з історії, будь-коли написана, — це саме та, що захована у нашій ДНК», — проголошує керівник проекту доктор Спенсер Велс. Сучасні знання і технології дають змогу тепер її прочитати. ДНК

кожної людини унікальна, як відбитки пальців, що є результатом рекомбінацій спадкового матеріалу наших хромосом, які ми отримуємо по рівню від батька й матері та які обумовлюють «нарис» нашого організму, всі його зовнішні та внутрішні ознаки. У своєму хромосомному наборі чоловік має X- та Y-хромосоми. Вони ще називаються статевими. Жінка ж має дві X-хромосоми. Якщо чоловік передасть своїй майбутній дитині хромосому X, народиться дівчинка, якщо Y — хлопчик. Жінка, окрім хромосом, передає своїй дитині мітохондріальну ДНК (мтДНК). Мітохондрії — це клітинні «міні-органи», які мають власну нехромосомну ДНК. Колись у далеку давнину мітохондрії були бактеріями, які згодом потрапили у клітини вищих живих істот, втратили самостійність та призвичаїлися жити у клітині у злагоді, виробляючи енергію. Хоча мітохондрії є у кожній клітині чоловіка та жінки, під

селення людства Земною кулею. Чим більше відрізняється послідовність ДНК-маркерів двох етносів — тим раніше останні розділилися. Отже, кожній зміні у ДНК-маркерах відповідає певне місце у часі та просторі, що робить можливим генетичне картування пересувань чоловіків та жінок від самої давнини, створення родинного дерева *Homo sapiens* і віднайдення його колиски.

СЛІДОМ ЗА ДАРВІНОМ

Спочатку дослідники орієнтувалися на 100 000 зразків ДНК, зібраних по всьому світу, але завдяки своїй відкритості проект генографія знайшов багато прихильників з-поміж пересічних людей, і вже сьогодні до шифрувальних центрів передано близько 240 000 зразків ДНК, а проаналізовано майже 80 000. Вже зараз можна сказати, що результати збігаються із теорією, яку підтримують більшість науковців — всі сучасні люди, неза-

території сучасної Ефіопії, Кенії або Танзанії. Саме туди прямують генетичні ланцюжки мтДНК.

Пошуки стародавнього Адама за допомогою аналізування Y-хромосоми також привели дослідників у Африку, у період 60—90 тис. років тому. Тобто, нині з'ясовано, що генетично Адам приблизно на 1000 поколінь молодший Єви.

Варто зазначити, що генетичні Адам і Єва не є ані подружжям, ані біблійними героями — це так звані віртуальні точки простору, де сходяться сліди всіх вибраних ДНК-маркерів, і від яких починається розгалуження і формування крони сучасного генетично-генеалогічного дерева людства. Так само, як і при побудові геральдичних дерев дворянства на основі реєстрових книг і літописів, пошук пращурів за ДНК-маркерами ускладнюється у зв'язку із втратою інформації завдяки спадковості та випадковості. На чоловіках природа частіше експериментує: якщо зміна в ДНК корисна, то вона закріпиться у подальших поколіннях, якщо ні — гілка чоловічої лінії обірветься. Та й спосіб життя сильної статі з давніх-давен небезпечний і тернистий, тоді коли жіночою справою було виховання дітей і приготування їжі зі здобичі, яку приніс чоловік. Тому давню материнську лінію людства прослідкувати легше, та й розмаїтіша вона, ніж чоловіча. ■

НАША ДНК — ЦЕ ЗАШИФРОВАНА КНИГА ВСІЄЇ НАШОЇ ІСТОРІЇ, НЕ ТІЛЬКИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ, АЛЕ Й РОДИННОЇ ТА НАВІТЬ АРХЕОЛОГІЧНОЇ: СУЧАСНІ ЗНАННЯ І ТЕХНОЛОГІЇ ДАЮТЬ ЗМОГУ ТЕПЕР ЇЇ ПРОЧИТАТИ

час запліднення мтДНК сперматозоїда руйнується, тому дитина отримує її лише від матері.

Хромосома У та мтДНК стали відправними пунктами, від яких відштовхнулися генографічні дослідники. Протягом нашого життя ДНК, отримана від батьків, зазнає неперворних змін і надає нам певних рис, часом непритаманних батькам. Але певні ділянки Y-хромосоми і мтДНК консервативні, тобто змінюються дуже повільно — приблизно одна зміна на 500 поколінь — і тому довго передаються від покоління до покоління без змін. Якщо ж у них відбувається зміна — чоловік разом із Y-хромосомою передасть змінену ділянку своїм синам, а жінка разом із мтДНК — всім дітям, хоча лише її доньки потім передаватимуть зміну нащадкам. За допомогою співставлення змін у ДНК-маркерах окремих індивідів можна дослідити міграцію цілих етносів від самого початку роз-

лежно від рас та національностей, походять з єдиної колиски, що колихалася в Африці десь 150—200 тис. років тому. Навіть підраховали, що дві найвіддаленіші на Землі людини є між собою 14-рідними братами й сестрами.

Всі проаналізовані ДНК-маркери, не зважаючи на безліч змін, що накопичувалися в них із часом, можна звести до кількох основних груп. Наприклад, різновиди мтДНК сучасних європейок можуть бути об'єднані у 7 різних материнських ліній, так званих гаплогруп, які науковці символічно назвали жіночими іменами: U (Урсула), X (Ксенія), H (Гелена), V (Вельда), T (Тера), K (Катрін) і J (Жасмін). У свою чергу ці «доньки Єви» крок за кроком у минуле генетично зводяться до загальної праматері, яку охрестили мітохондріальною Євою. Сучасні дослідження свідчать, що мітохондріальна Єва жила близько 140 тис. років тому в Африці на

ДОВІДКА

Пізнай себе

Кожна людина на Землі за бажання може дізнатися, ким були і звідки прийшли її далекі прасщури 20–40 тис. років тому. Для цього потрібно замовити на веб-сайті National Geographic спеціальний набір учасника, що коштує \$100. За допомогою набору необхідно зіскребти із внутрішньої поверхні щічки трохи клітин та відіслати їх для аналізу під анонімним шифром. З цих клітин генетики виділять і розшифрують ДНК, порівняють специфічні ділянки — ДНК-маркери — із зібраними зразками у базі даних. Потім за допомогою інтерактивної мапи на сайті власник ДНК зможе візуально прослідкувати, з якої місцевості і з якого часу тягнуться його корені.

БІГТИ ТА СТРІЛЯТИ

9 ЛЮТОГО В ОСТЕРСУНДІ РОЗПОЧНЕТЬСЯ ЧЕМПІОНАТ СВІТУ З БІАТЛОНУ

АВТОР: РУСЛАН РОДЗІН

Найкоротший шлях до цього шведського містечка такий: літаком з Києва до Стокгольму, звідти ще 550 км автобусом або орендованим авто. В останньому випадку доведеться уважно стежити за дорогою, зважаючи на появу лосів та оленів у сутінках — лобове зіткнення з цими красенями не обіцяє нічого доброго ні мандрівникам, ні копитним. Ціна квитка на одну гошку цілком демократична — трохи менше €90. Але замовляти потрібно заздалегідь: сьогодні біатлон популярний, як ніколи. У середині січня на одному з етапів Кубка світу в Рупольдингу було зафіксовано рекорд відвідуваності — 23 000 осіб. Усього за 5 днів німецьких стартів стадіон відвідали майже 100 тисяч людей. А чемпіонат світу зазвичай викликає більше пожвавлення. Тож і про місця в готелі доведеться подбати ще вдома, через туристичну агенцію або Інтернет.

Та коли ці клопоти залишаються позаду, настає час карнавалу: нормальний громадянин перетворюється на вболівальника. У крамничках є фарба, якою на обличчя наносять кольори національного прапора, калатала, гудки і дудки, а головне — неперевершений набір дурнувятих шапочок. Спорядження фана обов'язково має бути доповнене привезеним із дому жовто-блакитним стягом. Позаяк Україна міцно тримається поміж «середняків», у місцевих крамарів нашого прапора може не виявитися.

МІШЕНІ ЗАМІСТЬ СИЛУЕТІВ

З трибун відкривається чудовий вид на стадіон, куди спортсмени після проходження кола прибувають для стрільби. Відтоді, як біатлон набув сучасних рис, стрільці мають лежачи потрапити у мішень розміром 4 мм, зі стійки стоячи — 11 мм. Раніше

| Від біатлоністів до мішеней — 50 м

ФОТО: REUTERS

НАВІГАТОР

видовищність дійства була пов'язана з тим, що біатлоністи розстрілювали паперовий силует із кружальцем у центрі. При підрахунках результату це додавало неабиякого головного болю суддям: уявіть лише, як воно — перевірити за півтори години близько 400 дір'явих картонів і при цьому не помилитися. Нині глядачі розважаються в інший спосіб. Коли після влучного пострілу падає чорне вічко, присутні гучно вітають це схвальними вигуками. Або навпаки: як «маже» один із ймовірних претендентів на перемогу, стадіоном котиться стогін розчарування.

Звуковим супроводом армія фанатів може як підбадьорити свого спортсмена, так і «підкосити» чужого. Ось біатлоніст з'являється на стадіоні. Намагаючись вгамувати дихання, стишує хід. Бере в руки гвинтівку вагою 3,5 кг. Дорогою через переговорний пристрій йому вже повідомили дані про його швидкість, силу вітру, а погодні зміни він і сам уже відчув: за підвищення температури під час гонки всього на 1 градус та невеликих змін вологості повітря майстерність мастильників лиж зводиться нанівець. А тут поруч ще й суперники, наче із кулемета, строчать. І галас навколо, як на рок-концерті.

З НАДІЄЮ НА КРАЩЕ

20 січня в італійському Антхольці завершився останній перед чемпіонатом світу кубковий етап. Найсмачніший — гонка з масовим стартом, яку ведуть 30 найсильніших біатлоністів.

Коли Оксана Хвостенко на початку допустила 2 промахи, склалося враження, що й на цій стадії Кубка нічого не зміниться: невисокий темп бігу — давня хвороба і жіночого, і чоловічого складу української команди. Компенсувати втрачені секунди дозволяє хіба що влучність. Та лідерці збірної вдалося вгамувати хвилювання, і надалі вона пройшла дистанцію бездоганно. Підсумкове 13-те місце найсильнішої біатлонної нації — норвежці, німці, росіяни — мабуть, розцінили б як провал. Ми ж можемо говорити про відносний успіх.

Публіка цього дня перевершила саму себе, зумівши вплинути на розподіл 1-го і 2-го місць. Андреа Хенкель на 4-й вогневий рубіж прийшла швидше і почала стріляти. Її вболівальники дружно відгукувалися на кожне влучання, чим збивали її переслідувачку Сандрін Байї. Як наслідок — французенка двічі втрапила в «молоко» й залишилася поза подіумом, а німкеня виборола «золото».

У чоловічій гонці представник України Олексій Айдаров підтвердив, що від вітчизняної збірної варто чекати на будь-що. Після дебютного «чистого» рубежу він посідав пристойний 12-й рядок. Згодом промахи відкинули біатлоніста на 21-й. А триумфував Олександр Біорндален, який отримав свою 80-ту перемогу в лижних видах спорту. Аби перевершити найвище досягнення Інґемара Стенмарка, йому потрібно ще 6 разів довести свою вищість за інших.

Антхольц показав, що наразі Олександр Айдаров перебуває не в бездоган-

ДОВІДКА

Нудьга і спорт

Прообраз біатлону винайшли скандинави. Прикордонні патрулі цих країн, маючи в розпорядженні тривалу зиму, зброю і купу вільного часу, почали змагатися між собою у швидкості бігу на лижах та влучності стрільби. Оскільки сталося це ще в середині XVIII ст., жодних санкцій до порушників з боку їхнього військового керівництва застосовано не було. Так шведські та норвезькі прикордонники розважалися до зимових Олімпійських ігор 1924 року, коли до програми включили предка біатлону — «змагання військових патрулів». Внаслідок антивоєнних настроїв після Другої світової війни біатлон мало не поховали — гонки людей з карабінами в руках світова спільнота визнала надто «мілітаристськими». У сучасному вигляді біатлон відродився рівно 50 років тому: відтоді справжню зброю замінили дрібнокаліберними гвинтівками.

ній формі. Для підвищення фізичних і психологічних кондицій у нього, як і в членів української збірної, залишається 2 тижні. Нашим біатлоністам, крім швидкості та влучності, бракує ще й витривалості — марафон Кубка світу повністю їм проходити важко. Проте в наших — неабияка сила характеру. Саме під час світових змагань українцям вдалося досягнути найвищих своїх результатів. ■

ПІДСУМОК

Залік Кубка світу 2007/2008 після 6 етапів

ЧОЛОВІКИ

Місце в заліку		Ім'я та прізвище	Очки
1		Оле-Айнар Біорндален	550
2		Дмитрій Ярошенко	439
3		Міхаель Грайс	390
4		Максім Чудов	365
5		Бйорн Феррі	351
30		Олексій Айдаров	91
35		Сергій Седнев	61
44		Олег Бережний	40
45		Олександр Біланенко	40
53		В'ячеслав Деркач	28

ЖІНКИ

Місце в заліку		Ім'я та прізвище	Очки
1		Каті Вільгельм	468
2		Андреа Хенкель	456
3		Сандрін Байї	440
4		Магалена Нойнер	423
5		Мартіна Глагов	398
28		Оксана Хвостенко	101
36		Віта Семеренко	58
37		Валя Семеренко	57
64		Лілія Вайгіна-Єфремова	4
66		Оксана Яковлева	1

КОЛІАС: НАДІЯ ГОЛЯ

Нивка рідної

НА НАЦІОНАЛЬНУ ПРЕМІЮ ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА 2008 РОКУ НОМІНОВАНО 86 ОСІБ ІЗ 64 ТВОРАМИ І РОБОТАМИ. ЦЕЙ ПЕРЕЛІК МАЙЖЕ ВДВІЧІ ДОВШИЙ ПОПЕРЕДНЬОГО

АВТОРИ: ВІКТОРІЯ ПОЛІНЕНКО, ІВАН ЛЮТИЙ

Єтри основні варіанти розмови про Шевченківську премію. Перший — її можна добряче вилаяти. І є за що: у сумному радянському минулому нагороджували не за естетику, а за відданість (або її симуляцію) ідеології. У непевному теперішньому прекрасне придушене пафосом державотворення. У майбутньому Тарас-премія має або смиренно упокоїтися, або так кардинально видозмінитися, як це вда-

ється лише дуже великим грішникам, які на старість ідуть до монастиря.

Другий — її можна захищати. Різониї кілька. І за часів СРСР були пристойні й поважні лауреати, згадаймо хоча б Романа Іваничука, Станіслава Людкевича, Миколу Колесу, Анатолія Кос-Анатольського. Оборонці необхідності вшановувати гідних особливо полюбляють посылатися на поетів Григора Тютюнника. Не додаючи при цьому, що талановитий

письменник із власної волі пішов із життя і не в останню чергу — через образ на чиновників, які замість Шевченківської втулили йому республіканську премію імені Лесі Українки — як дитячому авторові. А похопилися за 9 років із посмертною винагородою вже зовсім інші люди. Ще один адвокатський аргумент. Не варто корчити із себе стоматолога, якщо перед тобою — дарований кінь: державі з її польоту краще видно, кого підносити на вітчизняний культурний Олімп.

КУЛЬТУРИ

Нарешті, третій — озброїтися «перпендикулярним» до проблеми баченням. Ганити вади Національної відзнаки — все одно, що докоряти дурникові за те, яким він народився. А ми, гуманісти, на таке не погодимося.

АНАТОМІЯ ПИТАННЯ

«Хто платить, той і музику замовляє». Цей ресторанный шаблон пояснює, чому кульгавість Шевченківки є не причиною, а результатом. Наслідком того, що мистецьким процесом в Україні й досі прагнуть керувати офіційні особи. Щоправда, сьогодні — з величною метою, бо йдеться про «найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є вершинним надбанням українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять... спрямовані на державотворення...»

Для такого кермування потрібна дешифрація: згуртованість невеликої

групи, що встановлює правила або наглядє за їхнім дотриманням. Народ за бажання може дискутувати щодо персон та їхнього доробку в першому турі на стадії попереднього відбору, та у

100 ТИСЯЧ

Республіканську премію ім. Тараса Шевченка за видатні твори літератури, образотворчого мистецтва, музики, театру і кінематографії було засновано 18 травня 1961 року. У результаті її поєднання з республіканською премією з архітектури 1969 року утворено Державну премію УРСР ім. Тараса Шевченка. Президентським указом з 1999 року Державну перейменовано на Національну премію України ім. Тараса Шевченка. Розгляд, обговорення та оцінювання творів і робіт претендентів відбувається в три тури і здійсню-

другому за «вершинні надбання» голосуватимуть посвячені. Таємно, що автоматично означає відсутність персональної відповідальності в підсумкові.

Порядок вирішення долі претендентів покладено на Комітет національної премії, а склад «суддівської колегії» формується за поданням голови. Члени Комітету естетичну вартість робіт детальній експертизі не піддають. З 1 серпня до 1 листопада кандидатури приймаються, до середини січня визначається «список до обговорення». До моменту оголошення щасливців — дня народження патрона 9 березня — надто мало часу, аби перейматися подробицями.

Лева частка дебатів гарантовано припадає на розгляд осіб пошуківців, і тут включається приповідка «свій до свого по своє». Скажімо, цього року до складу комітетників належить актор і режисер Анатолій Хостікоєв. А в списку є вистава «Про мишей і людей» театральної компанії «Бенюк і Хостікоєв». У цьому рівнянні пема невідомих: якщо Хостікоєв і дотримається почесному правила за таких обставин не брати участь у полеміці, що зазначено в Положенні про Комітет, роботу його колег і близьких людей зможуть вшанувати інші члени Синедріону. У них для цього буде, крім всього, ще одна підстава — імена виконавців головних ролей, режисера та автора ідеї вистави вже не перший раз майорять на кандидатських прапорах.

Стояти в черзі — вироблена звичка українських митців, які свідомо погодилися на ролі у комедії з розподілом лауреатства й мають достатньо терпіння. Згідно з Положенням, ►

ДОВІДКА

ється Комітетом з Національної премії України ім. Тараса Шевченка. Комітет є спеціальним органом, що підпорядковується Президентові України і утворений для попереднього розгляду питань щодо кандидатур на присудження Національної премії. В останні роки кількість премій збільшено з п'яти вдвічі: тепер у номінаціях художня література; документальна і науково-критична література; музика; образотворче мистецтво; сценічне та екранне мистецтво може бути відзначено кілька осіб. Сума кожної винагороди становить приблизно 100 тисяч гривень.

стукати в двері вони мають право лише двічі. Насправді шансів більше. Премій всього 10, а висуванців від офіційних установ — Міністерства культури і туризму України, Національної академії наук України, Академії мистецтв України, творчих спілок, освітніх закладів, літературно-мистецьких об'єднань — майже сотня, бо й самих інституцій немало, і земля наша славиться добрими людьми.

Тому порівнюючи попередній і теперішній реєстри бачимо вже знайомі імена — письменників Ігоря Павлука, Броніслава Грищука, Михайла Олефіренка, Мойсея Фішбейна, Петра Перебийноса, композитора Геннадія Ляшенка, режисерів Віталія Малахова та Олександра Дзекуну, акторів Володимира Петрівца, Богдана Бенюка, Наталії Сумської, художника Володимира Гарбуза, до-

слідників мистецтва Мирослава і Тараса Отковичів. Звісно, лаврів дочекаються не всі, але надіям притаманно помирати в судамах і повільно.

ЗМІНА РАКУРСУ

Залишимо осторонь життєздатність самої премії, доцільність увічнення живих класиків і власні спроби наблизитися до «об'єктивності». Гармонію алгеброю вивирити важко, а

ПРЕМІЯ ДЛЯ МІНІСТРА

Деякі прогностичні спостереження щодо Національної премії 2008 року

Ім'я та прізвище претендента	Назва роботи або проекту	Причина отримання премії	Ймовірна причина відмови
Ігор Блажков	Концерти «Музичне відкриття», запис на Українському радіо першої редакції Третьої симфонії Бориса Лятошинського	Енергійний пропагандист українського музичного академізму	Емігрував у 1990-х
Василь Василенко (автор проекту, автор нової музичної редакції, диригент-постановник), Василь Вовкун (режисер-постановник), Тадей Риндзак (художник-постановник), Степан П'ятничко (виконавець партії Богдана Хмельницького), Людмила Шемчук (виконавиця партії Варвари)	Опера Костянтина Данькевича «Богдан Хмельницький» Донецького академічного державного театру опери та балету ім. Анатолія Солов'яненка	Просвітницька місія – популяризація на сході країни вітчизняної класики. Один із претендентів – нині міністр культури	Попри окремі удачі, переважно зусиллями солістів, мистецька якість постановки невисока
Віра Вовк	Книги «Поезії», «Проза», «Спогади», «Сьома печать», «Ромен-зілля»; переклади творів Тараса Шевченка, Івана Франка, Василя Стефаника, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського, Василя Стуса, Василя Симоненка, Івана Світличного, Ігоря Калинця, Василя Голобородька, Івана Драча, Миколи Воробйова португальською мовою	Майстерне володіння художнім словом як у власній творчості, так і в перекладацькій діяльності	Громадянка Бразилії
Олег Кива	Камерна кантата №2 на вірші Федеріко Гарсія Лорки для сопрано та камерного оркестру, три поеми на вірші Павла Тичини для баритона та камерного оркестру, камерна кантата №3 на вірші Павла Тичини для сопрано та камерного оркестру	Камерні твори композитора без перебільшення належать до «золотого фонду» української музики	Мав необережність місяць тому піти з життя. А зважаючи на чималу чергу ще живих...
Галина Стефанова	Театральні моновистави «Стіна» за Юрієм Щербаком і «Палімпсест» за творами Василя Стуса	Віртуозна робота зі складним за сутністю та тематикою матеріалом в умовах «вільного» польоту	Моновистави масштабно не співмірні величчю премії
Василь Шкляр	Роман «Ключ»	Зв'язки у письменницьких спілках, великий досвід отримання комерційних премій	Детектив

АВТОРСЬКА КОЛОНКА

ось відшукати больові точки вітчизняної культурної евфонії спробуємо.

Якщо сучасне українське мистецтво належить народу, а він про це ні сном, ні духом, то чия це проблема? Навряд чи тільки держави з усіма її інституціями, законами та канонами.

Якщо відкриваючи поетичну збірку одного з номінантів ми знаходимо перли на кшталт «і мати плаче, поки син надворі батька криє матом» або «твої очі у сутінках коси», то про які естетичні тонкощі ми говоримо?

Якщо кіномистецтво представлено лише Михайлом Ткачуком із документальним серіалом «Загадка Норильського повстання», то чи не діагноз це вітчизняній десятій Музі, а разом із нею — й культурній політиці в країні, яка незле почуватється без власного виробництва фільмів?

Якщо з минулого року в мас-медіа вирують суперечки навколо присудження премії польському та американському громадянам в аспекті «куди пливають гроші наших платників податків», то чи не свідчення це хвороби далеко не мистецької?

Якщо на ім'я Президента надходить лист із вимогою скасувати лауреатство Володимира Гришка, підписане співаками Київського оперного театру, оскільки він як соліст «Метрополітен Опера» виступає перед іноземцями, а не своїми земляками, то яку традицію варто називати «національною»?

Якщо вдуматися в тематику й семантику найменувань, представлених у цьогорічному списку робіт — «Барви рідного краю», «Рідна земле», «Обрії душі», «Князівство трав», «Чари ворожбита», «Таємниця рядна», «Божа кара», «Янгол-охоронець», «Янгол з України», то чи не побачимо ми віддзеркалення духовного стану, якості доробку та інтенцій авторів, які творять згадану сьогочасність вітчизняної культури?

Національна премія імені Тараса Григоровича своїм існуванням не створює проблеми, а лише відображає стан речей — у культурі й суспільстві загалом. З цього погляду і її регламент, і люди, які ним керуються, і всі претенденти заслуговують на щире шану. Хоча б за регулярне нагадування про нетривіальність вислову: «Як не хотіти надто багато, то і те незначне здаватиметься великим». Правий Демокрит, сто разів правий. Коли до мистецтва ми підходимо із соціальними критеріями, то й отримуємо дріб'язок. ■

ІДА ВОРС

художник, журналіст-концептуаліст

Дума про гроші

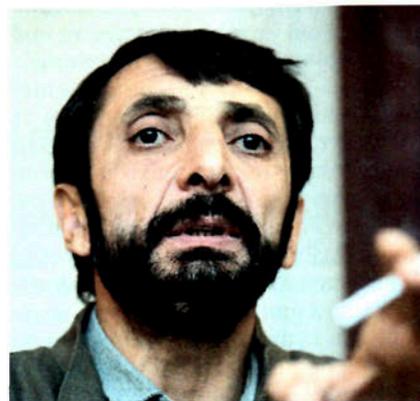
«Думи мої, думи мої, лихо мені з вами...» Бо думаю я про незбагненно-нематеріальне. Вболіваю за «стіхі» рідною мовою, за пісню нашу, увічнених на полотні українських героїв і, що там вже комизитися, за кіномистецтво теж. Не скромно? Так. Але сам себе не похвалиш — ніхто і не заплатить. Та найбільше лихо в моїх думках, що грошей я хочу не за комерційний успіх моїх творчих потуг (це всяк дурень може гонорар отримати), а бажано фінансів майже трансцендентних, за належність до мистецтва як такої, не зважаючи на якість доробку, та ще й слави прагну на всю країну. Тобто хочу Шевченківську премію лише за те, що я митець! Кожного року хочу, як приходять час оголосити чергових геніїв нації. І кожного року не розумію: чому не я? Я теж нікому, крім родичів, не відомий. Я теж належу, як сотні інших невгамовних, до однієї з творчих спілок. Я і вірші можу — рима моя більш вигадлива за класичну «ботінкі — полуботінкі». І картинки малювати вмію, і кінокамерою фільмувати, і співати можу, знаєте, який в мене голос? Не знаєте, то спитайте у моїх близьких, які ладні вже мене до Ла Скала відправити, аби більше тих вокалізів не чути. А статей я останні 15 років написала стільки, що мені Пулітцерівську премію за сукупністю досягнень видати варто. Та не дають.

Натомість кожного року, особливо як Національна премія почала виражатися у гідному грошовому еквіваленті, лауреатами стають все більше дивовижних людей. Хочу спитати: хто вони, всі ті петренки-сидоренки і черезтиногузадерищенки. які десь по кутках оспівують калиново-сопілкові нюанси, дівочі принади і Вічність? Як взагалі про них дізналися? Бо країна їх бачить перший і останній раз — на врученні Шевченківської премії. Безумовно, можна назвати кілька імен серед низки лауреатів за всю історію найвищої в країні мистецької відзнаки, які дійсно її гідні, відомі і зробили чимало для розвитку саме сучасної української культури. А всі інші — це що, квазікультурний мул, з якого виростають поодинокі очеретини справжнього мистецтва? І преміальні їм видають в номінації «Гумус»? Та годі, не треба кидатися красивим словом «профанация». Напевне, Шевченківська настільки глибоко національна, що її може отримати будь-хто із самих глибин нашого надзвичайно співочого народу. А раз так, то наступного року треба знайти якусь дружню творчу установу, щоб пролобіювала мою особу у Шевченківському комітеті. Як отримаю омірний конвертик, потім поділюся із симпатиками по-братськи. Гроші грошіма, але головне — справедливість.

Теплий ДІМ

ПЛОДИ ГРАНАТУ, ТЕНДІТНІ ЖІНКИ, ЗАТИШНІ ОСЕЛІ, ЗОЛОТА ПАТИНА – НА ПОЛОТНАХ ЄГІАЗАРЯНА НАПОВНЕНИЙ СПОКОЄМ СВІТ

АВТОР: Мар'яна Прут

БОРИС ЄГІАЗАРЯН
сдепт ліричного живопису

Єгіазарян знаний в Україні художник. Водночас він – гордість Вірменії, людина, яка боролася за її незалежність з автоматом у руках. У рисах його характеру органічно поєднуються пасіонарність революціонера і рафінованість поета. Він завжди готовий вийти на барикади – змагатися за волю і... створювати незбагнено добрі, по-східному вишукані полотна. Багато приватних колекцій сучасного українського живопису починалися саме «з Єгіазаряна». Легка, майже ескізна манера письма, смачна пастозність відкритих кольорів: червоний, відверто золотий, глибокий синій. Життя вирує, і митець уміє налаштуватися на його хвилі. Він намагається докопатися до суті речей, і коли йому це вдається, художник показує досягнуте із безпосередністю захопленого неофіта – по-дитячому широко, наївно, невимушено.

Єгіазарянові не цікаве все зовнішнє й поверхове. Йому подобається «знімати» верхню оболонку, демонструючи, що там всередині. Улюблений образ-символ художника – «нутрощі» плодів граната, у яких зернятка не тільки вимальовані, але й інкрустовані кольоровими ка-

мінцями. З картини в картину «мандрують» мініатюрні будиночки у розрізі: ми ніби потрапляємо до приватного театру буття. Там красивий посуд і квіти, а ось люди – посміхаються, розмовляють або кохаються,

не звертаючи уваги на глядачів. Полотно Бориса Єгіазаряна – маленька шпарина в інтимний світ душі. Художник, як глибоко віруюча людина, переконаний, що душа присутня в усьому й скрізь. ■

І «БУДИНОК, В ЯКОМУ НАРОДИВСЯ ХУДОЖНИК», полотно, олія

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

Благодійний фонд:

Україно!
Я за тебе!

ЗДОПОМОЖИ
НАМАЛО ВАТІ
МАЙБУТНЄ
НАШИХ ДІТЕЙ

збір коштів для закупівлі
кувезів для немовлят у
пологові будинки України
Тел.: (044)390-75-75

Наші
друзи:

ЖУРНАЛ
GALLERY
КОЛЛЕКЦІЯ ПЕЧАТЛЕННЯ

Capitalist

Тиждень
ТАБЛЕТКА ДЛЯ ДІТЕЙ

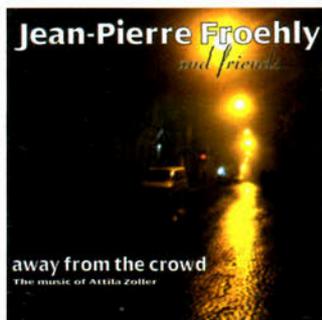
CD

Повернення Аттіли

До альбому *Away from the crowd* («Подалі від натовпу») увійшли кращі композиції легендарного австро-угорського гітариста Аттіли Цоллера. Свого часу він здійснив справжню музичну революцію, заперечивши стереотипи про джазову гітару і водночас змінивши уявлення про європейський джаз загалом. Причому зробив це настільки професійно і грамотно, що захоплення виконавців творчістю Цоллера й дотепер дає змогу говорити про рівень їхнього смаку.

В останньому культур-аташе посольства ФРН і головному героєві проекту Жану-П'єру Фрьолі не відмовиш. За дотепним зауваженням Олексія Когана, він є «кращим джазовим гітаристом серед українських дипломатів і кращим українським дипломатом серед джазових гітаристів». До гітари пан Фрьолі дійсно ставиться більш ніж серйозно: це чутно зі звуко-видобування і видно з добору інструментів, на яких він грає. Та й про Цоллера йому відомо не від третіх осіб: ще в юності він встиг побувати на його концертах і дечому навчитися у метра. Цоллерівську гру музикант не копіює. Він ніби розвиває його ідеї, й так креативно, що під «Солодкою Наталі» — єдиною на диску п'єсою, що належить перу і, мабуть, серцю полум'яного дипломата, — можна сміливо ставити підпис: «Присвячення Аттілі Цоллеру». А з такою командою, як Володимир Зінковський (флейта, фортепіано), Макс Гладецький (контрабас) і Олександр Хорев (ударні), альбом вдалося перетворити на першокласне доповнення як німецької, так і української дискографії.

Іван Лютий

Jean-Pierre Froehly and friends. *Away from the crowd* (the music of Attila Zoller). — Interval Studio, 2007.

КНИГА

Говорить історія

1989 року про Ахмеда Салмана Рушді, автора «Сатанинських віршів», почули навіть дуже далекі від літератури люди. Смертний вирок, що його виніс письменникові аятола Хомейні за блюзнірство і віровідступництво, став топ-новиною задовго до того, як світові ЗМІ отримали підстави говорити про «ісламську загрозу». Те саме могло б статися і 1981-го, після опублікування роману «Опівнічні діти», який швидко перетворився на «наріжний камінь» усієї постколоніальної літератури. Просто високий критик, на щастя, не добачив у цьому тексті гостроти, проникливості, іронії щодо всіх і вся — без розділення на касти, конфесії, політичні уподобання.

Центральна постать книги, герой та оповідач Селім Сінай, народжений рівно опівночі 15 серпня 1947 року, в момент розділу колоніальної країни на дві незалежні держави — Індію та Пакистан. Його

голосом говорить покоління-одноліток власної Батьківщини. Разом з нею він проживає найграндіозніші та найсумніші її сторінки, вважає себе її творцем, а інколи — і жертвою свого часу. Підставою для цього є незвичайні здібності, отримані Селімом при народженні: він здатен читати в серцях інших, а також передавати на будь-якій відстані свої думки. Тому ми спокійно можемо сприйняти той факт, що малий, увійшовши до свідомості Джавахарлала Неру, «... з великою людиною серед купки беззубих астрологів приводив свій 5-річний план в гармонію з музикою сфер». Відтак, «Опівнічні діти» — це калейдоскоп подій, де на часово-просторових зрізах переплітаються долі мусульман, індусів, християн і поєднуються в цілісне епічне полотно життєвої філософії.

Марія Маслей

ВИСТАВКА

Уроки української

Творче угруповання молодих українських художників «Революційний Експериментальний Простір» постало під час Помаранчевої революції. Р.Е.П. взяв хороший старт — велика кількість виставок, гучні перформанси, сміливі заяви про себе як перше покоління в українському мистецтві, що виховувалося поза радянськими стереотипами. Але вже за рік-другий найталановитіші представники групи — Микита Кадан, Жанна Кадірова, Леся Хоменко — вирушили у вільне плавання й все більше уваги почали приділяти персональній творчості. Втративши початкову потужність, Р.Е.П. спробував продовжити своє існування в іншому амбула — наразі «залишок» групи пробується на роль куратора і опікується продовженням програми «Штаб». У її межах відкрито виставку «Нова українська мова». У роздумах щодо самоідентифікації земляків куратори радикально поривають із минулим, зміщуючи акценти з етнічних аспектів на локальні. Експозиційні об'єкти стають

взірцями «найважливішого засобу людського спілкування» лише тому, що вони створені саме тут, в українському просторі, а не деінде. До нового «Р.Е.П.івського» проекту приєдналися арт-група Psia Krew, художники Анатолій Белов та Алевтина Кахідзе, а також автор провокаційного напрямку «шансон-арт» Станіслав Волязловський.

До 6 лютого
Галерея «Карась»
(Київ, Андріївський узвіз, 22а)

Анна Шабeko

КІНО

Злочин і каяття

«Спокута» Джо Райта — той рідкісний випадок, коли авторіві вдалося створити конгеніальний літературному першоджерелу фільм, при цьому задовольнити полярні смаки глядачів і впоратися з цим надзавданням, не йдучи на компроміс із власними уявленнями про мистецтво. Любителі сентиментальних мелодрам матимуть можливість солодко поплакати. Вишуканих кіногурманів утішить стилістика стрічки. А справжні естети насолоджуватимуться костюмами й пейзажами.

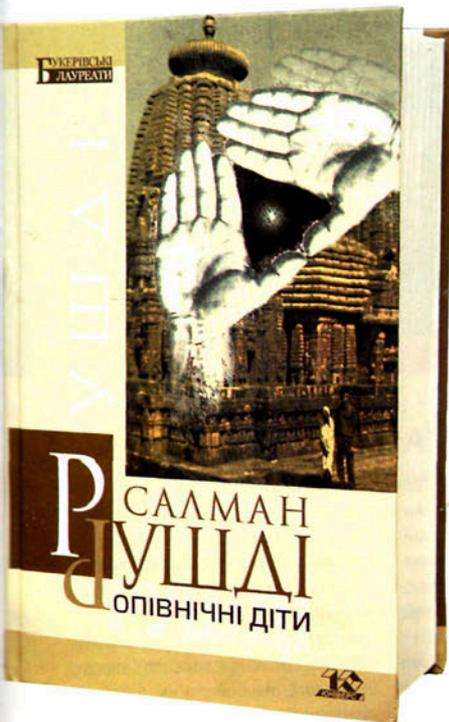
Картина оповідає про те, як деталі, помножені на обставини, набирають невідвортної руйнівної сили, а невинна витівка обертається трагедією. Історія життєвої катастрофи типової англійської родини розпочинається влітку 1935 року, а закінчується сьогоднішнім. Головні дійові особи — студентка Сесилія (Кіра Найтлі), її сестра-підліток Бріоні і син дворецького Роббі (Джеймс Маккевой), у якого закохані обидві панянки. Але поки що про це не знає ні він, ні вони самі. Хлопець має по-

чуття до Сесилії, та не знає, як це показати і тому постійно потрапляє в халепи. Один із дрібних казусів призводить до хибного звинувачення Роббі у спробі зґвалтування. Бріоні, яка в уяві «домалювала» незрозумілу їй інтимну ситуацію й неадекватно потрактувала її, буде вимушена аж до старості спокутувати гріх невчасно мовленого слова. Тож і ми побачимо героїню в трьох вікових категоріях: 13-річну дівчинку талановито зіграла Саорайз Роан, дорослу Бріоні — Ромола Гарай, літню пані — Ванесса Редгрейв.

У кінотеатрах України з 17 січня

Олександра Коверзнева

Салман Рушді. Оповідні діти. — К.: Юніверс, 2007.

ТЕАТР

Мордобій між «ісправником» і повітовим головою

Вибори — це те неunikне зло, яке завжди з тобою, нащадку демократії. До вибору, вибачте за тавтологію, у нас є небагато. Зокрема, якщо сам процес вже викликає кольки у печінках і скрегіт зубів, на вибори краще подивитися під іншим кутом зору, наприклад, сценічним. Театр на Подолі роздобув з-під завалів забуття прецікаву, хоча й маловідому, комедію Григорія Квіткі-Основ'яненка «Дворянські вибори» (режисер — Віталій Малахов). П'єса, яку заборонив до постановки Микола І, не застаріла за суттю і формою: майже 200 років тому наш мудрий земляк живописав закулісну технологію виборів у «мордах ліца» і «положеннях тела».

Провінційні дворяни зі смішними прізвищами за пляшкою «іспанської» мадери з українських грушок розподіляють високі посади у суто

парламентському стилі: домовляються і зраджують, чубляться й напиваються до свинячого вереску. Це виглядає як відверта карикатура, аби не закрадалася підозра, що у «них» — «там» все так і відбувається! Часом стає аж моторошно від провидіння класика, який зобразив мордобій між «ісправником», тобто шефом поліції, і повітовим головою.

Проте Малахов не піддався на відвертий шантаж сьогоднішнього, хіба що на початку вистави актори читали глядачам невеличку лекцію про драматургію та закрутили інтригу з підсадними в публіці. Замість «любих друзів» на кону виникають тіні Ричарда III, лорда Байрона, він же — Чацький, гоголівських персонажів із «Мертвих душ». Серед цих образних симуляцій і сам відчуваєш себе персонажем театру життя. От тільки одного не передбачив Квіткі-Основ'яненко — через століття у виборах братимуть участь жінки. Тоді б режисеру довелося вводити до спектаклю привида Жанни д'Арк. А ця вже дала б усім прикурити.

Київський драматичний театр на Подолі (Київ, Контрактова пл., 4)

Наталія Шевченко

КЛАСИКА

ВИСТАВКА

ДЖАЗ

КІНО

«ВІРТУОЗИ» В ДЖАЗІ

ГАСТРОЛІ На якій б маргінесі не виштовхувалося сьогодні класичне мистецтво, воно має всі шанси не сходити з перших шпальт газет, якщо його ім'я — камерний оркестр «Віртуози Москви» й афішу з ними ділить всесвітньо відомий піаніст Деніс Мацуєв. Поборники академізму докоряють цим музикантам за відсутність концепції, та вона така є: виступати якомога частіше і збирати якнайбільше публіки, даючи їй те, що вона хоче, причому максимально якісне. Тому й нинішня програма називається «1 класика, 1 джаз». Джазову компанію Мацуєву-імпровізатору складуть контрабасист Андрій Іванов і ударник Дмитрій Севастьянов. А диригувати по черзі з Владіміром Сімкіним буде прекрасний альт-саксофоніст Георгій Гараян. «Віртуози Москви» у боргу також не замишляться. Від класиків своє вагоме слово скажуть Моцарт і Прокоф'єв.

31 січня

Національний палац «Україна»
(Київ, вул. В. Васильківська, 103)

ЗИМОВИЙ РАХУНОК

Якщо у всіх концертних організаціях сезони відкриваються у вересні, акції Українського філармонійного товариства неодмінно стартують у січні. На 2008 рік заплановано 130 музичних вечорів в Андріївській церкві. Перший із них присвячено Моцарту. У виконанні камерного оркестру симфонічної капели «Ренесанс» прозвучать його Симфонія №40 та Фортепіанний концерт №23.

26 січня

Андріївська церква
(Київ, Андріївський узвіз, 23)

ДУХ ВЕНЕЦІЇ

ЖИВОПИС Творчу манеру Аліни Максименко впізнати неважко: соковиті, насичені кольори, енергійне письмо, яким художниці вдається передати найтонші емоційні нюанси, а надто — жіночу чуттєвість. На її полотнах жінки завжди різні — замислені та грайливі, життєрадісні й загадкові. На виставці «Сліди» до улюбленої теми мисткині додала втілює на полотнах спогади про Венецію. Замилування цим містом цілком законне: мірне: техніка Максименко наче спеціально створена для його зображення. Патьоки фарби, чисті кольори затні якнайточніше передати дух міста на воді з його таємничими відблисками та грою світла й тіні. Роботи художниці сьогодні дуже популярні, й не тільки в Україні. З кожним роком кількість закордонних персональних виставок росте, але найбільшою популярністю Максименко користується у Франції, куди вона навідується з новими експозиціями кілька років поспіль.

До 7 лютого

Галерея «Триптих»
(Київ, Андріївський узвіз, 34)

ВІЙНА І МИР

Можливість познайомитися з оригіналами видатного німецького експресіоніста Отто Дікса. 86 робіт початку 1920-х років поділено на 2 розділи. Перший презентує період, коли майстер офорту працював у реалістичній манері. Другий, екзальтований та іронічний, присвячено циклу «Війна», над яким Дікс почав роботу під час Першої світової.

До 24 лютого

Музей західного і східного мистецтва (Одеса, вул. Пушкінська, 9)

ЛИШЕ ЗІРКИ

КОНЦЕРТ спецпроекту All Stars Band збере максимальну кількість зірок, яку тільки вміщує склад джазової команди. За бас-гітару візьметься Джімі Хесліп — партнер Джо Кокера, Рода Стюарта та Джона Скофілда — той самий, який після смерті легендарного Жако Пасторіуса був запрошений до біг-бенду його імені. Гітаристом буде Чак Лоеб, за сумісництвом — неабиякий композитор, котрий за останні 9 років випустив 7 сольних альбомів. Теж композитор, але вже клавішник, Джеф Лорбер продемонструє фірмову еkleктику жанрів в діапазоні від госпелу до бі-бопу. Саксофоніст Ерік Марієнтал особливого представлення не потребує: грав із Чіком Коріа та басистом Джоном Патітуччі. Оповістить усе навколо боем барабанів один із кращих ударників планети Вілл Кеннеді.

26 січня

Київський театр оперети (Київ, вул. В. Васильківська, 53/3)

27 січня

Театр музичної комедії ім. Михайла Водяного (Одеса, вул. Пантелеймонівська, 3)

FASHION-CONCERT

Формат екзотичний для України, але добре відомий у світі. У супроводі «РадіоБенду Олександра Фокіна» на спеціально оформленій сцені буде показано колекцію німецької дизайнерки чоловічого одягу Доріс Хартвіх. У концерті також візьме участь афроамериканська співачка з Німеччини Кім Сендерс. На якій із складових шоу зосередити свою увагу — справа вибору глядачів.

29 січня

МЦКІМ «Жовтневий»
(Київ, вул. Інститутська, 1)

ПО-ДОРОСЛОМУ

ТРАГІКОМЕДІЯ Сема Гарбарскі «Ірина Палм зробить це краще» — з тих фільмів, на які одразу вішають ярлик «неоднозначний». Тому немає нічого дивного в тому, що когось він розлютить, дехто розчутиться або просто повеселиться, та навряд чи стрічка лишити глядача байдужим. Скромна удовиця з англійського передмістя для того, щоб урятувати хворого онука, продає будинок і знімає з рахунку всі заощадження. Та цієї суми на операцію не вистачає — і пані вирушає на пошуки грошей. Випадково вона заходить до стріп-клубу, де є вакансія hostess. Не розуміючи, про що йдеться, Мерті хапається за можливість заробити. І не відступає навіть тоді, коли їй показують робоче місце. Найкраще свідчення міцності характеру героїні — вибір актриси: головну роль виконала легендарна Маріанна Фейтфулл, співачка та колишня коханка Міка Джаггера.

3 24 січня

Кінотеатр «Жовтень»
(Київ, вул. Костянтинівська, 26)
Кінотеатр «Київ»
(Київ, вул. В. Васильківська, 19)

ІГРИ РОЗУМУ

Кримінальний трилер голлівудського ветерана Сідні Люмета «Ігри розуму» про двох братів, які вирішують пограбувати кримінальну власних батьків, виявляється зовсім не тим, чим здавався на перший погляд. Детектив несподівано стає драмою, а ідеально спланований злочин перетворюється на давньогрецьку трагедію. Своєю новою роботою 83-річний класик доводить, що власти у старечій маразм йому не судилося.

**У кінотеатрах України
з 24 січня**

ТЕАТР

РОК

ФЕСТИВАЛЬ

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

НОВОТ & СО

Суміш блюзу, джазу і рокабілі в живому виконанні.

25 січня. Клуб «Мастер Шмідт» (Дніпропетровськ, вул. Шмідта, 14)

26 січня. Бар Gung'Ю' bazz (Донецьк, б-р Шевченка, 3)

FLEUR

Одеська готик-поп формація з новою програмою.

25 січня. Клуб «XXI век» (Одеса, вул. Рішельєвська, 9а)

«НЕДВИЖНА ТІНЬ ВІД МІКРОФОНА» Музична вистава пам'яті Володимира Висоцького Київського театру поезії та пісні.

25 січня. Будинок офіцерів (Київ, вул. Грушевського, 30/1)

КОНЦЕРТ ОЛЬГИ БАСИСТОК

У програмі: Бах, Гуно, Гендель, Перголезі, Моцарт, Шуберт, Сен-Санс, Бізе, Гріг, Віла-Лобос.

26 січня. Національний будинок органної і камерної музики (Київ, вул. В. Васильєвська, 77)

ІТАЛІЙСЬКА ПРОГРАМА

У виконанні Академічного симфонічного оркестру Львівської філармонії звучатиме Симфонія №4 Мендельсона, увертюра з опери «Італійка в Алжирі» Россіні, «Італійське капричіо» Чайковського.

25 січня. Львівська обласна філармонія (Львів, вул. Чайковського, 7)

«ДРЕДНОУТИ»

Вистава за п'єсою Євгенія Грішковца.

27 січня. Академічний драматичний театр ім. І. Франка (Київ, пл. І. Франка, 3)

ВІДБІРКОВИЙ ТУР РОК-ФЕСТИВАЛЮ

Виступи гуртів «Царське село», «Назад шляху немає», «Біла вежа», «Пупса Кукс», «Берег Бонанзи», April, Sunrise, Bredberі.

27 січня. Клуб «Бінго» (Київ, просп. Перемоги, 112)

«ПРИХОВАНЕ КОХАННЯ»

Загадкові варіації на 1 дію з творами французького письменника Еріка-Емануеля Шмітта.

30 січня. Майстерня театрального мистецтва «Сузір'я» (Київ, вул. Ярославів Вал, 14б)

«ПАНІ ТА ПАНОВЕ»

Експозиція світин Євгена Волокіна представляє жанр портрета у фотомистецтві.

До 7 лютого. Муниципальна художня галерея (Одеса, Сабанєєв міст, 3)

САМОТНІСТЬ

ТРАГЕДІЯ Шекспірівський «Король Лір» в інтерпретації московського «Сатірікона» та режисури Юрія Бутусова постає в декораціях, які не дають змоги визначити просторово-часові координати. Сцену завалено «рештками» з інших вистав: коли світ руйнується, не до церемоній. Дивитися маємо на те, що від нього лишається. А від короля у блискучому виконанні Константина Райкіна лишається дитина — вередлива й непередбачувана. Тож донькам набридає повсякчас задовольняти дрихли батька. А відтоді, як склали колишньому можновладцеві іспит на лицемірство, дорогу до влади їм може заступити лише смерть. У фіналі живий Лір намагається всадити своїх бездіханних дітей за росялі. Марно. За версією «Сатірікона», його хрест — не божевілля, а самота.

29 січня
Театр музичної комедії ім. Михайла Водяного (Одеса, вул. Пантелеймонівська, 3)

1 лютого
МЦКІМ «Жовтневий» (Київ, вул. Інститутська, 1)

КРОКОМ РУШІ!

Абревіатура ЧМО має з десяток розшифровок, але однойменній виставі «Театру 19» пасують ті, що стосуються збройних сил. Йдеться бо про військову специфіку, психологію бійців, армійські штампи. Щодо останніх режисер Ігор Ладенко наголошує, що в армії, як у житті, важить не так наявність Чималоого Матеріального Забезпечення, як можливість бути людиною.

27 січня, 2 лютого
Будинок актора (Харків, вул. Красіна, 3)

АТАКА КЛОНІВ

ТУР Фредді Мерк'юрі належить до видатних музикантів ХХ ст. Тому спробувати переспівати вокаліста Queen може тільки дуже смілива людина. 12 років тому британець Ром Комбер таки зазіхнув на святиню, почавши співати партії Фредді у новоствореному гурті The Bohemians. Музиканти грають тільки кавер-версії «квінівських» пісень. Причому на це їх «благословили» самі учасники культової групи. Почувши близько сотні композицій свого гурту у виконанні The Bohemians, гітарист Queen Брайан Мей охарактеризував почуте й побачене одним словом: «Діамант!» Триб'ют-бенд цінують за якісне музичне й вокальне відтворення матеріалу і за близьке за духом до блискучих виступів Мерк'юрі шоу.

25 січня
Клуб «Звездний Ільяс» (Севастополь, вул. Нахімова, 2в)

26 січня
Клуб «Тайм-Аут» (Дніпропетровськ, вул. Панікахи, 61)

27 січня
Клуб «Palladium» (Одеса, Італійський бульвар, 4)

КОРОНОВАНІ БЛАЗНІ

Вокалісти рок-гурту «Король і Шут» не зізнаються, кому з них яка роль більше личить. «Князь» (Андрей Князев) — основний автор текстів. «Горшок» (Міхал Горшенев) — музичний та ідейний натхненник. Таким дуєтом вони і співіснують, тішаючи серця панків жорстким звуком і загримованими пиками.

27 січня
Обласна філармонія (Хмельницький, вул. Гагаріна, 7)

МЕГАЕКСТРІМ

МІКС Протягом двох днів на фестивалі Tatoo-House Fest на публіці змагатимуться майстри боді-арту і тату з України, Росії, Білорусі, Польщі та Чехії. Фізичні зміни охочих до розмальовування або відозмінення власного тіла відбуватимуться під супровід року. Музичний складник дійства вартий особливої уваги — спектр представлених напрямів і гуртів покликаний задовольнити смаки найширшого кола рок-любителів. Відповідатимуть за озвучування шоу фіналіст Всеукраїнського національного фіналу «Свробачення-2005» De Shifer, класики вітчизняної рок-сцени «Ток», дітище одного з кращих українських звукорежисерів Олега Білого — гурт White, а також Mechanical Poet, Roketa, Crystal Sword, Nolens Volens, DVS, «Чорний обеліск», «Боні Нем». Організатори запевняють, що спеціально підібраний зал з унікальними акустичними характеристиками має забезпечити непервершену якість звука.

2-3 лютого
ЦКМ СБУ (Київ, вул. Ірининська, 6)

«ПРО РОК»

Всеукраїнський рок-фестиваль з 2006 року збирає молодих рокерів на Сумщині, у місті Кролевець. Наприкінці січня організатори вирішили показати його учасників і в столиці. У концерті братимуть участь тільки найкращі — «Система Корр» (Коропестень), «МОРІЯ» (Київ), S.V.D. (Київ), Malinconia (Київ), Hellion (Запоріжжя), JimJams (Суми) та Mogaу Eel(Москва).

26 січня
Клуб «Бінго» (Київ, просп. Перемоги, 112)

НІЗВІДКИ В НІКУДИ Їду на роботу метро, а саме Куренівсько-Червоноармійською лінією. І не можу зрозуміти, чому вона так називається? На Куренівку метро, може, й збиралися протягти, але передумали. Найближча гілка йде Оболонню. Вулицю Червоноармійську знову називають Великою Васильківською. Та й метро вже давно її проскочило і пішло далі: дійшло до Либідської, тепер буде станція на Голосіївській площі (де знаходиться редакція **Тижня**), а в перспективі літера «М» засяє десь аж на Теремках. Тобто логічніше і природніше було б назвати цю гілку метрополітену Оболонсько-Теремківською. ■■

**ІГОР
КРУЧИК**

**НАТАЛІЯ
ВАСЮТИН**

КАВА І ГОЛУБИ По дорозі на роботу зайшла до невеличкого гастроному. Перше, що впало у вічі — два голуби: білий та чорний, дзьобиками один до одного. «Явно не виспалася — глюки вижаються», — подумала я, міцно заплющила очі, постояла так зо три секунди, відкрила очі і... голуби не зникли. Сиділи вони на кавовому автоматі. «Ого», — тільки-но й змогла промовити я. «Це ще не «ого». От як санстанція прийде — ото буде «ого», — невдоволено відповіла мені продавець, старанно вичищаючи морозильну камеру, що стояла саме під голубиними хвостами. «Тільки двері зранку відчиниш — вони тут як тут, і не виженеш потім», — пояснила вона появу птахів у магазині. Може, голуби — це й красиво, проте каву я там точно більше не купуватиму. ■■

НАЇЗДИЛИСЯ Днями на перекурі почув розмову сусіда та його друзів про літній відпочинок. Розповідали про те, які занедбані курортні міста у Єгипті, скаржилися на пісок, сміття та сервіс, обмежений територією готелю. А ще кілька років тому поїхати на море у Єгипет або Туреччину означало досягти певного економічного та соціального статусу. У Крим останнім часом їздили тільки «бідні», хоча насправді бідні співвітчизники взагалі нікуди не їздили. Економічної свободи можна досягти або завдяки зростанню статків, або завдяки обмеженню витрат, кому що до вподоби. Шкода тільки, що відпочинок на Байкалі чи Камчатці коштує як три сезони на берегах Мертвого моря. Сервісу в цих місцях практично немає, але яка краса... ■■

**СЕРГІЙ
ГУЗЬ**

**МИХАЙЛО
КОРИШЕВ**

ДВІР Футбольне поле. За брамою — гомінка вулиця. Асфальтованою трасою летять залізні авто. Летять з ранку до вечора. Наче нескінченний табун коней.

Двором біжить малий. Зазвичай він спостерігає за життям будинку з дідового балкона. Хлопчині все подобається у його дворі. Він вважає, що світ має бути таким, як його двір та його дід. Старий час від часу розповідає онуку, як природа бавиться з людиною. Він каже, що ця гра дуже схожа на іншу — з піском. «Наприклад, будеш фортецю, зводиш мури, сходи, дахи — і зненацька все трохи. Саме так, — каже дід, — все і відбувається у житті». Хлопчик це зрозумів, коли дивився на щойно збудовану багатоповерхівку на місці футбольного майданчика. ■■

КУПУЙ ПІРАТСЬКЕ! Страйк голлівудських кіносценаристів виявився явищем значно серйознішим за масштабом і тривалішим за часом, ніж думалося раніше. Акція триває уже три місяці, а кінця їй немає. Нормальна життєва ситуація: крейтори не хочуть будувати відносини з корпораціями за старими цінами, а жирні жуки відмовляються підвищувати їм платню. Обурює лише одне: чому Голлівуд з таким пафосом бореться зі споживанням в усьому світі нелегальної продукції? Так чи інакше, висновок зі сказаного простий: продовжуємо зі спокійною совістю купувати піратські DVD. Бо наші гроші все одно не гріють справжніх трударів, осідаючи на рахунках їхніх власників. ■■

**АНТОН
ЗІКОРА**

**НАТАЛІЯ
ПАЛКІНА**

ГОРОДНІ ДИВА Колись багато років тому ми з Ганною ходили на вень-чунь (східні єдиноборства). Вона була дивовижно талановита в єдиноборствах. Яюсь Ганна довго готувалася до показових виступів і посіла якесь із чільних місць. За кілька тижнів потому ми поїхали на дачу. Була рання весна, і ми ходили у фуфайках, оглядаючи околиці. Ганна згадала про виступ і поскаржилася, що мене там не було. Я відповіла, що то не проблема — можеш зараз усім нам показати, як там було. І тоді здійснилося одне маленьке диво — Ганна взяла першу-ліпшу лопату за самий красочок черешка і, знімаючи фуфайку, показала нам свій чудовий тайдзицюань з мечем. Просто на городі... Зустріла її нещодавно. На жаль, вона вже не тонка і «дзвінка» та до нестями боїться пристріту. ■■

ТЕЛЕКАНАЛ НОВИН

Коли ти хочеш знати

24

Сьогодні мало знати більше,
сьогодні треба знати все!

УКРАЇНА

РЕГІОНАЛИ ЗНОВУ "З'ЯСОВАЛИ"
СТОСУНКИ З БЮТІВЦЯМИ
КИЇВ

УКРАЇНА

ЧАСТКА ГРИВНЕВИХ ІПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ
КОМУНАЛЬНЕ ВЛАСНИЦТВО 5%
ІПОТЕКА
КИЇВ

США УПРІВ ВАНКОВОЮ
НАЦІОНАЛЬНА NASDAQ З РИНСЕ DUBAI
БЕЗПЕКА АРХІВ

ЄВРОСОЮЗ

ЄВРОПАРЛАМЕНТ УХВАЛИВ
ВХОДЖЕННЯ 9 КРАЇН ДО ЗОНИ ШЕНГЕНУ
СТРАСБУРГ

ІСПАНІЯ

ЗУСИЛИЛІ HONDA СКОМЕНТРОВАНІ
НА СЕЗОНІ 2008-ГО РОКУ
ФОРМУЛА-1
АРХІВ

РАЙЯН РАРІЗ

ФЕСТИВАЛЬ WIRED NEXTFEST
КОМПАНІЯ AIRSCOOPER CORPORATION

РАК
in Shanghai

КИТАЙ ПЕРІС ХІЛТОН "ЗАСВІТИЛАСЯ"
НА MTV STYLE AWARDS
ШОУ MTV ШАНХАЙ

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ ЕМІ БІНКАУО, НАДКРАЩА
ВИКОНАВЦІВ РІВ
МОБО AWARDS
ЛОНДОН

10 080 хвилин мовлення щотижня дозволили телеканалу новин «24» стати зручним цілодобовим джерелом інформації

764 новинних сюжети за добу дають повну інформаційну картину дня на одному телеканалі

105 пізнавальних програм за добу дозволяють глядачеві отримати більше, ніж просто новини

65 журналістів-професіоналів стежать за тим, аби жодна новина не пройшла повз вашу увагу

24 корпункти по Україні та за її межами щоденно збирають для вас найважливішу інформацію

8,23 млн. глядачів вже дивляться нас в кабельних мережах, в ефірі та з супутника

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ

К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:
www.book-ye.com

Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 228-05-66
office@book-ye.com